

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

สารนิพนธ์
ของ
รัตนาวลี คำชมพู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2549

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

บทคัดย่อ
ของ
รัตนาวลี คำชมพู

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
พฤษภาคม 2549

รัตนาวลี คำชมภู. (2549). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. สารนิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม.

ความมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อพัฒนาและศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ของโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) จำนวน 50 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่า t-test for dependent sample

ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE DEVELOPMENT OF SELF-STUDY LEARNING PACKAGE
IN THAI LANGUAGE ON WORDS FOR MATHAYOMSUKSA I
STUDENTS IN SURASAKMONTREE SCHOOL

AN ABSTRACT
BY
RATTANAWALEE KAMCHOMPHOO

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University

May 2006

Rattanawalee Kamchomphoo. *The Development of Self-Study Learning Package in Thai Language on Words for Mathayomsuksa I Students in Surasakmontree School*. Master's Project, M.Ed. (Secondary School). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Project Advisor : Assist. Prof. Sumanin Rungruangtham.

The purpose of this research was to develop and investigate the self-study learning packages in Thai language on words for Mathayomsuksa I students in Surasakmontree School.

The samples were 50 Mathayomsuksa I students in second semester of the academic year 2005 at Surasakmontree School. They were selected by Cluster Random Sampling. The instruments used in this study were self-study learning in Thai language on words packages and the learning achievement Thai language tests. The statistics used for data analysis were mean, standard deviation and t-test for dependent sample.

The results of this study revealed that the students's learning achievement Thai language was significantly higher after the experiment at .01 level.

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการ
สอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้ เรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง
ชนิดของคำของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ของ นางสาวรัตนาวลี คำ
ชมภู ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานิน รุ่งเรืองธรรม)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. บังอร พานทอง)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะศึกษาศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติ)
วันที่.....เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2549

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนข้อเสนอแนะและการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่งจากผู้มีพระคุณหลายท่าน

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม ประธานกรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บังอร พานทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาดิกานนท์ รองศาสตราจารย์อัจนรา สุขารมณ์ อาจารย์สนอง ทองปาน กรรมการควบคุมสารนิพนธ์ ที่ได้กรุณาถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอื้ออาทรตลอดมา ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยมีกำลังใจและซาบซึ้งในความเมตตาและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาดิกานนท์ และอาจารย์กนกกรัตน์ บัวทรัพย์ ที่ได้กรุณาให้ข้อคิดเห็นและคำแนะนำในการปรับปรุงเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ด้วยดีตลอดมา อันทำให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์สมชัย เชาวน์พานิช ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี อาจารย์สมศักดิ์ ศรีประสิทธิ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน อาจารย์รัตนภรณ์ อภิชนภักดี อาจารย์แพรวพรรณ ชาญณรงค์ อาจารย์วรภรณ์ เจริญวิบูล อาจารย์จตุรงค์ ดิสปัญญา อาจารย์สุพัทธา หวังดูล และอาจารย์กลุ่มสาระวิชาภาษาไทย รวมถึงคณาจารย์ในโรงเรียนทุกคน ที่ได้อนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการดำเนินการทดลองครั้งนี้ และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อนนิสิตปริญญาโทวิชาเอกการมัธยมศึกษาทุกๆ คนที่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือแนะนำสิ่งที่ดีตลอดมา และทำให้งานวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวของผู้วิจัยทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจที่สำคัญที่สุด ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีความมานะและพยายามจนประสบความสำเร็จในการศึกษา คุณค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาครั้งนี้ ขอมอบเป็นกตัญญูตาแต่ทุกท่าน

รัตนาวลี คำชมภู

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	5
ประชากร.....	5
กลุ่มตัวอย่าง.....	5
ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	5
ตัวแปรที่ศึกษาค้นคว้า.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	8
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย.....	9
ความสำคัญของภาษาไทย.....	9
หลักการที่ช่วยในการสอนภาษาไทย.....	11
ความหมายของหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย.....	18
ความสำคัญของการเรียนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาไทย.....	18
ชนิดของคำในภาษาไทย.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย.....	30
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	32
ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	32
ประเภทของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	34
องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	34
ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	40
แนวคิดทางจิตวิทยาในการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้.....	44
ปรัชญาของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	46
ลักษณะของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	47
วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	48
การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	51
ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	52
งานวิจัยในประเทศ.....	53
งานวิจัยต่างประเทศ.....	54
3	
วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	56
การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	56
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	60
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
4	
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	68
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	68
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	68
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	68
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	72
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	72
อภิปรายผล.....	72
ข้อเสนอแนะ.....	74

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
บรรณานุกรม.....	75
ภาคผนวก.....	82
ภาคผนวก ก แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	83
ภาคผนวก ข คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ค่าความยากง่าย และค่าความเชื่อมั่น.....	91
ภาคผนวก ค ตัวอย่างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	94
ภาคผนวก ง รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ.....	141
ประวัติย่อทำสารนิพนธ์.....	143

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 จากการทดลองครั้งที่ 2.....	65
2 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 จากการทดลองครั้งที่ 3.....	66
3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับ การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ.....	67
4 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการ ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ.....	92

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบที่สำคัญของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง.....	38

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ภาษาทุกภาษาโดยเฉพาะภาษาไทย จะมีหลักให้ศึกษาและสังเกตเสมอ ไม่ว่าจะเป็นหลักใหญ่ๆ หรือย่อยๆ ซึ่งถือเป็นแนวศึกษาและข้อสังเกตเพื่อทำความเข้าใจ เพราะภาษาไทยมีหลักการจึงทำให้ผู้ศึกษาสามารถเรียนรู้และใช้เป็นเครื่องมือติดต่อสื่อสารได้อย่างดี การเรียนรู้หลักภาษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นมากที่สุด (ณรงค์ฤทธิ์ ศักดาณรงค์. 2541 : 41) เป็นความน่ายินดีของคนไทยที่มีภาษาไทยใช้เพื่อการพูด การฟัง การอ่านและการเขียน บางประเทศก็ต้องยืมอักษรของชนชาติอื่นมาใช้เขียน เป็นสื่อแทนภาษาพูดของตนเอง ซึ่งก็ยากที่จะทำให้เหมาะสมสอดคล้องแทนเสียงที่แท้จริงของชนชาตินั้นๆ (พนม พงษ์ไพบูลย์. 2537 : 10) ภาษาไทยจึงมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต อีกทั้งยังเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ ดังนั้นคนไทยจะต้องทำความเข้าใจ และศึกษาหลักเกณฑ์ทางภาษาหมั่นฝึกฝนให้มีทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการสื่อสาร การเรียนรู้สิ่งต่างๆ และการสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ภาษาจึงเป็นสมบัติของชาติที่ควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กรมวิชาการ. 2545 : 3)

การสอนภาษาไทยในปัจจุบันเปลี่ยนแนวคิดไปจากเดิม ไม่เน้นการอ่านออกเขียนได้เพียงอย่างเดียว แต่จะเน้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพและใช้ภาษาในการแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตและปัญหาของสังคม สามารถนำความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง (กรมวิชาการ. 2545 : 1) ดังนั้นในด้านกระบวนการสอนของครูจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย ผู้สอนจะต้องเน้นให้ผู้เรียนได้คิด ลงมือทำ และการค้นหาความรู้มากกว่าการสอนที่มุ่งเน้นเนื้อหาเพียงอย่างเดียว ผู้มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ในห้องเรียนคือครู ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเลือกวิธีสอน เพื่อให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยจัดให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544 : 46-48) ที่มุ่งเตรียมคนให้มีคุณลักษณะ “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี” การจัดกระบวนการเรียนการสอนจึงเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและมีเหตุผล อันทำให้นักเรียนรักการเรียนรู้ รู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ แสวงหาความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง สามารถทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะตาม ระบอบประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานของนักเรียนให้เน้นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม ภาษาไทยจึงเป็นสื่อสำคัญในการดำรงชีวิต ผู้ใช้ภาษาได้ดีและถูกต้องตามระเบียบแบบแผนของภาษา สามารถพัฒนาตนเองให้เจริญก้าวหน้าทั้งการศึกษาและอาชีพ เพราะสามารถถ่ายทอดความรู้ความสามารถออกมาให้ปรากฏได้จากการพูดและการเขียน ตลอดจนการฟังและอ่านเรื่องราวต่างๆ ได้เข้าใจง่ายขึ้น ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับหลักภาษาสามารถใช้ภาษาในการสื่อสาร ไปสู่ผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ใช้ภาษาโดยไม่รู้หลักภาษาซึ่ง

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว จึงกำหนดให้เยาวชนไทยเรียนวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533 : 9) ระบุว่าให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง หลักภาษา แล้วนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารและแสวงหาความรู้เพิ่มเติมได้ จากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นกำหนดให้เรียนเรื่อง คำและหน้าที่ของคำ เพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ โดยสามารถนำคำไปใช้ในการเรียงเข้าประโยคได้ถูกต้อง แล้วนำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพจนถึงปัจจุบัน ในหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ได้จัดทำสาระและมาตรฐาน การเรียนรู้ไว้เป็นเกณฑ์ในการกำหนดคุณภาพของผู้เรียน โดยจัดให้หลักการใช้ภาษา มีความเข้าใจ การสร้างคำไทยตามหลักเกณฑ์ของภาษาเป็นสาระหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เมื่อ ผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว สามารถใช้กระบวนการทางทักษะต่างๆ สร้างความรู้และ ความคิด เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษา และพลังของ ภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ (กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 11)

การจัดการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทยมีความสำคัญยิ่ง แต่ในปี พ.ศ.2540 ในรายวิชา ภาษาไทย สรุปปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพบว่า ครูบางส่วน ยังคงสอนภาษาไทยโดยการเน้นเนื้อหาให้นักเรียนจำเพื่อสอบเข้าเรียนต่อมากกว่าที่จะฝึกทักษะทั้ง สี่และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งครูขาดเทคนิคการสอนใหม่ๆ ทำให้นักเรียนเบื่อหน่ายไม่ สนใจ และไม่กระตือรือร้นในการเรียน (กรมวิชาการ. 2540 : 40) และผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาในปีการศึกษา 2540 ของกรมวิชาการ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความสามารถ ด้านภาษาไทยของนักเรียนอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (กรมวิชาการ. 2540 : 14)

ในปัจจุบันจึงมีการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเน้นให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภายใน ชั้นเรียนต้องเน้นที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2541 : 13) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยที่ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง มีความสามารถทางความคิดแสวงหาและสร้างความรู้มีคุณธรรม จริยธรรมสอดคล้องตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการจัดกิจกรรมหลากหลายวิธี แต่ตามสภาพความเป็นจริงคงต้องยอมรับว่าผู้เรียนแต่ละคนมีความรู้ความสามารถที่แตกต่างกัน ทั้ง ทางด้านความสามารถ สติปัญญา ความต้องการ ความสนใจ ร่างกาย อารมณ์ และสังคม อีกทั้งยัง ขาดความสมดุลกันระหว่างจำนวนผู้เรียนในห้องกับจำนวนผู้สอน ทำให้โอกาสในการฝึกฝนผู้เรียน ทุกคนเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ ต้องขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะต้องเป็นผู้ส่งเสริม ผู้สนับสนุน ผู้แนะแนวทาง ผู้กระตุ้น ผู้มีส่วนร่วมและคอย ช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถแสวงหาข้อมูล สร้างความรู้ สรุปความรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนจะต้องไม่ทำตัวเป็นผู้บอกความรู้ และครอบงำความคิดของผู้เรียนเหมือนเช่นอดีตที่ผ่านมา แต่ควรค้นหาวิธีการผลิตสื่อที่สอดคล้องกับบทเรียน และความสนใจของผู้เรียนมีอิสระในการ

เรียนตามระดับสติปัญญา ความสามารถและความสนใจ ซึ่งเป็นวิธีการเรียนการสอนอีกรูปแบบหนึ่งที่จะทำให้ นักเรียนสนใจเรียนมากขึ้น

จากที่กล่าวมา พอจะสรุปได้ว่า ปัญหาในการจัดการเรียนสอนภาษาไทย ที่สมควรจะหาทางดำเนินการแก้ไขคือ การพัฒนาวิธีการสอนให้ดีและมีประสิทธิภาพขึ้น ปัจจุบันมีนักการศึกษาหลายท่านพยายามคิดค้นหาวิธีแก้ปัญหา โดยการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนเป็นไปตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการแก้ปัญหา วิธีสอนเน้นเครื่องมือส่งเสริมให้นักเรียนอยากเรียนตั้งใจเรียน และเกิดการอยากรู้ ถ้าผู้สอนรู้จักใช้วิธีสอนที่ดีเหมาะสม (ล่อ การุณยะวาณิชและคนอื่นๆ. ม.ป.ป. : 44)

ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรพัฒนาวิธีการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียนใช้หลักภาษาไทยได้อย่างถูกต้อง และเกิดความสนใจ มีความสนุกสนาน และสามารถนำหลักภาษาไทยไปประยุกต์ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ และเพื่อประโยชน์ในการสร้างสรรค์ความคิดที่จะพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรือง ในการใช้ภาษานั้นเราควรทราบว่คำไหนมีที่ใช้อย่างไรเพื่อประโยชน์ในการสื่อสาร นักไวยากรณ์ได้สังเกตความหมายและหน้าที่ของคำในประโยคแล้วจึงแบ่งคำในภาษาไทยออกเป็นหมวด (กรมวิชาการ. 2543 : 65) ดังนั้น หากรู้จักใช้หน้าที่ของคำในประโยคได้อย่างถูกต้องก็จะทำให้การติดต่อสื่อสารสัมฤทธิ์ผล

จากสภาพและเหตุผลดังที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำสื่อการเรียน มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งใจไว้จากแนวโน้มที่มีการใช้สื่อประสมมากขึ้น ก็ช่วยให้ผู้เรียนได้เปรียบในหลายรูปแบบของสื่อประสมเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน ช่วยประหยัดเวลาทั้งผู้สอนและผู้เรียน อีกทั้งผู้เรียนก็มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการจัดการเรียนการสอน

ฉะนั้นชุดการเรียนจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาพัฒนา เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ มากกว่านักเรียนในชั้นเรียนปกติ นักเรียนจะเรียนแต่ละชุดเร็วหรือช้าตามความสามารถของตน คือ (1) นักเรียนที่เรียนรู้ได้ช้าก็สามารถเรียนได้แม้ใช้เวลามากกว่าโดยไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น (2) นักเรียนที่เรียนรู้ได้เร็วก็ใช้เวลาเรียนตามความสามารถโดยไม่ต้องรอคอยผู้อื่น สามารถเลือกสื่อการเรียน วิธีเรียน และกำหนดเวลาเรียนที่จะประเมินผลตนเองได้ (3) นักเรียนสามารถเรียนด้วยตนเองตามลำพัง หรือจะปรึกษาหารือทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน หรือขอคำแนะนำจากครูก็ได้ ซึ่งเป็น การสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้มากที่สุด (อัมพา อรุณพรหมณ์. 2539 : 3)

ดังนั้นจากสภาพปัญหา ดังกล่าว จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหาแนวทางพัฒนาการสอนด้วยวิธีสอนที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือทำอย่างไรนักเรียนจึงจะเกิดการพัฒนาทักษะทางภาษา ให้มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะสื่อสารได้อย่างเหมาะสม ในปัจจุบันเทคโนโลยีทางการสอนมีมากมาย แต่มีวิธีสอนวิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาดังกล่าวได้นั้นคือ การสอนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง

จะเห็นได้ว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นนวัตกรรมทางการศึกษารูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีข้อดี คือ นักเรียนมีอิสระที่จะพัฒนาตนเองตามศักยภาพ สามารถเรียนได้ ตามความสามารถของตนเอง และไม่จำกัดเวลาไม่ต้องแข่งขันกับผู้อื่น ซึ่งในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองยังมีวัตถุประสงค์บอกไว้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ นักเรียนสามารถเลือกสื่อการเรียนรู้ วิธีเรียนและกำหนดเวลาที่จะประเมินผลตนเองได้ นอกจากนี้ยังช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สอนในการประหยัดเวลาในการเตรียมการสอนแก้ปัญหาการขาดแคลนครูผู้สอน และยังช่วยแก้ปัญหาด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถให้รู้จักเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีทักษะในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตต่อไปอีกด้วย

จากประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และความสำคัญของการศึกษาวิชาภาษาไทย ซึ่งถือเป็นสาระการเรียนรู้อีกมาตรฐานหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อจะได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอน เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและสนุกสนาน รวมไปถึงการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียน

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ทำให้ได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เป็นแนวทางสำหรับผู้สอนในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ให้น่าสนใจ และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ กำหนดขอบเขตไว้ดังต่อไปนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 15 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 750 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

3. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้เนื้อหาในหนังสือแบบเรียนภาษาไทย ชุดสารัตถะทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เรื่องชนิดของคำ วิชามหาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จำนวน 7 ชุด ดังนี้

- ชุดที่ 1 คำนาม
- ชุดที่ 2 คำสรรพนาม
- ชุดที่ 3 คำกริยา
- ชุดที่ 4 คำวิเศษณ์
- ชุดที่ 5 คำบุพบท
- ชุดที่ 6 คำสันธาน
- ชุดที่ 7 คำอุทาน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ใช้เวลาทดลอง 18 คาบ คาบเรียนละ 50 นาที จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

5. ตัวแปรที่จะศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรต้น ได้แก่ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ
ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง รูปแบบของการให้ความรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีโอกาสนำสื่อต่างๆ ในชุดการเรียนรู้เพื่อศึกษาด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มย่อยภายในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วย

1.1 คำแนะนำการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นส่วนหนึ่งที่อธิบายจุดมุ่งหมายของชุดการเรียนรู้ ส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้และบอกขั้นตอนในการใช้ชุดการเรียนรู้

1.2 ใบความรู้ เป็นส่วนที่อธิบายเนื้อหาความรู้ที่ผู้เรียนจะได้รับจากชุดการเรียนรู้แต่ละชุด ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสาระสำคัญของชุดการเรียนรู้ในแต่ละชุดได้

1.3 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังผู้เรียนควรมีขึ้น เมื่อเรียนจบในแต่ละชุดการเรียนรู้

1.4 แบบทดสอบก่อนเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทดสอบนักเรียนเพื่อวัดความรู้ความสามารถของนักเรียน ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ โดยจะทดสอบก่อนการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้

1.5 กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองของผู้เรียน หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดการเรียนรู้แล้ว ซึ่งการทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเองจากบัตรเฉลย

1.6 แบบทดสอบหลังเรียน เป็นเครื่องมือในการประเมินผลขั้นสุดท้ายของชุดการเรียนรู้ เมื่อบรรลุจุดประสงค์ ซึ่งจะเป็นสิ่งที่วัดได้ว่าผู้เรียนเกิดพฤติกรรมตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และจัดบันทึกคะแนนลงในแบบบันทึกผลการเรียน

2. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำ หมายถึง สื่อการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับปรุงแนวคิดการสร้างชุดการเรียนรู้ของคาร์ดาเรลลี (Cardarelli. 1973 : 150) ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2533 : 120) และกิดานันท์ มลิทอง (2531 : 18) มาประยุกต์ใช้ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยให้ผู้เรียนศึกษาจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและทำกิจกรรมต่างๆ ที่วางไว้ในชุดการเรียนรู้ ซึ่งครูจะเป็นผู้ดูแลและช่วยเหลือในการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งแต่ละชุดจะประกอบด้วยสื่อประสมดังนี้

2.1 ชื่อเรื่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.2 คำชี้แจงการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นส่วนที่อธิบายความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเองและส่วนประกอบของชุดการเรียนรู้และขั้นตอนในการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้มีดังนี้

ขั้นที่ 1 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนแล้วตรวจให้คะแนนจากบัตรเฉลย

ขั้นที่ 2 นักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในชุดการเรียนรู้ ซึ่งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งออกเป็น 7 ชุดการเรียนรู้ ดังนี้

ชุดที่ 1 คำนาม

ชุดที่ 2 คำสรรพนาม

ชุดที่ 3 คำกริยา

ชุดที่ 4 คำวิเศษณ์

ชุดที่ 5 คำบุพบท

ชุดที่ 6 คำสันธาน

ชุดที่ 7 คำอุทาน

ขั้นที่ 3 เมื่อนักเรียนศึกษาเนื้อหาในใบความรู้และฝึกทำกิจกรรมจนเข้าใจแล้วให้นักเรียนได้ทำแบบทดสอบหลังเรียน พร้อมกับตรวจให้คะแนน หากได้คะแนนตามเกณฑ์คือร้อยละ 80 ขึ้นไป ถือว่าผ่านเกณฑ์ชุดการเรียนนั้น และถ้านักเรียนได้คะแนนไม่ถึงร้อยละ 80 ก็จะต้องกลับไปศึกษาการเรียนจากชุดการเรียนนั้นอีกครั้ง เมื่อพร้อมจึงกลับมาสอบใหม่จนกว่าจะผ่าน

2.3 เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่บอกเวลาทั้งหมดที่ใช้ในการทำชุดการเรียนด้วยตนเอง

2.4 จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เป็นพฤติกรรมที่คาดหวังที่ระบุให้นักเรียนมีขึ้นหลังจากเรียนจบในแต่ละชุด

2.5 กิจกรรมการเรียน ซึ่งจะมีรายละเอียดและขั้นตอนที่เสนอแนะให้นักเรียนได้ปฏิบัติ เพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์

2.6 ใบความรู้ คำสั่ง กิจกรรม เป็นสื่อที่จัดขึ้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาในเวลาที่กำหนดให้

2.7 แบบทดสอบก่อนเรียน เป็นเครื่องมือทดสอบนักเรียนทุกคนก่อนที่จะเริ่มเรียนโดยใช้ชุดการเรียน เพื่อวัดความรู้ ความสามารถของนักเรียน

2.8 แบบทดสอบด้วยตนเอง เป็นเครื่องมือในการประเมินตนเองหลังจากทำกิจกรรมการเรียนแล้ว โดยการทำแบบทดสอบท้ายกิจกรรมและสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเองจากบัตรเฉลยมีคะแนนเป็นการวัดความก้าวหน้าของตนว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ และเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ประสิทธิภาพของชุดการเรียนด้วยตนเอง หมายถึง ผลการเรียนด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง ไม่ต่ำกว่าคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของนักเรียน ที่เรียนด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง

80 ตัวหลัง หมายถึง ค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนด้วยตนเอง

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ และทักษะปฏิบัติในเรื่องชนิดของคำ ที่วัดได้จากคะแนนการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

5. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปของคะแนนที่นักเรียนทำได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนและทดสอบหลังเรียน ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้สร้างขึ้นโดยผ่านการทดลองและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียนรู้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในเอกสารและงานวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสอนและการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้เรียบเรียงนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย
 - 1.1 ความสำคัญของภาษาไทย
 - 1.2 หลักการที่ช่วยในการสอนภาษาไทย
 - 1.3 ความหมายของหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย
 - 1.4 ความสำคัญของการเรียนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาไทย
 - 1.5 ชนิดของคำในภาษาไทย
 - 1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.1 ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.2 องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.3 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.4 แนวคิดทางจิตวิทยาในการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้
 - 2.5 ปรัชญาของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.6 ลักษณะของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดี
 - 2.7 วัตถุประสงค์ในการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.8 ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.9 การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 2.10 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 2.11 งานวิจัยในประเทศ
 - 2.12 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนภาษาไทย

1.1 ความสำคัญของภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่าอย่างยิ่ง ทั้งแสดงความเป็นเอกลักษณ์และเอกราชของชาติไทย เป็นสิ่งที่พึงรักและหวงแหนไว้ตราบนานเท่านานไทยยังดำรงอยู่ แต่การใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทุกวันนี้มีปัญหามากทั้งผู้สอนภาษาไทยและผู้เรียนภาษาไทย เพราะความมั่งคั่งหรือความวิบัติของภาษาไทยทั้งหลายนั้น อยู่กับการถ่ายทอดวัฒนธรรมของภาษาและการ

เรียนรู้วัฒนธรรมเป็นสำคัญ ปัญหาของครูภาษาไทย คือ ไม่อยากสอน เพราะนักเรียนไม่อยากเรียน ปัญหาของนักเรียน คือ ไม่อยากเรียนเพราะครูสอนไม่สนุก การสอนภาษาไทยจึงเป็นปัจจัยอันสำคัญยิ่งที่จะทำให้ภาษาไทยยังคงแสดงความเป็นเอกลักษณ์และเอกราชทางภาษาครูสอนภาษาไทยมีส่วนสำคัญที่จะอนุรักษ์ส่งเสริมให้ภาษาไทยดำรงอยู่อย่างองอาจ (สมพร มั่นตะสูตร. 2525 : คำนำ)

ภาษานั้นเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ ถ้าขาดไปก็เหมือนกับการสูญเสียเอกราช เสียความเป็นชาติไป ดังที่ (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ. 2515 : 1-3) กล่าวว่า ชาติต้องมีภาษาเป็นของตนเอง จะใช้ภาษาของคนอื่นในการติดต่อราชการและกิจการของชาติได้อย่างไร การขาดภาษาเป็นการขาดเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างยิ่ง การมีภาษาของตนเองในกิจการของตน ทำให้คนในชาติสำนึกว่าแต่ละคนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของชาติตน

การสอนภาษาไทยประกอบด้วย การใช้ภาษา หลักภาษา วรรณคดี และวัฒนธรรมของภาษา เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป ภาษาไทยเป็นภาษาที่มีวัฒนธรรม แสดงความเหลื่อมล้ำต่ำสูง แสดงความสนิทคุ้นเคยในระหว่างบุคคลที่สนิทสนม ถ้อยคำที่ใช้อยู่ในที่นั้นจะบอกให้ผู้ฟังรู้ว่า ผู้สนทนามีความรู้จักมักคุ้นมากน้อยเพียงใด จากลักษณะของภาษาไทยที่ปรากฏอยู่ทั่วไปเช่นนี้ ย่อมชี้ให้เห็นว่าครูภาษาไทยควรสอนเพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้อย่างถูกต้องตามกาลเทศะ เหมาะกับฐานะ ความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นคือ ต้องสอนการใช้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน ในแง่ของการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วยทักษะในการรับสาร ได้แก่ ทักษะการฟัง และการอ่าน ทักษะในการส่งสาร ได้แก่ ทักษะการพูดและการเขียน การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันต้องมีการส่งสารและรับสารอยู่ตลอดเวลา การสอนภาษาไทยจะสอนเพียงทักษะใดทักษะหนึ่งไม่ได้ การฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ทักษะทั้งสี่ให้สัมพันธ์กัน จึงเป็นสิ่งสำคัญ (สุจิต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรชัย. 2523 : 72) ภาษาไทยเป็นเครื่องมือถ่ายทอดวัฒนธรรมของไทย การที่คนไทยยังสามารถคงความเป็นไทย มีชีวิตความเป็นอยู่แบบไทยๆ ก็เพราะเรามีภาษาไทย เป็นเครื่องมือถ่ายทอดนั่นเอง

จากความสำคัญของภาษาไทยดังกล่าว สนม ครุฑเมือง (2523 : 3) ได้สรุปความสำคัญของภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในชาติให้มีความเข้าใจตรงกัน ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน
2. ช่วยให้เกิดความรักในวัฒนธรรมของตนเอง เช่น ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์แสดงความเป็นไทย เป็นเครื่องหมายแสดงความเป็นชาติ ภาษาไทยแสดงวัฒนธรรมประจำชาติที่ทำให้มีความภาคภูมิใจที่คนไทยมีภาษาเป็นของตนเอง ควรรักษาสืบทอดต่อไป และการสอนภาษาไทยต่อคนไทยทำให้เกิดความรู้สึกว่าภาษาของตนเองต้องหวงแหน ทำให้เกิดความสามัคคีของคนในชาติ
3. การสอนภาษาไทยช่วยในด้านความเจริญองงามของนักเรียนทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจมีความเจริญองงามด้านจิตใจ สามารถนำไปศึกษาวิชาแขนงต่างๆ เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ในสาขาวิทยาการอื่นๆ และสามารถนำไปประกอบอาชีพได้

1.2 หลักการที่ช่วยในการสอนภาษาไทย

การสอนภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการสอนเพื่อเน้นให้นักเรียนเกิดพัฒนาการอันเหมาะสม เกิดทักษะทางภาษาที่ดี คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล และนำความรู้ทางภาษาไทยไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน จึงมุ่งสอนทักษะทั้ง 4 ให้สัมพันธ์กัน คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน และในขณะเดียวกันต้องสอนทักษะการใช้ภาษากับหลักภาษา และวรรณคดีด้วย

อัจฉรา ชีวพันธ์ (2526 : 1 – 2) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาไทยให้บรรลุความมุ่งหมายตามต้องการไว้ดังนี้

1. การพัฒนาทางภาษา คือ ความสามารถในการใช้ภาษาซึ่งเจริญขึ้นตามวัย และความสามารถในการใช้ภาษานั้น ประกอบด้วย การแสดงออกทางความคิด การฟัง การอ่าน การพูด และการเขียน เพราะพัฒนาการทางภาษาอาจได้รับการส่งเสริมให้มีความเจริญงอกงามได้โดยการอบรม สั่งสอน และการฝึกฝน สิ่งที่ครูต้องคำนึงถึงในการเสริมสร้างพัฒนาการทางภาษาให้กับนักเรียนนั่นก็คือ จะต้องพยายามหาวิธีการในการจูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจกระตือรือร้นที่จะเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนที่จะส่งเสริมให้นักเรียนรู้วิธีการในการใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำความรู้ความเข้าใจไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. ด้านความรู้ ประกอบด้วยเนื้อหาสาระต่างๆ เช่น จากการฟัง การอ่าน การค้นคว้าเพิ่มเติม ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น ในการเรียนหลักภาษา นอกจากจะศึกษาหาความรู้เรื่องระเบียบของภาษาแล้ว ครูต้องชี้แนวทางให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการอ่าน การเขียน และการพูดอย่างถูกต้อง

3. ด้านความคิดเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ภาษา เพราะภาษาจัดเป็นสื่อกลางในการแสดงความคิดเห็น ภาษาช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการที่ได้พูด ระบายอารมณ์ของผู้พูด ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อความคิดจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่ง ดังนั้น ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้ความคิดในการพิจารณาเรื่องต่างๆ จากการฟัง การอ่าน ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดเห็นของตนเองให้ผู้อื่นเข้าใจ ไม่ใช่ท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง เพราะเป็นความรู้ที่ขาดความคิด และมีเหตุผล

4. ทักษะ หมายถึง ความสามารถในการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว และมีความชำนาญ วิชาภาษาไทยเป็นวิชาที่มุ่งฝึกทักษะให้นักเรียนสามารถใช้ภาษาได้ดี ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างเพียงพอจึงจะเกิดความชำนาญได้

องค์ประกอบในการเรียนการสอนทักษะที่สำคัญนั้น ครูจะต้องจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง จัดให้มีการฝึกหัด และจัดให้มีการติชมผลที่เกิดขึ้น ดังนั้น ครูจะต้องทำให้เกิดความเข้าใจในความมุ่งหมายของการเรียนการสอนเสียก่อน เพื่อที่นักเรียนจะได้เห็นคุณค่าของสิ่งที่ได้รับฟัง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ด้านเจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับต่อบุคคลอื่น สภาพการณ์ต่างๆ ตลอดจนความคิดต่างๆ ในเมื่อเจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ถ้าหากได้รับการจูงใจอย่างถูกวิธี ดังนั้น ครูจึงควรปลูกฝังให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาไทย คือ มีความรู้สึกภาคภูมิใจในภาษาของชาติ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเต็มใจที่จะฝึกฝนให้มีความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การเรียนการสอนภาษาไทย ครูควรยึดหลักการและวิธีการที่เหมาะสมมาช่วยในการเรียนการสอนภาษาไทย เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ดังที่ สมถวิล วิเศษสมบัติ (2525 : 47 – 51) ได้ประมวลหลักการที่ช่วยในการสอนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. หลักจิตวิทยาเกี่ยวกับวัยรุ่น

นักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นเด็กวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 12 – 16 ปี เด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมากทั้งในด้านร่างกายและจิตใจ นักการศึกษาถือว่าความเจริญงอกงามของเด็กวัยนี้มีความสำคัญมาก ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงร่างของอวัยวะภายใน กล้ามเนื้อ ระบบการทำงานของต่อมต่างๆ ภายในร่างกายมีอิทธิพลทางอ้อมต่อบุคลิกภาพและความคิดจิตใจของเด็ก ฉะนั้น ครูซึ่งมีหน้าที่ช่วยให้เด็กรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในชีวิตของเขา ครูจึงควรมีความรู้เกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็กวัยนี้ตามสมควร

เด็กวัยนี้ต้องการผู้เข้าใจและสามารถแนะนำแนะอย่างเรียบๆ สุขุมไม่ชอบคำพูดรุนแรง ซึ่งเป็นการกระทบกระเทือนต่อความรู้สึกของตน เมื่อครูเข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็กแล้วก็อาจจะช่วยเด็กได้มาก โดยหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ เช่น ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจเพราะถูกครูดูหมิ่น หรือเพราะเพื่อนๆ ไม่ยอมรับนับถือ ครูจึงควรรู้จักสังเกตเด็ก กล่าวคือ มีการแนะนำเกี่ยวกับการเรียนและปัญหาส่วนตัวควรฝึกให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะโดยใช้วิธีการประชาธิปไตย ฝึกให้รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ฝึกให้รู้จักรับผิดชอบในกิจการต่างๆ และให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

2. หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

เด็กทุกคนมีความแตกต่างกันเรื่องนิสัย สติปัญญา ความสามารถ ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติ หากครูคำนึงถึงเรื่องนี้ไว้เสมอแล้วก็อาจคิดหาวิธีสอนที่จะส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออก ซึ่งความถนัดตามธรรมชาติได้ และเมื่อเด็กได้ทำในสิ่งที่เด็กแต่ละคนสนใจและถนัดแล้ว เขาก็จะทำสิ่งนั้นๆ ได้ดี ความสำเร็จของผลงานแต่ละครั้งจะเป็นการช่วยกระตุ้นเตือนให้เขาตั้งใจเรียนและได้ผลดียิ่งขึ้น เช่น เด็กบางคนที่มีนิสัยรักการประพันธ์ ครูก็ควรให้ออกาสเขาได้เขียนเรื่องที่สนใจ ซึ่งเป็นการให้เขาได้แสดงความสามารถในการประพันธ์ให้ปรากฏ เด็กบางคนมีความสามารถในการจัดงานครูก็มอบให้เป็นหัวหน้างานรับผิดชอบงานของหมู่คณะ เด็กบางคนมีทักษะในการพูดก็เปิดโอกาสให้พูดหน้าชั้น แสดงปาฐกถา ดำเนินการอภิปรายหรือโต้วาทีเด็กบางบางคนคล่องแคล่วชอบติดต่อกับบุคคลต่างๆ ก็อาจได้รับหน้าที่ให้ไปสัมภาษณ์บุคคลภายนอก ผู้ที่มีฝีมือทางศิลปะแขนงต่างๆ เช่น วาดเขียน ขับร้อง นาฏศิลป์ ฯลฯ ก็อาจได้รับหน้าที่ทำกิจกรรมตามแนวที่ผู้เรียน

ถนัด ด้วยวิธีการเหล่านี้จะทำให้เด็กรู้สึกภูมิใจที่ได้แสดงความสามารถของตนออกมา เป็นผลให้เขาสนใจเรียนภาษาไทยและเห็นเป็นของสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อหน่าย ทั้งนี้เป็นการส่งเสริมเอกัตภาพของนักเรียนเหล่านี้ได้เป็นอย่างดี

3. หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้

ในการสอนภาษาไทย ถ้าได้คำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้และนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ก็จะทำให้การสอนได้ผลดี หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้ที่ครูภาษาไทยควรทราบและควรพิจารณาใช้ให้เหมาะสมกับผู้เรียนและลักษณะบทเรียนมีอยู่หลายข้อ คือ

3.1 ความสนใจ

การเรียนรู้วิชาใดๆ ก็ตาม ถ้าเด็กมีความสนใจในวิชานั้นๆ ก็จะตั้งใจเรียนและเรียนได้ดี ฉะนั้น ครูควรคิดหาวิธีที่จะทำให้นักเรียนสนใจในบทเรียนโดยสร้างบรรยากาศที่จะทำให้เด็กเกิดความพร้อม เป็นการจูงใจให้เกิดการอยากเรียนเสียก่อน เช่น อาจจัดทำอุปกรณ์ หรือจัดกิจกรรมบางอย่างขึ้นมาเป็นการเร้าความสนใจ เมื่อนักเรียนสนใจแล้วก็จะเรียนได้ผลดีโดยไม่ยาก

3.2 การฝึกฝน

ได้กล่าวมาแล้วว่าภาษาไทยเป็นวิชาทักษะ ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ ครูควรทราบหลักในการฝึกว่าต้องฝึกจากสิ่งที่ย่างไปหาสิ่งที่ยากและต้องฝึกบ่อยๆ ในการให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดจะเป็นการพูด การอ่าน การเขียน หรือแบบฝึกหัดหลักภาษาก็ตาม ถ้านักเรียนทำผิดก็ต้องแก้ไขจะปล่อยให้ผ่านโดยไม่ต้องแก้ไขไม่ได้เด็ดขาด การตรวจแบบฝึกหัดอย่างสม่ำเสมอจึงเป็นสิ่งจำเป็นและในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ นั้น ครูควรชี้แจงให้นักเรียนทราบความมุ่งหมายด้วยว่าแก้เพื่ออะไร ถ้านักเรียนเข้าใจเหตุผลว่าการแก้สิ่งเหล่านั้นเป็นประโยชน์ต่อตัวเขาเอง นักเรียนก็จะแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองด้วยความเต็มใจ มิฉะนั้น ก็อาจผิดซ้ำอีกแม้จะได้แก้ไขมาก็ครั้งก็ตาม

3.3 การให้งาน

การให้งานแก่นักเรียนจะเป็นการอ่าน การท่องจำ หรือการทำแบบฝึกหัดใดๆ ก็ตาม เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้วครูให้เด็กมีโอกาสทราบผลงานของตนเองเสมอ เพื่อว่าก้าวหน้าอีกต่อไป วิธีที่ประหยัดเวลาและแรงงานที่ได้ผลดีด้วยนั้นก็คือ ครูควรแนะแนวทางให้เด็กเข้าใจเสียก่อนว่าจะต้องทำอะไรจึงจะเรียนได้ผลดีจะได้ไม่ต้องเสียเวลาลองผิดลองถูกโดยใช้เหตุผล

3.4 การพลิกแพลงวิธีสอน

ในการเรียนถ้าคร่ำเคร่งเวลานานเกินไป ทั้งร่างกายและสมองก็จะอ่อนเพลียเหน็ดเหนื่อย ครูควรพิจารณาจัดเวลาในตารางสอนโดยกะระยะช่วงเวลาให้เหมาะสมแก่ลักษณะของบทเรียน ถ้าบทเรียนนั้นมีกิจกรรมให้นักเรียนทำการเป็นการเปลี่ยนอิริยาบถอยู่ในเด็กวัยรุ่นอาจจะเรียนติดต่อกันได้ถึง 2 – 3 ชั่วโมง แต่ถ้าเป็นการฟังครูบรรยายเพียงอย่างเดียว แล้วเพียงชั่วโมงเดียวเด็กก็หมดความสนใจ ฉะนั้น จำเป็นต้องจัดเวลาเรียนภาษาไทยให้พอเหมาะพอดี ให้เด็กได้มีโอกาสพักผ่อนสลับกันไปด้วยเพื่อเด็กจะได้รู้สึกกระปรี้กระเปร่าอยู่เสมอ

3.5 การเรียนสิ่งที่มีความหมายต่อชีวิต

หลักอีกอย่างเดียวกับการเรียนรู้ก็คือ สิ่งใดที่มีประโยชน์ มีความหมายต่อชีวิต และอยู่ในวงความสนใจของนักเรียนแล้ว สิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่สนใจของนักเรียนและเขาจะเรียนได้ดีทั้งแม่นยำโดยไม่ต้องเคี่ยวเข็ญ สิ่งใดที่นักเรียนลงมือลงแรงทำด้วยตนเอง หาวิธีแก้ปัญหาเอง มีประสบการณ์ด้วยตนเอง นักเรียนก็จะเรียนสิ่งนั้นได้ผลดีที่สุดตรงกับหลักที่ว่าเรียนด้วยการกระทำนั่นเอง ฉะนั้น แบบฝึกหัดภาษาไทยที่ให้นักเรียนทำควรเป็นเรื่องที่อยู่ในวงความสนใจของนักเรียน ไม่ใช่เรื่องสมมติที่ไร้ความหมาย

4. หลักภาษาศาสตร์

ในการสอนภาษาไทย ถ้าครูได้ศึกษาค้นคว้าในวิชาภาษาศาสตร์ไว้บ้างก็จะเป็นเครื่องช่วยการสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

4.1 องค์ประกอบของภาษา

มนุษย์เรียนภาษาก็เพราะได้ฟัง ได้พูด ได้อ่าน ได้เขียน และได้ใช้ภาษาในวงสังคมที่ตนเองได้เกี่ยวข้องกับอยู่เสมอ ผู้ที่รู้สึกว่ภาษาเป็นของเรียนยากก็เพราะไม่รู้วิธีเรียนที่ถูกต้องตามหลักภาษาวิธีเรียนที่ถูกต้องก็คือ การเรียนรู้จักองค์ประกอบที่แท้จริงของภาษาแล้วฝึกจนคล่องแคล่ว

องค์ประกอบของภาษาไม่ว่าภาษาใดๆ มี 3 อย่าง คือ

1. เสียง (Sound)
2. โครงสร้าง (Structure)
3. ความหมาย (Meaning)

เมื่อศึกษาองค์ประกอบของภาษาจนเข้าใจแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือการฝึกฝนการใช้ภาษานั้นให้คล้อยตามความนิยมที่ใช้ภาษานั้น การฝึกฝนการใช้ภาษาอยู่เสมอนี้เป็นหัวใจของการเรียนภาษา

4.2 ความเปลี่ยนแปลงของภาษา

ตามหลักภาษาศาสตร์ถือว่า ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสมัยและความนิยม ฉะนั้น ไม่ควรตั้งเกณฑ์ตายตัวในการสอน แต่ระเบียบแบบแผนของภาษาก็จำเป็นต้องมีไว้เพื่อเป็นเครื่องยึดให้ภาษาดำรงอยู่และให้เป็นที่ยอมรับตรงกันในบรรดาผู้ใช้ภาษาเดียวกัน ในการเรียนภาษาครูจึงแนะนำให้แก่นักเรียนรู้จักสังเกตความเปลี่ยนแปลงนั้นๆ และให้รู้จักเลือกใช้ภาษาให้เหมาะสมกับกาลเทศะและความนิยม

4.3 ภาษาที่ใช้ในวรรณคดี

สำหรับในวรรณคดีนั้น เป็นภาษาหนังสือที่กวีแต่งขึ้นด้วยอารมณ์สะท้อนใจ ผู้แต่งเพ่งเล็งความไพเราะของเสียง และความเหมาะสมแห่งความหมายในถ้อยคำ เพื่อให้ผู้อ่านและผู้ฟังเห็นเป็นภาพขึ้นในใจ หรือทำให้ประทับใจจนผู้อ่านและผู้ฟังเกิดอารมณ์สะท้อนใจตรงกับผู้แต่งที่รู้สึกมาก่อน ฉะนั้น การเรียนภาษาในรูปของวรรณคดีจึงเป็นการเรียนที่ยากและลึกซึ้ง

สลับซับซ้อนกว่าการเรียนรู้การใช้ภาษาตามธรรมชาติ นักเรียนจะต้องเรียนรู้จักคุณค่าของสุนทรียภาพ คือ ศิลปะและความไพเราะงดงามของวรรณคดีด้วย

ในการสอนให้เด็กค่อยพัฒนาการทางสุนทรียภาพนั้น นักการศึกษาได้ค้นพบว่าต้องดำเนินการปลูกฝังทีละน้อยๆ ให้เด็กค่อยๆ เคยชินกับสิ่งสวยงาม ไพเราะ ลึกซึ้ง การบังคับเคี่ยวเข็ญหรือให้นิยมตามครูหรือผู้ใหญ่ ไม่ทำให้เกิดความซาบซึ้งในสุนทรียภาพอย่างแท้จริงขึ้นมาได้ เด็กจะต้องเกิดความซาบซึ้งในความไพเราะงดงามนั้นขึ้นมาเอง และสามารถระบายความรู้สึกนั้นๆ ออกมาให้ผู้อื่นทราบได้ หรือสามารถสร้างสรรค์บทกวีอันไพเราะขึ้นมาเองได้ จึงจะเรียกได้ว่าเด็กเข้าใจในรสของวรรณคดีอย่างแท้จริง แต่สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เพียงแต่ให้รู้ถึงรสไพเราะของวรรณคดีและรู้จักหาความสุข ความเพลิดเพลินจากการอ่านวรรณคดีพอเป็นพื้นฐานสำหรับเรียนวรรณคดีให้ลึกซึ้งต่อไปก็นับว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจแล้ว

4.4 ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่มุ่งความเพลิดเพลินและความไพเราะเหมือนกับภาษาวรรณคดีแต่มุ่งเอาผลสำเร็จในการสื่อความหมายเป็นสำคัญ ภาษาจะสื่อความหมายได้สำเร็จต้องเป็นภาษาที่ก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ระหว่างผู้สื่อความหมายและผู้รับทราบความหมายในเวลาอันรวดเร็วพอสมควร ซึ่งหมายความว่า การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายแจ่มแจ้ง กระชับรัดกุม เป็นขั้นแรกและสละสลวยเป็นศิลปะขั้นสูงขึ้นไป

อาจกล่าวได้ว่าการใช้ภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวัน มีทั้งการใช้ประโยชน์และศิลปะการใช้ภาษา ก็เหมือนกับสิ่งอื่นๆ คือ มีทั้งการใช้ภาษาที่ไม่ดี ซึ่งเรียกว่าภาษาต่างๆ ซึ่งเป็นภาษาต่ำกว่ามาตรฐาน การใช้ภาษาจะสมความหมายต้องอาศัยหลักเกณฑ์ทางภาษา ซึ่งผู้สื่อความหมายและผู้รับทราบความหมายได้ยึดถือร่วมกัน เพราะฉะนั้น หลักภาษาจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการเรียนการใช้ภาษา

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (พนิดา พ่วงชูศักดิ์. 2531 : 11-14 ; อ้างอิงจาก ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. ม.ป.ป.) ได้เสนอแนะเทคนิคการสอนภาษาไทย โดยยึดหลักความรู้ทางการสื่อสารเป็นแนวทางดังต่อไปนี้

1. วางแผนเพื่อนำความรู้เรื่องการสื่อสารไปใช้ในการสอนภาษาไทย

1.1 สสำรวจตัวครูเอง และแนะนำให้นักเรียนสำรวจตัวเองด้วยว่าเคยทำให้เกิดปัญหาอะไรขึ้นบ้าง ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน แล้วรวบรวมปัญหาเหล่านั้นมาพิจารณา เพื่อหาทางแก้ไขปัญหาค้นหาข้อบกพร่องที่เป็นปัญหาให้เสร็จสิ้นไป

1.2 ปรับปรุงการเรียนการสอนภาษาไทย โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ คือ ผู้ส่งสาร ผู้รับสาร ตัวสาร และวิธีการส่งสาร และพยายามทำให้เกิดความแจ่มแจ้งในการสื่อสารระหว่างกัน เช่น อาจปรับปรุงวิธีการส่งสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.3 สังเกตผลสะท้อนกลับจากผู้ส่งสาร (นักเรียน) ว่าเป็นอย่างไรแล้วปรับปรุงวิธีการส่งสารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนรู้มีให้เลือกมากมายหลายอย่าง อันจะเป็นการฝึกทักษะเพื่อการสื่อสาร เช่น

2.1 แบ่งกลุ่มทำงาน ควรทำเมื่อมีเนื้อหาในบทเรียนที่เป็นปัญหามาขบคิด ขนาดของกลุ่มประมาณ 6 – 8 คน มีการเตรียมไว้ล่วงหน้าว่าจะให้กลุ่มพิจารณาหัวข้ออะไร และระยะเวลาให้กลุ่มทำงานประมาณ 10 – 15 นาที เมื่อกลุ่มทำงานเสร็จแล้ว ให้ผู้แทนกลุ่มรายงานผลงานหน้าชั้นอาจเขียนรายงานย่อประกอบด้วยก็ได้

ในการเรียนภาษาของตนเอง การแบ่งกลุ่มย่อยมีประโยชน์มาก เพราะได้สนองความต้องการหลายประการ กล่าวคือ 1) ทำให้นักเรียนกล้าพูดกล้าแสดงออกในกลุ่มเล็กๆ ทำให้รู้จักวิธีสนทนาไปในตัว 2) ทำให้นักเรียนเลิกลังคิดว่า ตนเป็นคนเดียวที่ไม่รู้จนเป็นเหตุให้ไม่กล้าถาม การเข้ากลุ่มทำให้ทราบว่ายังมีคนอื่น ๆ ที่ไม่รู้อีกหลายคน 3) ทำให้นักเรียนมีเชาวน์ปัญญาไว มีโอกาสชี้แจงสิ่งที่ตนรู้ให้เพื่อนฟัง 4) ทำให้นักเรียนรู้จักอดทนฟังความคิดเห็นของเพื่อนในกลุ่ม เพราะบางคนคิดช้ากว่าตน 5) ทำให้นักเรียนรู้จักเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับเพื่อนในกลุ่ม เมื่อสามารถทำงานของกลุ่มสำเร็จ เช่น แก้ปัญหาได้หรือทำงานสำเร็จทันเวลาและได้รับคำชมเชย

2.2 ฝึกอ่านในใจ ควรฝึกอ่านในใจ ครั้งละ 3 – 5 นาที เพื่อเก็บใจความสำคัญเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์มาก ควรฝึกให้นักเรียนอ่านเร็วขึ้นตามลำดับ โดยครูแนะวิธีอ่านที่ถูกต้องให้ และอาจตั้งคำถามนำเพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการเก็บสาระสำคัญของเรื่อง เมื่ออ่านจบตามเวลาที่กำหนดแล้วก็นำเสนอ โดยหยิบยกประเด็นสำคัญมาพูดกัน

2.3 ให้อภิปรายปัญหา การอภิปรายปัญหาอาจทำได้หลายวิธี เช่น ให้อภิปรายเป็นคณะ โดยมีการเตรียมหัวข้อการอภิปรายมาล่วงหน้า และให้มีผู้ดำเนินการอภิปราย คณะผู้อภิปรายมี 4 – 5 คนใช้เวลา 25 – 30 นาที หรือครูอาจนำอภิปรายทั่วไปก็ได้ หรืออาจให้อภิปรายกันในกลุ่มย่อยก็ได้

2.4 สนทนาหน้าชั้น ผู้ร่วมสนทนาอาจมี 2 – 3 คน โดยเตรียมหัวข้อการสนทนามาก่อน การสนทนานี้ไม่เป็นพิธีการอย่างการอภิปรายเป็นคณะ อาจเป็นการเล่าเรื่องจากประสบการณ์ของตนให้เพื่อน ๆ ฟัง และให้ข้อสังเกตและข้อคิดประกอบ ใช้เวลาสนทนาประมาณคนละ 5 – 7 นาที การสนทนาอาจนำไปสู่การเขียนเรียงความ ที่หลังก็ได้ เป็นการฝึกทักษะการพูดและการเขียนให้สัมพันธ์กัน

2.5 สร้างสรรค์งานเขียน การสร้างสรรค์งานเขียนนั้น อาจทำได้โดยส่งเสริมให้นักเรียนหัดคิดแล้วแสดงความคิดออกมาเป็นคำพูด เพื่อให้ผู้เขียนเกิดความกระฉับในใจว่าจะเขียนอะไร อย่างไร หลังจากนั้นจึงให้มีการฝึกเขียนเชิงสร้างสรรค์ ในระยะเริ่มต้นอาจให้สังเกตวิธีเขียนของนักเรียนที่ตนสนใจ แล้วฝึกเขียนเพียงสั้น ๆ ก่อนต่อไปก็เขียนให้ยาวขึ้น จาก 20 บรรทัด เป็น 30, 40 และ 50 บรรทัดตามลำดับ

2.6 เรียนโดยค้นคว้า ห้องสมุดเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ทั้งควรมีการสำรวจหนังสือสำหรับจำให้นักเรียนค้นคว้าเสียก่อนว่ามีมากน้อยเพียงใด และครูควรแนะนำวิธีค้นคว้า และเขียนรายงานอย่างถูกต้องให้แก่นักเรียนด้วย ในการนี้ครูภาษาไทยกับครู

บรรณารักษ์ควรได้ปรึกษาหารือกันก่อน เพื่อจะได้ร่วมมือกันช่วยให้การเรียนรู้ด้วยการค้นคว้าของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ศึกษาสถานศึกษา การศึกษาสถานศึกษาเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีโอกาสสังเกตสิ่งต่างๆ เป็นความรู้รอบตัวจัดเป็นประสบการณ์อันคุ้มค่า ก่อนมีการศึกษาสถานศึกษาที่ควรมีการวางแผน และขออนุญาตผู้บริหารตามระเบียบและเลือกสถานที่ที่มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาสาระของบทเรียน มีความสะดวกในการเดินทางไปโดยเสียค่าใช้จ่ายอย่างประหยัดทั้งต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของนักเรียนด้วย

2.8 มีการถามตอบ การถามตอบเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนเป็นกิจกรรมที่ทำได้เสมอ ไม่ว่าจะเป็นสอนบทเรียนเรื่องใด หากครูเป็นผู้ตั้งคำถามเหล่านั้น ควรมีทั้งถามด้านความรู้ ความจำ ด้านความเข้าใจ โดยนักเรียนรู้จักคิดหาเหตุผลในคำตอบ และด้านเจตคติ คือ ความรู้สึกในจิตใจด้วย อาจถามในขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นดำเนินการสอน หรือขั้นทบทวนบทเรียนก็ได้ ซึ่งอาจทำให้เกิดความสนุกสนานทั้งฝ่ายผู้ถามและผู้ตอบ ช่วยให้นักเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น

3. การสรุปบทเรียน

การสรุปบทเรียน คือ การประมวลสาระสำคัญหรือข้อคิดเด่นๆ จากบทเรียนมาเรียบเรียงเป็นข้อความกะทัดรัดมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักวิชาและสื่อความหมายได้แจ่มแจ้ง

เมื่อดำเนินการสอนจนครอบคลุมเนื้อหาที่ครูกำหนดไว้แล้ว ก่อนหมดเวลา 10 – 12 นาที ควรมีการสรุปบทเรียนเป็นข้อคิด หรือข้อสังเกต หรือความรู้เป็นการช่วยให้นักเรียนจดจำบทเรียนได้แม่นยำยิ่งขึ้น การสรุปบทเรียนอาจทำได้หลายวิธี เช่น สรุปด้วยวาจา สรุปโดยใช้แผนภูมิ ประกอบข้อความ สรุปโดยการเขียนสาระสำคัญเป็นข้อๆ ในกรณีที่นักเรียนยังสรุปบทเรียนไม่ได้ ครูอาจช่วยด้วยวิธีตั้งคำถามนำก็ได้ หากนักเรียนใช้ภาษาบกพร่องไม่รัดกุม ครูก็พยายามช่วยแก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้อง ในตอนจบครูอาจใช้แถบประโยคที่เขียนเตรียมไว้แล้ว ช่วยในการสรุปบทเรียนก็ได้ นักเรียนก็จะบันทึกข้อความจากแถบประโยคนั้นๆ ลงสมุดเก็บไว้สำหรับทบทวนต่อไป

4. การนำความรู้และทักษะไปใช้

การนำความรู้และทักษะไปใช้สำคัญมาก เพราะเป็นการพิสูจน์ให้เห็นว่านักเรียนได้เรียนรู้อะไรไปแล้วบ้าง และสามารถใช้ทักษะที่ฝึกฝนไปแล้วทำงานได้ดีเพียงใด ในสถานการณ์ใหม่ๆ ที่ยังเคยทำ

ตัวอย่างการนำความรู้และทักษะไปใช้ เช่น การให้ทำงานประเภทสร้างสรรค์ โดยจัดทำจุลสารของชั้น โดยมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งเป็นคณะบรรณาธิการ รวบรวมงานสร้างสรรค์ทางภาษาไทยของเพื่อนๆ มาเขียนหรือพิมพ์ลงในจุลสารดังกล่าว งานสร้างสรรค์อาจเป็นนิทานเก่ามาเล่าใหม่ มีภาพประกอบ อาจเป็นคำขวัญที่แสดงค่านิยมอันดีงามเกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรม อาจเป็นร้อยกรองแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติและสังคม อาจเป็นการแต่งเรื่องสั้นตามนัยแห่งสุภาษิตไทยบางบท ฯลฯ นอกจากการทำจุลสารแล้ว อาจทำในลักษณะของนิทรรศการก็ได้ การที่นักเรียนสามารถทำงานในสถานการณ์ใหม่ได้สำเร็จเป็นการแสดงว่าเขาได้ใช้ความรู้ และทักษะของเขาในการสร้างสรรค์ ความสำเร็จจากงานดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมกำลังใจให้มีความมั่นใจยิ่งขึ้น

1.3 ความหมายของหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย

ความหมายของหลักภาษาและการใช้ภาษาไทย มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

จันทิมา พรหมโชติกุล (2529 : 85,91) ให้ความหมายว่า หลักภาษามีถึง หลักและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผนสำหรับนำไปใช้ในการสื่อสาร ทั้งด้านการฟัง การพูด อ่าน และเขียน ส่วนการใช้ภาษาไทยมีความสัมพันธ์กับหลักภาษาอย่างแยกกันไม่ออก เพราะก่อนที่จะใช้ภาษาได้ดีจำเป็นต้องรู้กฎเกณฑ์ในการนำไปใช้เสียก่อน จึงสามารถรับด้วยการฟังหรืออ่านและแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนได้ดี

กำชัย ทองหล่อ (2533 : 1) ให้ความหมายว่าหลักภาษามีถึง ระเบียบในการใช้อักษร การเขียนอ่าน การใช้คำ ความหมายของคำ การเรียงคำและที่มาของภาษา ซึ่งมีวิวัฒนาการไปในลักษณะต่างๆ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2536 : 2) ให้ความหมายหลักภาษาว่าหมายถึง กฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นหลักทั้งในด้านการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและการให้แนวทางในการออกเสียง การอ่าน การเขียนและการเรียบเรียงข้อความให้ถูกต้องตามแบบแผน และตามความนิยมของผู้มีการศึกษาส่วนใหญ่ในสังคม

สุจริต เพียรชอบ (2538 : 201) ให้ความหมายหลักภาษาว่าหมายถึงกฎเกณฑ์ที่ใช้เป็นหลักทั้งในด้านการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับภาษาและการให้แนวทางในการออกเสียง การอ่าน การเขียนและการเรียบเรียงข้อความให้ถูกต้องตามแบบแผน และความนิยมของผู้มีการศึกษาส่วนใหญ่ในสังคม

จากความหมายดังกล่าวสรุปว่าหลักภาษามีถึง ระเบียบแบบแผนการใช้อักษร การเขียน การอ่าน ความหมายของคำ การเรียบเรียงข้อความให้ถูกต้องที่ผู้ใช้ต้องยึดถือเป็นหลักในการใช้ภาษาไทย

1.4 ความสำคัญของการเรียนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาไทย

ความสำคัญของการเรียนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาไทย นักวิชาการหลายท่านกล่าวถึงความสำคัญของการเรียนหลักภาษาเพื่อการใช้ภาษาไทยไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2522 : 6) กล่าวถึง ความสำคัญของการเรียนหลักภาษาว่า ใช้ควบคุมการใช้ภาษาให้เป็นระเบียบเหมือนกันทั่วประเทศ เพื่อให้มีเอกภาพคือ ความเป็นหนึ่ง หมายความว่าใช้ภาษาเดียวกัน เหมือนกัน เขียนอ่านอย่างเดียวกัน การที่เราจะเรียนภาษาไทยแต่พออ่านออกเขียนได้นั้นไม่เพียงพอ เพราะวิทยาการต่างๆ ก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ ถ้าเราไม่เรียนให้ดีพออาจใช้ภาษาผิดพลาดทำให้เป็นที่ดูแคลนในเรื่องการศึกษา ถ้าคนในชาติไม่ปรับปรุงให้ดีภาษาอาจสูญไปและอาจทำให้สูญชาติด้วย เพราะภาษาเป็นวัฒนธรรมของชาติ ทั้งนี้เพื่อแสดงว่า ประเทศไทยมีภาษาไทยใช้ร่วมกันทั่วประเทศ ดังนั้นหลักภาษาจึงทำให้ภาษามีระเบียบเป็นหลักให้ยึดถือถ่ายทอดกัน จากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งอย่างมั่นคง แต่สามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้ตามความเหมาะสม เมื่อ

จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงจะมีหลักสำหรับพิจารณาเปรียบเทียบ อะไรที่อยู่ก็คงไว้ อะไรขัดกับความเจริญที่มีขึ้นภายหลังก็แก้ไขให้เหมาะสมกับความเจริญนั้น ดังนั้นประโยชน์ของหลักภาษา ได้แก่

1. ทำให้ฟัง พูด อ่าน เขียน ได้ถูกต้อง
2. ทำให้คนทุกวัยได้เรียนภาษาของตนเองได้ผลดีและรวดเร็ว เพราะหลักภาษาวางระเบียบแบบแผนไว้แล้ว
3. ใช้สืบสวนวิวัฒนาการของภาษา เพื่อให้ทราบที่มาของภาษาว่าเปลี่ยนแปลงและมีวิวัฒนาการมาอย่างไร เมื่อไรและเหตุใดจึงเปลี่ยนแปลงเช่นนั้น

สุจริต เพียรชอบ (2538 : 201-202) กล่าวถึงความสำคัญและประโยชน์ของการสอนหลักภาษาไทยไว้ดังนี้

1. ครูที่สอนหลักภาษาไทยได้ดีจะช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ภาษาไทย เพื่อเป็นระเบียบแบบแผนให้คนไทยได้ใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วประเทศ
2. การสอนหลักภาษาจะช่วยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาษาไทยเป็นอย่างดี และสามารถนำความรู้ที่เรียนไปแล้วไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง
3. เป็นการอนุรักษ์ภาษาไทย ซึ่งเป็นภาษาประจำชาติและเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยให้คงอยู่ตลอดไป
4. เป็นหลักยึดในการรักษาภาษาให้คงรูป แม้ภาษาจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือวิวัฒนาการไปบ้างตามธรรมชาติของภาษา ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงไปมากหรือรวดเร็วจนเกินไป
5. หลักภาษาจะช่วยให้วิวัฒนาการหรือความมั่งคั่งของภาษาเป็นไปอย่างมีระเบียบแบบแผน
6. เพื่อให้นักเรียนซาบซึ้งในคุณค่าของภาษาไทย และเห็นความจำเป็นในการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามลักษณะของภาษา
7. การสอนหลักภาษาที่ดีจะช่วยให้นักเรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียนเกิดความรู้สึกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย และเล่นสนุกสนานกับภาษาไทยทำให้นักเรียน มีความมั่งคั่งทางภาษามากยิ่งขึ้น
8. การสอนหลักภาษาที่ดีจะช่วยให้นักเรียนมีพื้นฐานความรู้ทางภาษาที่ดี และเป็นแรงกระตุ้นหรือแรงบันดาลใจให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในแขนงภาษาในระดับอุดมศึกษาต่อไป
9. การสอนหลักภาษาโดยการที่ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือรวบรวมข้อมูลทางภาษาต่างๆ เป็นแนวทางสำคัญในการสำรวจหรือวิจัยค้นคว้าทางภาษาต่อไป

จากความสำคัญของหลักภาษาดังกล่าวสรุปว่า หลักภาษาเป็นระเบียบแบบแผนที่ใช้ยึดถือร่วมกัน ผู้ใช้ภาษาสามารถสื่อความหมายให้เข้าใจกัน และเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการของส่วนรวมในสังคม นอกจากนี้ยังทำให้ผู้ศึกษารู้วิวัฒนาการของภาษาของตนได้ดีด้วย

1.5 ชนิดของคำในภาษาไทย

ได้มีผู้กล่าวถึงชนิดของคำในภาษาไทยไว้ดังนี้

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543 : 17-28) ให้ความหมายของคำไว้ว่า คำคือ เสียงที่เปล่งออกมา หรืออักษรที่ประสมกันแล้วมีความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง คำแต่ละคำแตกต่างกัน ทั้งด้านหน้าที่และความหมายในการใช้ภาษา ผู้ใช้จึงต้องรู้จักชนิดของคำและความหมายของคำเป็นอย่างดี จึงจะสามารถเลือกใช้คำเพื่อการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพการเรียนรู้เรื่องชนิดของคำ ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้คำได้ถูกต้อง เหมาะสมกับบุคคล จึงได้มีการกำหนดชนิดของคำในภาษาไทยขึ้น

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2535 : 70) กล่าวว่า ชนิดของคำในภาษาไทย จำแนกออกเป็น ชนิดต่าง ๆ ดังนี้ คือ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน

วันเพ็ญ เทพโสภะ (2546 : 61-71) ได้แบ่งชนิดของคำในภาษาไทยออกเป็น 7 ชนิด ดังนี้ คำนาม คำสรรพนาม คำกริยา คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำสันธาน คำอุทาน

1. คำนาม คือ คำที่เรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของต่างๆ ทั้งที่เป็นในรูปธรรม และนามธรรมแบ่งได้ 5 ดังนี้

1.1 सामान्यนาม คือ คำนามที่ใช้เรียกชื่อทั่วไป เช่น คน หนู ดิน น้ำ บ้าน โรงเรียน

1.2 วิสามัญนาม คือ คำนามที่ใช้เรียกชื่อเฉพาะ ตั้งขึ้นเพราะไม่ต้องการให้นามนั้นปนกับคำนามอื่นๆ เช่น อาทิตย (วัน) มีนาคม (เดือน) พิจิตร (จังหวัด) มะลิ (ดอกไม้)

1.3 สมุหนาม คือ คำนามที่เรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของที่อยู่เป็นหมวดหมู่รวมกัน เช่น โขลง (ช้างหลายเชือก) ฝูงปลา (ปลาหลายตัว) นอกจากนี้ก็มีคำว่า กลุ่ม หมู่ กอง เหล่า พวก คณะ โหล สมาคม บริษัท ฝูง ฯลฯ

1.4 อาการนาม คือ คำนามที่เป็นชื่อกริยาอาการของคน สัตว์ และสิ่งของต่างๆ อาการนาม หมายถึง คำกริยาหรือคำวิเศษณ์ จะมีคำว่า การหรือความ นำหน้าอยู่เสมอ ซึ่งการใช้คำว่า การและความ มีหลักดังนี้

การ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่แสดงในด้านทางกายและวาจา เช่น การนั่ง การนอน การเดิน การพูด การฟัง การอ่าน

ความ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ เช่น ความคิด ความโกรธ ความตาย ความรัก ความโลภ และยังใช้นำหน้าคำวิเศษณ์เพื่อบอกลักษณะต่างๆ เช่น ความเร็ว ความดี ความสุข

หมายเหตุ ถ้า การ และ ความ ไม่ได้นำคำกริยาหรือคำวิเศษณ์ จะถือว่าเป็นสามัญนาม เช่น การบ้าน การคลัง การเมือง ความอาญา ความแค้น

1.5 ลักษณะนาม คือ คำนามที่ใช้บอกลักษณะของคำนามนั้น เพื่อต้องการให้ทราบว่าคำนามนั้นมีลักษณะอย่างไร คำลักษณนามจะอยู่หลังคำวิเศษณ์บอกจำนวนนับเสมอ เช่น คน 1 คน ดินสอ 9 แท่ง ขลุ่ย 1 เล้า

ลักษณะนามในภาษาไทยแบ่งได้ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะนามบอกชนิดของนาม เช่น

ปิ่น	ใช้กับ	เลื่อย
เล่ม	ใช้กับ	หนังสือ สมุด อาวุธ เกวียน เข็ม กรรไกร
เรื่อง	ใช้กับ	เรื่องราว และคติข้อความต่างๆ
เลา	ใช้กับ	ปี ขลุ่ย
รูป	ใช้กับ	รูปภาพ ภิภษุ สามเณร
องค์	ใช้กับ	เจดีย์ พระพุทธรูป
เชือก	ใช้กับ	ช้าง
ใบ	ใช้กับ	ภาชนะต่างๆ ครก ใบไม้
ตัว	ใช้กับ	โต๊ะ เก้าอี้ ตะปู ตุ๊กตา หมา แมว ฯลฯ
สิ่ง, อัน	ใช้กับ	สิ่งของต่างๆ เช่น แวนตา
เรือน	ใช้กับ	นาฬิกา

2. ลักษณะนามบอกอาการของคำนาม เช่น

กำ, ฟอน	ใช้กับ	ของที่มีลักษณะเป็นกำหรือฟอน เช่น ผัก หนุ่ย ข้าว
มวน	ใช้กับ	ของที่เป็นมวน เช่น บุหรี่
ม้วน	ใช้กับ	ของที่มีม้วนเอาไว้ เช่น กระดาษ ยาสูบ
พับ	ใช้กับ	ของที่พับเอาไว้ เช่น ผ้าต่างๆ
จีบ	ใช้กับ	ของที่จีบเอาไว้ เช่น พลุ
มัด	ใช้กับ	ของที่มีมัดไว้ เช่น ข้าวต้มมัด ฟืน

3. ลักษณะนามบอกสัณฐานลักษณะของนาม เช่น

กลัก	ใช้กับ	ของที่เป็นกล่องเล็กๆ เช่น กลักไม้ขีดไฟ
ก้อน	ใช้กับ	ของที่มีลักษณะเป็นก้อน เช่น อิฐ หิน ดิน ยางลบ
กระบอก	ใช้กับ	ของที่มีลักษณะ กลมยาวและกลวง เช่น ข้าวหลาม ไม้ไผ่ ปิ่น
แท่ง	ใช้กับ	ของที่ทึบและหนา มีรูปยาวๆ เช่น เหล็ก ทอง ดินสอ
หลัง	ใช้กับ	ของที่มีหลังคา เช่น บ้าน เรือน มุ้ง กุบ ประทุน
สาย	ใช้กับ	ของที่เป็นทางยาว เช่น ทาง แม่น้ำ ถนน
เส้น	ใช้กับ	ของที่เป็นเส้นเล็กยาว เช่น ด้าย สร้อย เชือก ลวด
ผืน	ใช้กับ	ของที่แบนบางและกว้างใหญ่ เช่น พรหม ผ้า
คัน	ใช้กับ	ของที่ใช้ถือหรือลากมีรูปยาวๆ เช่น ช้อน ซอ เบ็ด ร่ม ฆ้อง รถ จัตุร

4. ลักษณะนามบอกหมวดหมู่ของนาม เช่น

พวก, เหล่า	ใช้กับ	คน สัตว์ สิ่งของที่อยู่รวมกันและมีลักษณะเดียวกัน
กอง	ใช้กับ	ทหารและใช้กับของที่รวมกันไว้ เช่น ดิน หิน ทราย
หมู่	ใช้กับ	คน สัตว์ และของที่รวมกันเป็นกลุ่มๆ
ชุด	ใช้กับ	คน หรือสิ่งของที่ครบตามอัตรา
ฝูง	ใช้กับ	คนหรือสัตว์ที่อยู่รวมกันมากๆ
ดับ	ใช้กับ	จาก ลูกปืน
วง	ใช้กับ	คนชุดหนึ่งๆ ที่ล้อมวงกันทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น เล่นดนตรี ตะกร้อ ร้องเพลง

5. ลักษณะนาม ที่บอกจำนวนและมาตราของคำนาม เช่น

กู่ลี	ใช้กับ	ผ้าที่ห่อรวมกัน
โหล	ใช้กับ	ของที่รวมกัน 12 สิ่ง เช่น ปากกา ดินสอ
คู่	ใช้กับ	ของที่มีชุดละ 2 สิ่ง เช่น ช้อนส้อม รองเท้า ถุงเท้า
ถั่ง	ใช้กับ	ข้าวสาร ถั่ว งา
บาท	ใช้กับ	เงิน
ปีบ	ใช้กับ	น้ำตาล น้ำ

1.6 ลักษณะนามซ้ำซ้อนนาม คือ ไม่มีลักษณะนามใช้ ซึ่งต้องนำ सामानยนาม เดิมมาใช้ เป็นลักษณะนาม เช่น ประเทศ 5 ประเทศ จังหวัด 76 จังหวัด วัด 9 วัด

2. คำสรรพนาม คือ คำที่ใช้แทนคำนามหรือข้อความที่ผู้พูดหรือผู้เขียนได้กล่าวมาแล้ว เพื่อจะได้ไม่ต้องกล่าวนามซ้ำอีก คำสรรพนามจะแบ่งได้ 6 ชนิด คือ

2.1 บุรุษสรรพนาม คือ คำสรรพนามที่ใช้แทนบุคคลที่เกี่ยวข้องในการพูดจากัน จะมีผู้พูดผู้ฟังและผู้ที่เราพูดถึง ซึ่งบุรุษสรรพนามจะแบ่งได้ 3 พวกดังนี้

2.1.1 สรรพนามบุรุษที่ 1 คือ เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนผู้พูด เช่น ฉัน ดิฉัน ผม กระผม ข้าพเจ้า กู หม่อมฉัน ข้าพระพุทธเจ้า หนู

2.1.2 สรรพนามบุรุษที่ 2 คือ เป็นสรรพนามที่ใช้แทนตัวของผู้ฟัง เช่น เอ็ง เธอ ท่าน เจ้า ไต่เท้า ฝ่าพระบาท คุณ

2.1.3 สรรพนามบุรุษที่ 3 คือ เป็นคำสรรพนามที่ใช้แทนผู้ที่เรากำลังพูดถึงเขา เช่น แก มัน เขา ท่าน พระองค์

2.2 ประพันธสรรพนาม คือ สรรพนามที่ใช้แทนนาม หรือสรรพนามที่อยู่ข้างหน้าและต้องติดอยู่กับนามหรือสรรพนาม ซึ่งจะมีคำว่า ที่ ซึ่ง อัน ประกอบอยู่ เช่น

คนที่พูดมากมักไม่ค่อยฟัง
บ้านพักซึ่งฉันอยู่ไม่มีไฟฟ้า
ไม้อันนี้สีกลิ่นหอมมาก

2.3 วิภาคสรพนาม คือ คำสรพนามที่ใช้แทนนามหรือสรพนามเพื่อต้องการแบ่งนามหรือสรพนามออกเป็นสัดส่วน และมักมีคำว่า ต่าง บ้าง กัน ประกอบอยู่ เช่น

เราไปเที่ยวด้วยกัน

ครูต่างก็สอนหนังสือ

เพื่อนบ้างก็คุยบ้างก็อ่านหนังสือ

2.4 นิยมสรพนาม คือ คำสรพนามที่ใช้แทนนามในการกำหนดความหมายให้ชัดเจนขึ้น มักใช้คำว่า นี่ นั้น โน่น ดังต่อไปนี้

นี่ จะใช้กับนามที่อยู่ใกล้มากที่สุด เช่น

นี่ชุดใคร นี่เงินของเธอ

นั้น จะใช้แทนนามที่อยู่ห่างออกไป เช่น

นั้นของใคร นั้นหมวกของใคร

โน่น จะใช้แทนนามที่อยู่ห่างออกไปอีก เช่น

โน่น บ้านของฉัน โน่น คือศาลเจ้าแม่กวนอิม

2.5 อนิยมสรพนาม คือ คำสรพนามที่ใช้แทนนามซึ่งไม่ได้กำหนดชัดเจนแน่นอน มักมีคำว่า ใคร อะไร ไหน ไใด เช่น

ไม่มีใครรังเกียจเธอ ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์

2.6 ปฤจฉาสรพนาม คือ สรพนามที่ใช้แทนนามที่เป็นคำถามหรือสงสัย เช่น

อะไร ทำให้เธอเปลี่ยนไป ?

ไหน แหวนเธอ ?

ใคร หยิบของฉันไป ?

3. คำกริยา คือ คำที่แสดงอาการของนามหรือสรพนาม เพื่อให้รู้ว่าทำอะไรหรืออยู่ในสภาพใด เช่น หมาเห่า นกร้อง เขาหัวเราะ ฝนตก คำกริยาแบ่งได้ 4 ชนิด คือ

3.1 อกรรมกริยา คือ คำกริยาไม่ต้องมีกรรมมารับข้างท้าย ก็ถือว่าอ่านได้ความสมบูรณ์ เช่น

หมาเห่า รถแล่น

พ่อป่วย เขาร้องไห้

3.2 สกรรมกริยา คือ คำกริยาที่ต้องมีกรรมมารับข้างท้าย จึงจะอ่านได้ความสมบูรณ์ เช่น

เขาถูกครูตี ฉันถูกรางวัลที่หนึ่ง

เพื่อนกินกล้วยเตี้ยว เขาทำงาน

3.3 วิกตรรกกริยา คือ คำกริยาที่จะต้องอาศัยคำนาม หรือสรพนามมาช่วยขยาย จึงจะอ่านได้สมบูรณ์ วิกตรรกกริยา มักมีคำว่า เป็น เหมือน คล้าย เท่า เช่น

พ่อเป็นทหาร เขาตัวเท่าฉัน

เขาเหมือนแม่ เขาแต่งตัวคล้ายฝรั่ง

3.4 กริยานุเคราะห์ คือ คำกริยาที่มีหน้าที่ช่วยกริยาสำคัญในประโยคเพื่อจะบอกกาล(เวลา) มาลา(สภาพ) และวาจก(หน้าที่) ซึ่งต้องการเน้นกริยาสำคัญให้เด่นชัดขึ้น มักมีคำว่า จะ นะ กำลัง เอะ อย่า ต้อง ถูก ให้ ยัง อยู่ ได้ ซิ เคย

4. คำวิเศษณ์ คือ คำที่ใช้ประกอบเพื่อให้ความหมายของคำชัดเจนขึ้น ซึ่งคำวิเศษณ์อาจประกอบ คำนาม สรรพนาม กริยา หรือวิเศษณ์ก็ได้ เช่น

ประกอบนาม เช่น น้ำเย็น ใจร้าย รถเร็ว

ประกอบสรรพนาม เช่น เขาอ้วน เธอตัวเล็ก ฉันผอม

ประกอบกริยา เช่น เดินช้า กินเร็ว หัวเราะดัง

ประกอบวิเศษณ์ เช่น นุ่มนิ่ม หอมหวาน เหม็นเปรี้ยว

คำวิเศษณ์แบ่งได้ 10 ชนิด ดังนี้

4.1 ลักษณะวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกลักษณะของคำให้เด่นชัดขึ้น ซึ่งแบ่งได้ 9 ลักษณะ คือ

4.1.1 ลักษณะวิเศษณ์บอกชนิด เช่น ดี ชั่ว แก่ อ่อน นุ่ม สาว ใหม่ โบราณ

4.1.2 ลักษณะวิเศษณ์บอกสัณฐาน เช่น ราบ กลม แบน แป้น รี เหลี่ยม นูน

4.1.3 ลักษณะวิเศษณ์บอกขนาด เช่น ผอม อ้วน เล็ก โต กว้าง ยาว สูง ใหญ่

4.1.4 ลักษณะวิเศษณ์บอกสี เช่น ดำ แดง ขาว เขียว เหลือง ฟ้ำ ส้ม

4.1.5 ลักษณะวิเศษณ์บอกเสียง เช่น เบา ดัง แหลม สูง แหบ ต่ำ ทุ้ม หรือเสียงของสัตว์ร้องและเสียงของตกต่างๆ

4.1.6 ลักษณะวิเศษณ์บอกรส เช่น เปรี้ยว หวาน มัน เค็ม จืด จัด ขม

4.1.7 ลักษณะวิเศษณ์บอกกลิ่น เช่น สบาย จุน หอม เหม็น

4.1.8 ลักษณะวิเศษณ์บอกสัมผัส เช่น แข็ง นุ่ม เย็น ร้อน หนาว

4.1.9 ลักษณะวิเศษณ์บอกอาการ เช่น ช้า เร็ว ด่วน คล่อง ว่องไว อืดอาด

4.2 กาลวิเศษณ์ คือ วิเศษณ์ที่บอกเวลา เพื่อต้องการให้คำประกอบนั้น ชัดเจนขึ้น จะมีคำว่า ก่อน หลัง อีก เสมอ เดียวนี้ เข้า สาย ป้าย เทียง เย็น ดึก เช่น

เขามาก่อนฉัน พระอาทิตย์ตกตอนเย็น

ครูกลับที่หลังฉัน พี่กลับบ้านดึก

4.3 สถานวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกสถานที่ จะมีคำว่า ห่าง ไกล ใกล้ บน เหนือ ใต้ ริม ขอบ เช่น

เขาอยู่บนต้นไม้ น้องนั่งริมหน้าต่าง

ฉันนอนชั้นล่าง

4.4 ประมาณวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกจำนวน นับ หรือ ประมาณ ซึ่งจะมีคำว่า มาก น้อย หมด หนึ่ง สอง ที่หนึ่ง ที่สาม ล้น บรรดา บ้าง ต่าง เช่น

นกสิบตัว เพื่อนทั้งหมดมางานเลี้ยง

นักเรียนมาครบทุกคน เธอกินข้าวน้อย

4.5 นิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกความหมายชัดเจนแน่นอนยิ่งขึ้น ซึ่งจะชี้เฉพาะลงไป แล้วมักมีคำว่า นั้น นี่ นี้ โน่น แท้ แน่นอน จริง เช่น

โรงเรียนน้อยอยู่ไกล ฉันหยุดเฉพาะวันเสาร์อาทิตย์

ฉันไปเที่ยวแน่นอน บ้านฉันอยู่โน่น

4.6 อนิยมวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์บอกความไม่แน่นอน ไม่ชี้เฉพาะเจาะจง มักมีคำว่า ใด อื่น ทำไม อย่างไร ไหน ใคร ก็ เช่น

ไปไหนก็ได้ คนอื่นกินหมดแล้ว

4.7 ปฤจฉาวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่เป็นคำถามหรือการแสดงสงสัย จะมีคำว่า ใด อื่น ใคร อะไร ทำไม ไหน หรือ ไฉน เท่าไร เช่น

เธอจะไปทำไม ครูตีเธอเรื่องอะไร

เขาคือผู้ใด หมู่บ้านเธอมีกี่ตัว

4.8 ประดิษฐานวิเศษณ์ คือ วิเศษณ์ แสดงการตอบรับของคู่สนทนา จะมีคำว่า ค่ะ ครับ จ๊ะ จ๊ะ ขา เช่น

คุณแม่มีคนมาหาครับ น้องจำฟังทางนี้จ๊ะ

4.9 ประดิเสทวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่บอกปฏิเสธ บอกอาการห้ามปรามหรือไม่ยอมรับ จะมีคำว่า ไม่ มิได้ หาไม่ บ่ ไม่ได้ เช่น

ฉันสอนหนังสือไม่ได้พักเลย เธอไม่ควรไปเที่ยวล่าสัตว์

4.10 ประพันธวิเศษณ์ คือ คำวิเศษณ์ที่เชื่อมโยงประโยคให้สัมพันธ์กัน มีลักษณะเช่นเดียวกับคำประพันธสรรพนาม แต่จะใช้ในการขยายกริยาและวิเศษณ์ จึงเป็นคำวิเศษณ์มักมีคำว่า ที่ ซึ่ง อัน เช่น

แหวนวงนี้หาค่าอันประมาณไม่ได้ เสื้อตัวนี้ดีที่มีราคาถูก

5. คำบุพบท คือ คำที่ใช้หน้าหน้านาม สรรพนาม คำกริยา หรือคำวิเศษณ์ เพื่อต้องการบอกตำแหน่งของคำเหล่านั้น และยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำหรือประโยค ว่าสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น

เขาทำงานหนักเพื่อฉัน ฉันทำขนมสำหรับถวายพระ

รถของเขาสีแดงเข้ม เขาคือเจ้าแห่งขุนเขา

คำบุพบทแบ่งได้ 2 ชนิด คือ

5.1 คำบุพบทที่ไม่ต้องเชื่อมกับคำอื่น คือ บุพบทที่เป็นคำร้องเรียก จะมีคำว่า
ดูก่อน ดูกร ข้าแต่ ดูข้า เช่น

ข้าแต่ผู้เป็นเจ้า ดูกรภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย

คำร้องเรียกนี้ปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว แต่ถ้าจะใช้บทร้องเรียกจะใช้คำสาบานยนาม
หรือวิสามานยนาม ซึ่งจะเรียกชื่อหรือตำแหน่งกันไปเช่น

อาจารย์ครับ มีคนมาหา คุณยายขาคิดถึงจังเลยคะ

มณีรัตน์กลับมาเมื่อไร

5.2 คำบุพบทที่ต้องเชื่อมกับคำอื่น คือ คำบุพบทนี้จะนำหน้าคำนาม สรรพนาม
หรือกริยาสภาวะมาลา เพื่อจะต้องการให้ประโยคชัดเจนขึ้น ซึ่งมีลักษณะการใช้ดังนี้

5.2.1 บุพบทที่นำหน้ากรรมในประโยค จะมีคำว่า ซึ่ง เป็นตัวเชื่อม เช่น

มนุษย์อยู่ได้ย่อมกินซึ่งอาหาร

คำซึ่งในบุพบทนี้ภาษาไทยไม่นิยมใช้ แต่จะละเสีย แต่จะใช้กันเฉพาะในการ
เชื่อมประโยคให้ไพเราะ เช่น ผู้ประพาศติดย่อมถึงซึ่งความเจริญ

5.2.2 บุพบทที่นำหน้าคำที่แสดงอาการเป็นเจ้าของมักมีคำว่า ของ แห่ง เชื่อม
อยู่ เช่น

หนังสือของฉัน เจ้าแห่งท้องทะเล

5.2.3 บุพบทที่ทำหน้าที่เป็นเครื่องใช้ หรือแสดงความสัมพันธ์กัน มักจะเชื่อม
ด้วยคำว่า ทั้ง กับ ด้วย โดย ตาม เช่น

ฉันทำกับมือ เขาทำตามโดยดี

5.2.4 บุพบทนำหน้าคำที่เกี่ยวกับการให้ หรือผู้รับ จะมีคำว่า แต่ แก่ แต่ ต่อ
สำหรับ เพื่อ เช่น

เขายอมตายเพื่อเธอ ตะกร้ามีไว้สำหรับใส่ของ

5.2.5 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อบอกเวลา มักมีคำว่า ตั้งแต่ จนกระทั่ง เมื่อ ใน แต่
เป็นตัวเชื่อม เช่น

เขามาโรงเรียนแต่เช้า ฉันพบเขาเมื่อวานนี้

5.2.6 บุพบทนำหน้าคำเพื่อบอกเวลา มักมีคำว่า เหนือ ใต้ บน ล่าง ใน ขอบ ขิด
ริม ถึง ใกล้ ที่ จาก เป็นเชื่อม เช่น

ฉันมาจากนครสวรรค์ เขานั่งใกล้ฉัน

5.2.7 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อแสดงการเปรียบเทียบ ซึ่งมีคำว่า กว่า เป็นตัวเชื่อม เช่น
พี่วิ่งเร็วกว่าฉัน เขาแก่กว่าฉัน

5.2.8 บุพบทที่นำหน้าคำเพื่อบอกประมาณหรือคาดคะเน มักเชื่อมด้วยคำว่า
ราว สัก เกือบ พอ หมด ล้น ทั้งหมด ทั้ง ตลอด เช่น

ฉันไปโรงเรียนเกือบสาย เขาทำงานตลอดวัน

หน้าที่ของคำบุพบท

1. นำหน้าคำนาม เช่น เขากินข้าวกับฉัน เสื้อของเธอสวย
2. นำหน้าคำสรรพนาม เช่น เงินของเขาหาย ครูให้รางวัลแก่เด็กเรียนดี
3. นำหน้ากริยา เช่น เขารอเธอจนกระทั่งตาย ฉันเย็บเสื้อผ้าสำหรับใส่
4. นำหน้าคำวิเศษณ์ เช่น เขาปฏิบัติโดยดี เขาพูดตามชื่อ
5. นำหน้าประโยค เช่น ครูให้รางวัลเฉพาะคนเรียนดี

ข้อสังเกตในการใช้คำบุพบท

1. คำบุพบทบางคำผู้ใช้อาจจะทิ้งไว้ในฐานที่เข้าใจหรือเพราะความเคยชิน เช่น ครูให้ขนมเด็ก (ละแก่) เขาจ้องตาฉัน (ละกับ)
 2. คำบุพบทนั้นบางที่คล้ายคำวิเศษณ์ แต่บุพบทจะทำหน้าที่นำหน้าคำ ส่วนคำวิเศษณ์ทำหน้าที่ขยายคำอยู่ข้างหลัง เช่น
ฉันให้เงินแก่ขอลาน (คำบุพบท)
เขาพูดเหมือนคนแก่ (คำวิเศษณ์)
 3. คำบุพบทกับและแก่ มีหลักการใช้ดังนี้
กับ มีหลักการใช้ดังนี้
 1. ใช้กับเมื่อสองฝ่ายทำกริยาร่วมกัน เช่น
เขาพูดกับฉัน พ่อไปเที่ยวกับแม่
 2. ใช้กับเมื่อคำนามสองคำขึ้นไปมารวมกัน ไปด้วยกัน ทำด้วยกันโดยออกชื่อนามด้วย เช่น
ปากกากับสมุด ยางลบกับดินสอ จานกับช้อน พอกับแม่
 3. ใช้กับเพื่อเน้นข้อความให้มีน้ำหนัก เห็นจริงน่าเชื่อถือ เช่น
ฉันเห็นเขากับตาของฉัน เขาสวมแหวนให้ฉันกับมือเขาเอง
แก่ มีหลักการใช้ดังนี้
 1. ใช้แก่เมื่อแสดงการให้ แบ่งปัน แจกจ่าย จะใช้สำหรับผู้ใหญ่ให้ผู้น้อยหรือผู้ที่เสมอกัน เช่น
ครูให้รางวัลแก่นักเรียน เขาให้แหวนแก่ฉัน
 2. ใช้แก่เมื่อข้อความนั้นเป็นบอกเล่า อธิบายหรือชี้แจงให้อีกฝ่ายเข้าใจเรื่องราว เช่น
ต้อยเป็นคนเห็นแก่ได้ ครูชี้แจงแก่เด็กนักเรียน
 3. ใช้แก่เมื่อแสดงถึงผลที่เกิดขึ้น ปรากฏขึ้น ทั้งดีและเสีย เช่น
เขาถึงแก่ความตาย คนดีเป็นศรีแก่ชาติ
6. คำสันธาน คือ คำที่ใช้เชื่อมระหว่างคำ หรือข้อความ ให้ติดต่อกัน ซึ่งมีหลักการใช้ดังนี้

6.1 ใช้เชื่อมคำกับคำ เช่น หมูกับหมา คนดีหรือคนชั่ว

6.2 ใช้เชื่อมประโยคกับประโยค เช่น ฉันกินแต่ข้าพหลับ เธอจะกินหรือจะนอน

6.3 ใช้เชื่อมข้อความกับข้อความ ให้ต่อเนื่องกัน มักมีคำว่าดังนั้น เพราะฉะนั้น อื่นๆ เพราะเหตุว่า อีกประการหนึ่งคำสันธาน นั้นจะอยู่ตำแหน่งใดในประโยคหรือข้อความก็ได้จะใช้คำสันธานที่ตัวก็ได้ เช่น กว่าถั่วจะสุกงาก็ไหม้ ถึงฝนจะตกเขาก็ไปโรงเรียน

คำสันธานเชื่อมคำหรือข้อความได้ดังนี้

1. เชื่อมข้อความที่คล้ายคลึงกัน จะเชื่อมด้วยคำว่า ก็ ก็ดี ทั้ง และ กับ ก็ได้ แล้ว... จึง เมื่อ...ก็ ครั้น...จึง พอ...ก็ ทั้ง...กับ ทั้ง...และ เช่น ครั้นรุ่งเช้าจึงเดินทาง เขาและเธออยู่ด้วยกัน

2. เชื่อมข้อความที่ขัดแย้งกันมีตัวเชื่อมด้วยคำว่า แต่ แต่ว่า กว่า...ก็ ถึง...ก็ เช่น เธอผอมแต่แข็งแรง ถึงเขาจะยากจนแต่เขาเป็นคนดี

3. เชื่อมข้อความที่เป็นเหตุเป็นผลกัน มักเชื่อมด้วยคำว่า ฉะนั้น ฉะนั้น ฉะนั้น...จึง เพราะฉะนั้น...จึง เช่น เขามาสายเพราะรถติด เธอจะงอนจนใจกลับไป

4. เชื่อมข้อความให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง มักเชื่อมด้วยคำว่า หรือ...ก็ มิฉะนั้น ไม่เช่นนั้น เช่น เธอจะกินข้าวหรือกินก๋วยเตี๋ยว เธอต้องอ่านหนังสือ มิฉะนั้นจะสอบตก

5. เชื่อมข้อความแบ่งรับแบ่งสู้หรือการคาดคะเน ซึ่งจะเชื่อมด้วยคำว่า แม้ แม้...อาจ เป็น ถ้า...ก็ เช่น เขาอาจพูดไม่จริง ถ้าเธอขยันก็สอบได้

6. เชื่อมข้อความที่แสดงการเปรียบเทียบ มีคำว่า ดัง ดุจ ราว เสมือน เหมือน เป็น ตัวเชื่อม เช่น เธอสวยเหมือนนางฟ้า สายตาเขาดุจแววตาเสือ

7. เชื่อมข้อความที่ต่างตอนให้ติดกัน มักเชื่อมด้วยคำว่า ฝ่าย... อื่นๆ ส่วน อีก ประการหนึ่ง เช่น เขาทำงานส่วนฉันเรียนหนังสือ ฉันสอนหนังสือฝ่ายเขาทำธุรกิจ

8. เชื่อมข้อความให้สละสลวยและไพเราะมักเชื่อมด้วยคำว่า ก็ อย่างไรก็ดี ทำไมกับ อันว่า เช่น อันว่าความรัก เราก็ซาบซึ้งดี

7. คำอุทาน คือ คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์ หรือ ความรู้สึกของผู้พูด ซึ่งไม่มี ความหมายแต่จะมีความหมายในด้านเน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูดคำอุทานแบ่งได้ 2 ชนิดคือ

7.1 คำอุทานบอกอาการ คือ คำอุทานที่เปล่งเสียงออกมาเพื่อให้รู้อาการของผู้พูด เช่น

ดีใจ เช่น ไชโย ฮ่าๆ เฮ ฮูเล

โกรธเคือง เช่น ชี ชะ ฮี เหม่ ดูตุ้

ร้องเรียก เช่น นี่แน่ะ เฮ้ เฮ้ย

ประหลาดใจ เช่น เอ เอ๊ะ เอ๋ คุณพระ

รับรู้ เช่น อ้อ เออ อ้อ หือ

เจ็บปวด เช่น โอ้ย อ๋อย อ๋อ โอ้ย

สงสัย เช่น อนิจจา พุทโธ ไช้เอ๋ย

7.2 คำอุทานเสริมบท คือ คำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยหรือเสริมบททำให้ความสมบูรณ์ ไพเราะสละสลวยขึ้น แบ่งเป็น 3 ชนิด คือ

7.2.1 คำสร้อย คือคำอุทานที่ใช้เป็นคำสร้อยในบทประพันธ์พวกโคลงและร่าย มักมีคำว่า แลนา นามแม่ เทอญพ้อ พี่เอ๋ย จริงแฮ เช่น

เสียงกาเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอ๋ย

เสียงย่อมยอศไคร ท้าวหล้า

สองเชือกพี่หลับไหล ลืมตื่น ฤาพี่

สองพี่คิดเองอ้า อย่าได้ถามเผื่อ

7.2.2 คำแทรก คำอุทานที่แทรกระหว่างข้อความหรือคำ เพื่อต้องการให้ฟังไพเราะสละสลวย มักประกอบด้วยคำว่า สิ นะ ซิ เฮย เอ๋ย เอย เช่น

เร็วๆ หนอยนะ รอฉันด้วยนะ

7.2.3 คำเสริม คือ คำอุทานที่ต่อคำให้ยาวขึ้น เพราะต้องการให้ออกเสียงสะดวกขึ้น โดยที่ความหมายไม่เปลี่ยน เช่น

กินข้าวกินปลา ไปวัดไปวา ลูกเต้า ตำรับตำรา

หลักการใช้คำ

ดวงใจ ไทยอนุญ (2543 : 98 - 125) และคณาจารย์ภาควิชาภาษาไทยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2543 : 21 - 26) กล่าวถึงการสื่อสารให้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการใช้คำ เพื่อให้สื่อความหมายได้ตรงตามต้องการ สละสลวยและก่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี การใช้คำควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความถูกต้อง การใช้ภาษาควรระมัดระวังให้ถูกต้องทั้งความหมายและหน้าที่ของคำ รวมทั้งกาลเทศะหรือระดับของภาษา ตลอดจนการสะกดคำผิดพลาด เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อความหมาย

การใช้คำให้ถูกความหมาย ผู้ใช้ต้องรู้ความหมายของคำที่นำมาใช้ หากเราไม่ทราบหรือไม่แน่ใจควรตรวจสอบจากหนังสือพจนานุกรม

การใช้คำให้ถูกหน้าที่ การวางคำให้ถูกตำแหน่งหน้าที่ตามชนิดของคำเป็นสิ่งสำคัญในภาษาไทย เนื่องจากคำไทยไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปศัพท์เมื่อทำหน้าที่ต่าง ๆ ในประโยค ถ้าวางตำแหน่งผิดอาจทำให้ความหมายเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่อาจสื่อความได้

การใช้คำให้ถูกระดับภาษา ภาษาไทยเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันเป็นจำนวนมาก แต่ไม่สามารถนำมาใช้แทนที่กันได้ เนื่องจากแตกต่างกันที่ระดับของภาษา หากนำมาใช้ต้องคำนึงถึงกาลเทศะด้วยว่า คำใดเหมาะกับโอกาส สถานที่และบุคคลใด

การใช้คำให้ถูกต้องตามตัวสะกด คำที่สะกดต่างกันย่อมมีความหมายแตกต่างกัน

2. ความชัดเจน การใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารควรคำนึงถึงความหมายที่ชัดเจน เพื่อมิให้ผู้อ่านเกิดความสับสน หรือเข้าใจผิดหรือไม่เข้าใจเลย ซึ่งเกิดมาจากสาเหตุหลายประการ ดังนี้

การใช้คำที่มีความหมายโดยนัย เนื่องจากภาษาโดยนัยเป็นภาษาที่เข้าใจกันเฉพาะกลุ่มคนที่มีประสบการณ์ ผู้ขาดประสบการณ์อาจไม่เข้าใจความหมายโดยนัยนั้น ทำให้แปลความหมายของคำตามความหมายโดยตรงที่เคยเข้าใจหรือรับรู้มา

การใช้คำกำกวม คำที่มีความหมายไม่ชัดเจน คลุมเครือหรือหลายนัย ซึ่งอาจจะทำให้เข้าใจผิดได้ เนื่องจากสามารถตีความหมายได้หลายความหมาย อาจแก้ไขโดยการเติมคำหรือเปลี่ยนคำเพื่อให้ประโยคชัดเจนขึ้น

การใช้อักษรย่อ คำย่อที่ไม่เป็นทางการและไม่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดได้ เนื่องจากผู้รับสารไม่ทราบความหมาย หากคำย่อนั้นซ้ำกับคำย่อที่เป็นทางการอาจทำให้สับสนมากยิ่งขึ้น

การใช้ภาษาต่างประเทศ ให้ใช้ตามศัพท์บัญญัติ หากคำใดไม่ได้บัญญัติศัพท์ไว้ก็ให้ใช้ทับศัพท์

3. ความสละสลวย การใช้ภาษานอกจากใช้ให้ถูกต้อง ชัดเจนแล้ว ต้องใช้คำให้เกิดความสละสลวยด้วย มีข้อพิจารณาดังนี้

ความกระชับ เลือกใช้คำสั้น ๆ แต่ได้ความหมายตรง

ระดับของคำ เลือกใช้คำได้เหมาะสมกับบุคคลตามความสัมพันธ์

การหลีกคำ เป็นเลือกใช้คำที่เขียนได้ต่างรูปลักษณ์กับในบริบทต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความงามในภาษา

สมัยนิยม ภาษามีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ถ้อยคำที่ใช้ในสมัยหนึ่งอาจไม่ได้รับความนิยมมาใช้อีก เราจึงต้องระวังในการใช้ภาษา เพื่อให้เกิดความสละสลวยและได้รับความชัดเจน

การเลือกใช้คำดี เสียงไพเราะ ความหมายบริบูรณ์จะทำให้ผู้ส่งสารสื่อความรู้ ความคิดและความรู้สึกได้ตรงตามเจตนา

1.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนภาษาไทยได้มีผู้ที่ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยไว้หลายท่าน ดังนี้

กฤติกา ไชยธีรานุวัตรศิริ (2529 : 70-78) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยทำแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเองให้เพื่อนช่วยสอน และครูเป็นผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบอิงโดเมนหลักภาษาไทยเรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยใช้เพื่อนช่วยสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมหลักภาษาไทยสูงกว่า กลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยทำแบบฝึกหัดด้วยตนเอง

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสูงกว่ากลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยครูเป็นผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนกลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยทำแบบฝึกหัดเรียนด้วยตนเองกับกลุ่มที่เรียนซ่อมเสริมโดยครูเป็นผู้สอน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนซ่อมเสริมหลักภาษาไทยของเพื่อนช่วยสอนหลังการสอนสูงกว่า การสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กมลวรรณ หัตถา (2539 : 77-82) ได้ทำการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้วิธีเสนอเนื้อหาแบบอุปนัย และแบบนิรนัย โดยทั้ง 2 บทเรียนได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์ 90/90 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้วิธีเสนอเนื้อหาแบบอุปนัย และแบบนิรนัยไม่แตกต่างกัน

นิมิต มั่นเถา (2539 : 33-36) ได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 ผลการทดลองปรากฏว่า หลังจากการเรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปเรื่องคำวิเศษณ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ธัญญา นาคหอม (2544 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำให้ถูกต้อง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำให้ถูกต้อง และเพื่อหาประสิทธิภาพของการเรียนที่พัฒนาขึ้นตามเกณฑ์ 85/85 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2544 จำนวน 48 คน โรงเรียนอูตรดิตถ์วิทยา จังหวัดอุตรดิตถ์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า คือ ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบประเมินชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีคุณภาพจากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีมาก และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 ดังนี้

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ 1 มีประสิทธิภาพ 94.78/94.11

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ 2 มีประสิทธิภาพ 90.83/93.22

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ 3 มีประสิทธิภาพ 96.25/95.17

สุพัตรา ชื่นเจริญ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องการเขียนบทร้อยกรอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 85/85 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีขั้นตอนดังนี้ คือ 1.) ออกแบบและสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2.) นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อประเมินคุณภาพชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและปรับปรุงแก้ไข 3.) นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย ผลการวิจัยพบว่าได้ชุดการ

เรียนด้วยตนเองที่มีคุณภาพด้านเนื้อหา และด้านสื่อ อยู่ในระดับดีมากและมีประสิทธิภาพ 94.80/95.22

อ้อยทิพย์ ชาดิมลาร (2532 : บทคัดย่อ) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทย และความคงทนในการเรียนรู้ เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทยออกเป็น 7 ชนิดโดยใช้บทเพลงทำนองไทยสากล เกมประกอบการสอน และการสอนปกติ ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างกลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคงทนในการเรียนรู้ของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม แต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยที่เกี่ยวกับวิชาหลักภาษาไทยนั้น และการวิจัยส่วนใหญ่พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูงขึ้น เนื่องมาจากการเรียนวิชาหลักภาษาไทยนั้นผู้เรียนมีสื่อการสอนมาช่วยในการเรียนรู้ อีกทั้งการเรียนรู้ด้วยสื่อการสอนต่างๆ ยังช่วยทำให้มีนักเรียนเห็นคุณค่าของภาษาไทยอีกด้วย

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2.1 ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 174 – 176) ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Learning Package) ว่า เป็นระบบการผลิตและนำสื่อการเรียนต่างๆ ที่สัมพันธ์กับเนื้อหา มาส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้สื่อต่างๆ ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อศึกษาด้วยตนเอง โดยครูจะมีบทบาทน้อยลง เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามลำพัง และสามารถนำไปใช้ในการเรียนซ่อมเสริมด้วยตนเองได้และเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียน

ยุพิน พิพิธกุล (2537 : 176) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ให้ผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นประกอบด้วย บัตรคำสั่ง บัตรกิจกรรม บัตรเนื้อหา บัตรแบบฝึกหัดหรือบัตรงานพร้อมเฉลย บัตรทดสอบพร้อมเฉลย ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้จะมีสื่อการเรียนไว้พร้อมเพื่อให้ผู้เรียนใช้ประกอบการเรียนเรื่องนั้นๆ

ลัดดา สุขปรีดี (2523 : 32) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การรวบรวมสื่อการสอนสำเร็จรูปโดยให้ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองเป็นรายกลุ่มหรือรายบุคคลได้ตามสะดวก เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ อย่างมีประสิทธิภาพ

วาสนา ชาวหา (2525 : 32) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง การวางแผนสื่อการเรียนการสอนโดยใช้สื่อต่างๆ ร่วมกัน (Multi Media Approach) หรือหมายถึง การใช้สื่อประสม

(Multi Media) เพื่อสร้างประสบการณ์ในการเรียนรู้ได้อย่างกว้างขวางและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยจัดไว้เป็นชุดๆ ในลักษณะของหีอกกล่อง

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 185) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการนำเอาวัสดุอุปกรณ์และวิธีการเรียนการสอนในรูปแบบสื่อการเรียนแบบประสมมาช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วีระ ไทยพานิช (2529 : 134) กล่าวว่า ชุดการเรียนด้วยตนเองมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ชุดการสอน (Instructional Package) ชุดการเรียนด้วยตนเองเบ็ดเสร็จ (Self – Instructional Package) ชุดการสอนรายบุคคล (Individualized Learning Package) ซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi – Media) ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ หัวข้อ เนื้อหา และอุปกรณ์ของแต่ละหน่วยได้จัดไว้

วิภาภรณ์ เตชะชัยวุฒิ (2533 : 17 – 18) ได้กล่าวถึงชุดการเรียนด้วยตนเองว่าชุดการเรียนด้วยตนเองเป็นสื่อการเรียนสำเร็จรูปที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุด โดยพึงครุณ้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง ตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุด โดยพึงครุณ้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักพึ่งตนเองในการศึกษาหาความรู้

สุนันท์ ปัทมาคม (2519 :10) กล่าวว่า ชุดการเรียนด้วยตนเองมีหลายชื่อ เช่น Instruction Package, Self Instructional Package หรือบางทีเรียกว่า Individualized Package ซึ่งหมายถึงชุดของอุปกรณ์ในการเรียนด้วยตนเอง ที่สร้างขึ้นมาเป็นรายวิชาในหัวข้อต่างๆ ที่เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก

แคปเฟอร์ และแคปเฟอร์ (Kapfer & Kapfer. 1972 : 3 – 10) ให้ความหมายของชุดการเรียนด้วยตนเองว่า เป็นรูปแบบการสื่อสารระหว่างครูกับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคำแนะนำที่ให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้จนบรรลุพฤติกรรมที่เป็นผลของการเรียนรู้ เนื้อหาที่นำมาสร้างชุดการเรียนด้วยตนเองนั้น ได้มาจากขอบข่ายของความรู้ที่หลักสูตรต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และเนื้อหาจะต้องตรงและชัดเจนที่จะสื่อความหมายให้ผู้เรียนได้เกิดพฤติกรรมตามเป้าหมายของการเรียน

ดวน (Duane. 1973 : 169) ได้กล่าวถึง ชุดการเรียนด้วยตนเองว่าเป็นชุดการเรียนด้วยตนเองรายบุคคล (Individualized Instruction) อีกรูปแบบหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย ผู้เรียนจะเรียนได้ตามอัตราความสามารถและความต้องการของตนเอง

มัวร์ (Moore. 1974 : 24) ได้พูดถึงชุดการเรียนด้วยตนเองว่าเป็นการศึกษารายบุคคลที่เป็นระบบที่ผู้เรียนสามารถบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนต่อเนื่องกันไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้สื่อและกิจกรรมที่จัดไว้

เว็บเบอร์ (Webber. 1977 : 329) ได้กล่าวว่า การเรียนจากชุดการเรียนด้วยตนเองนั้นผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ลงมือกระทำการกิจกรรมในการเรียนด้วยตนเองตลอดเวลา ดังนั้น ถ้าผู้เรียนยังเป็นเด็กเล็กที่ยังไม่มีวุฒิภาวะและวินัยในตนเองแล้ว ย่อมทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้

เพราะอาจจะไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ในการเรียน ไม่เข้าใจงานที่สั่งให้ทำ หรือขาดการมีส่วนร่วมอย่างแข็งแกร่งในการเรียน เพราะมีช่วงความสนใจสั้นจึงเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน

การศึกษาความหมายที่นักการศึกษาหลายท่านให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง พอสรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นนวัตกรรมอย่างหนึ่ง เป็นเครื่องช่วยสอน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคล โดยผู้เรียนจะเรียนตามความสามารถ ตามความต้องการของผู้เรียน และผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในบทเรียน ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและให้คำแนะนำปรึกษาในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับการเรียนหรือการปฏิบัติกิจกรรมในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมความรับผิดชอบต่อตนเองและทำให้ผู้เรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามจุดมุ่งหมาย

2.2 ประเภทของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

วาสนา ชาวหา (2525 : 32 – 33) ได้กล่าวถึงประเภทของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มี 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนสำหรับครูใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือในชั้นเรียน ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ที่ครูจะใช้เสนอความรู้แก่นักเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในเวลาเดียวกัน ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนนี้เรียกว่าชุดการสอน
2. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนสำหรับนักเรียนตามลำพังเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยดำเนินขั้นตอนหรือลำดับกิจกรรมไปตามบัตรคำสั่ง ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประเภทนี้ประกอบด้วยบัตรคำสั่ง เนื้อหา วิชา สื่อการเรียน เครื่องเขียน กระดาษหรือสิ่งอื่นๆ ที่ระบุในบัตรคำสั่งครบตามจำนวนนักเรียนในกลุ่ม ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประเภทนี้จะใช้ร่วมกับการจัดสภาพการเรียนการสอนเป็นศูนย์การเรียน
3. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนใช้เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล ซึ่งประกอบด้วยสิ่งต่างๆ เช่นเดียวกับชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนสำหรับนักเรียนตามลำพังหรือเป็นกลุ่มเล็กๆ

2.3 องค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น ผู้สร้างจะต้องศึกษาองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่ามีองค์ประกอบหลักอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำมากำหนดองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่จะสร้างขึ้นและมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ ดังนี้

ลัดดา ศุขปริดี (2533 : 32) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของบทเรียน
2. ข้อทดสอบความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งมีจุดมุ่งหมาย 2 อย่าง คือ วัดความรู้เดิมของผู้เรียนว่าเข้าใจบทเรียนได้หรือไม่ และวัดความรู้เดิมของผู้เรียนว่ามีความรู้เกี่ยวกับบทเรียนมากน้อยเพียงไร
3. บัตรแนะนำวิธีการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. สื่อการเรียนรู้
5. ข้อทดสอบหลังเรียน

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523 : 120) ได้จำแนกองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 4 ส่วน คือ

1. คู่มือครูสำหรับครูใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและ/หรือผู้เรียนที่ต้องเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. เนื้อหาสาระและสื่อ โดยจัดให้อยู่ในรูปของสื่อการเรียนแบบประสม และกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม และรายบุคคลตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
3. คำสั่ง หรือการมอบงาน เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานให้นักเรียน
4. การประเมินผล เป็นการประเมินผลของกระบวนการ ได้แก่ แบบฝึกหัดรายงานการค้นคว้า และผลของการเรียนรู้ไว้ในรูปของแบบทดสอบต่างๆ

นิรมล ศตวุฒิ (2526 : 142) ได้กล่าวไว้ว่า องค์ประกอบหลักของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบเอกัตบุคคล (Individualized learning Package) มีดังต่อไปนี้

1. เป้าหมาย เป็นการกำหนดผลที่ต้องการหรือผลที่คาดหวังขั้นสุดท้ายที่ผู้เรียนควรได้รับเมื่อเรียนจบแล้ว การกำหนดเป้าหมายในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบเอกัตบุคคลนั้นอาจกำหนดเป็นเป้าหมายของบทเรียนแต่ละเรื่อง จะมีการกำหนดเฉพาะจุดประสงค์เท่านั้น
2. จุดประสงค์ คือ การกำหนดผลที่ต้องการหรือผลที่คาดหวังที่เฉพาะเจาะจงของเนื้อหาบทเรียนแต่ละเรื่องตลอดจนเห็นได้ชัดเจน และเข้าใจตรงกันว่าผลเหล่านั้นคืออะไร จะได้มาด้วยวิธีใด ในระดับคุณภาพของขนาด นั่นคือกำหนดผลที่คาดหวังในรูปของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)

3. แนวคิดที่ควรรู้ (Ideas to be Learned) ประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญ โดยสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียนเพื่อช่วยในการศึกษา วิเคราะห์ จัดหมวดหมู่และแก้ปัญหาในรายละเอียดเนื้อหาบทเรียนต่อไป และเมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนก็จะได้รับแนวคิดเหล่านี้

4. การประเมินตนเองก่อนเรียน (Pre – assessment) เป็นการกำหนดผู้เรียนเพื่อจะค้นพบว่าตนเองได้เรียนรู้มาก่อนแล้วมากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้ตัดสินใจว่าจะเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ใด หรือการได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำกิจกรรมใดบ้าง การประเมินตนเองก่อนเรียนอาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบก็ได้หรือการได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำกิจกรรมใดบ้าง การประเมิน

ตนเองก่อนเรียนนั้นอาจใช้วิธีทำแบบทดสอบก็ได้ หรืออาจให้ผู้เรียนแสดงหลักฐานว่าได้เรียนรู้ในเรื่องที่กำลังจะเรียนบางส่วน หรือทั้งหมดก็ได้

5. กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning Activity) ประกอบด้วยขั้นตอนที่เสนอแนะให้ผู้เรียนทำตามเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ กิจกรรมการเรียนนี้จะเรียนตามลำดับก่อนหลังในบางโอกาส ผู้เรียนอาจจะไม่ทำทุกกิจกรรมอาจข้ามบางกิจกรรมถ้าสามารถทำกิจกรรมอื่นต่อไปได้สำเร็จ

6. การประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินผู้เรียนว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่อาจใช้วิธีการให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบหรือให้ผู้เรียนเสนอผลงานในรูปแบบใดก็ได้ตามที่กำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2530 : 71) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าสามารถจำแนกได้ 4 ส่วนด้วยกัน คือ

1. คู่มือ เป็นคู่มือสำหรับผู้เรียน ภายในจะมีคำชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างละเอียด อาจทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้

2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ ประกอบด้วยคำอธิบายเรื่องที่จะศึกษาคำสั่งให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมและการสรุปบทเรียน บัตรนี้นิยมใช้บัตรแข็งขนาด 6 x 8 นิ้ว

3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อการสอนต่างๆ อาจประกอบด้วยบทเรียนโปรแกรม สไลด์ แผ่นภาพ วัสดุกราฟิก ฯลฯ ผู้เรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่าง ที่บรรจุอยู่ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามบัตรคำสั่งที่กำหนดให้

4. แบบประเมินผล ผู้เรียนจะทำการประเมินผลความรู้ของตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลอาจเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำลงในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูกที่สุดจับคู่ดูผลจากการทดลองหรือทำกิจกรรม ฯลฯ

อรพรรณ พรสีมา (2530 : 86) กล่าวสรุปเกี่ยวกับองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่า ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. ชื่อหน่วยงานหรือชื่อบทเรียน
2. คำนำหรือคำชี้แจง เป็นคำบรรยายเบื้องต้นเกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนและคำอธิบายว่า ทำไมผู้เรียนจึงควรศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้
3. วัตถุประสงค์ของบทเรียนเป็นสิ่งที่ผู้เรียนควรจะได้รับจากการศึกษาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. การทดสอบก่อนเรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความรู้ในสิ่งที่จะเรียนหรือยัง

5. กิจกรรมการเรียนรู้หรือสื่อการเรียนรู้ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียน สื่อการสอนหลักก็คือสิ่งพิมพ์ ส่วนสื่ออื่นๆ จะเป็นสื่อประกอบหรือสื่อเสริม เช่น รูปภาพ แผนภูมิ เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ เป็นต้น

6. การประเมินผลหลังเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของตน

โฮเวล (Howell. 1973 : 127) ได้สรุปว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
2. รายการเนื้อหาวิชาและสิ่งที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น กิจกรรม หรือวิธีการที่จะนำผู้เรียนให้บรรลุถึงพฤติกรรมขั้นสุดท้าย

3. วิธีการวัดผลความก้าวหน้าของผู้เรียนว่าได้บรรลุถึงจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือยัง
กิดานันท์ มลิทอง (2540 :181) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. คู่มือ สำหรับผู้สอนในการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสำหรับผู้เรียนใช้ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. คำสั่ง เพื่อกำหนดแนวทางในการเรียน

3. เนื้อหาสาระบทเรียน จะจัดอยู่ในรูปของสื่อต่างๆ เช่น สไลด์ เทป ฯลฯ

4. กิจกรรมการเรียนรู้ เป็นการกำหนดกิจกรรมให้ผู้เรียนทำรายงานหรือค้นคว้าต่อจากที่เรียนไป

5. การประเมินผล เป็นแบบทดสอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาของบทเรียนนั้น

ยุพิน พิพิธกุล และอรพรรณ ต้นบรรจง (2531 : 175 - 176) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนรายบุคคลไว้ว่าจะต้องเอาบทเรียนมาแบ่งเป็นหน่วยย่อยๆ แต่ละหน่วยย่อยประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังนี้

1. บัตรคำสั่ง จะชี้แจงละเอียดว่า ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างไร

2. บัตรกิจกรรม เป็นบัตรที่บอกให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ สิ่งที่มีความจำเป็นกิจกรรม คือ หัวข้อเรื่อง ระดับชั้น สื่อการเรียนการสอน กิจกรรม เฉลยกิจกรรม

3. บัตรเนื้อหา เป็นบัตรที่บอกเนื้อหาทั้งหมดที่ต้องการให้เรียน สิ่งที่มีความจำเป็นบัตรเนื้อหาคือ หัวข้อเรื่อง นิยาม ตัวอย่าง

4. บัตรกิจกรรมหรือบัตรงาน เป็นแบบฝึกหัดที่จัดทำไว้เพื่อให้ผู้เรียนฝึกหัดทำหลังจากที่ได้ทำบัตรกิจกรรมและศึกษาเนื้อหาจนเข้าใจแล้วในแบบฝึกหัดนี้จะต้องทำบัตรเฉลยไว้พร้อม สิ่งที่มีความจำเป็นบัตรแบบฝึกหัดหรือบัตรงาน คือ หัวข้อเรื่อง สูตร นิยาม กฎ ที่ต้องการโจทย์แบบฝึกหัด ให้นักเรียนตั้งโจทย์เองแล้วหาคำตอบเฉลยแบบฝึกหัด

5. บัตรทดสอบหรือบัตรปัญหา เป็นข้อทดสอบตามเนื้อหาของแต่ละหน่วยย่อย และมีเฉลยไว้พร้อม อาจจะทำทั้งข้อทดสอบก่อนเรียน (Pre – test) และข้อทดสอบหลังเรียน (Post – test)

บุญชม ศรีสะอาด (2537 : 95–96) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ดังนี้

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบที่สำคัญของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอน เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนศึกษาและปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพ อาจประกอบด้วยแผนการสอน สิ่งที่ต้องเตรียมก่อนสอน บทบาทของผู้เรียน การจัดชั้นเรียน (ในกรณีของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มุ่งใช้กับกลุ่มย่อย เช่น ในศูนย์การเรียนรู้)

บัตรงาน เป็นบัตรที่มีคำสั่งว่าจะให้ผู้เรียนปฏิบัติอะไรบ้าง โดยระบุกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนของการเรียน

บัตรทดสอบวัดความก้าวหน้าของผู้เรียน เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับตรวจสอบว่าหลังจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจนแล้ว ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่

สื่อการเรียนต่าง ๆ เป็นสื่อสำหรับผู้เรียนได้ศึกษา มีหลายชนิดประกอบกัน อาจเป็นประเภทสิ่งพิมพ์ เช่น บทความ เนื้อหาเฉพาะเรื่อง จุลสาร บทเรียนโปรแกรมหรือประเภทโสตทัศนูปกรณ์ เช่น รูปภาพ แผนภูมิต่าง ๆ เทปบันทึกเสียง फिल्मสตริป สไลด์ ขนาด 2 x 2 นิ้ว ของจริง เป็นต้น

คาร์ดาเรลลี (สุนทรี หิมารัตน์. 2533 : อ้างอิงจาก : Cadarelli. 1973 : *Individualized Instruction Programmed and Material*. p. 150) ได้กำหนดองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่าต้องประกอบด้วย

1. หัวข้อ (Topic)
2. หัวข้อย่อย (Subtopic)
3. จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล (Rational)
4. จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives)
5. การสอบก่อนเรียน (Pre – test)
6. กิจกรรมและการประเมินตนเอง (Activities and Self – evaluation)
7. การทดสอบย่อย (Quiz หรือ Formative Test)
8. การทดสอบขั้นสุดท้าย (Post – test หรือ Summative Evaluation)

ดวน (Douane. 1973 : 169) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6 ประการ ดังนี้

1. มีจุดมุ่งหมายและเนื้อหา
2. บรรยายเนื้อหา
3. มีจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
4. มีกิจกรรมให้เลือกเรียน
5. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมเจตคติ
6. มีเครื่องมือวัดผลก่อนการเรียนรู้ ระหว่างเรียน และหลังการเรียนรู้

ฮุสตัน และคนอื่นๆ (วาสนา ชาวหา. 2525 : 140 ; อ้างอิงจาก Houton and others. 1972 : *Developing Instruction Modules : A Modulate System for Writing Modules*. P. 10 – 15) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. คำชี้แจง (Prospectus) ในส่วนนี้จะอธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมายขอบข่ายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งที่ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ก่อนเรียนและขอบข่ายของกระบวนการทั้งหมดในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือ ข้อความที่แจ่มชัดไม่กำกวมที่กำหนดว่าผู้เรียนจะประสบความสำเร็จอะไรหลังจากเรียนแล้ว

3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre – assessment) มีจุดประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อให้ทราบว่าผู้เรียนอยู่ในการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้น และเพื่อดูว่าเขาได้สัมฤทธิ์ผลตามจุดประสงค์ใด การประเมินเบื้องต้นนี้อาจจะอยู่ในรูปของการทดแทนแบบข้อเขียน ปากเปล่า การทำงาน ปฏิบัติตอบสนองต่อคำถามง่ายๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการและความสนใจ

5. การกำหนดกิจกรรม (Enabling Activities) คือ การกำหนดแนวทางและวิธีเพื่อไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

6. การประเมินขั้นสุดท้าย (Post – assessment) เป็นข้อทดสอบเพื่อวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว

จากการที่มีผู้กำหนดองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้หลายรูปแบบ ซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน นักการศึกษาบางท่านได้รวมหัวข้อย่อยไว้ด้วยกัน บางท่านเพิ่มองค์ประกอบบางส่วนเข้าไป สรุปได้ว่าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ชื่อเรื่อง
3. คำชี้แจง
4. จุดประสงค์การเรียนรู้
5. เวลาที่ใช้
6. สื่อ
7. เนื้อหาสาระ
8. กิจกรรม
9. การประเมินผล

2.4 ขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2521 : 123) ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526 : 199 – 200) ได้กล่าวถึงหลักในการผลิตชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ กำหนดเป็นหมวดวิชา
2. กำหนดหน่วยการสอน แบ่งเนื้อหาวิชาออกเป็นหน่วยการสอน
3. กำหนดหัวเรื่องในการสอนแต่ละหน่วยควรแบ่งประสบการณ์ออกเป็น 4 – 6 หัวเรื่อง
4. กำหนดความคิดรวบยอดและหลักการ สรุปแนวความคิด สารและหลักเกณฑ์ที่สำคัญ
5. กำหนดวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับหัวข้อเรื่อง โดยเขียนเป็นวัตถุประสงค์เชิง

พฤติกรรม

6. กำหนดจุดประสงค์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

7. กำหนดแบบประเมินผลต้องประเมินผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยใช้แบบทดสอบอิงเกณฑ์ เพื่อให้ผู้สอนทราบว่า หลังจากได้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแล้วผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่

8. เลือกและผลิตสื่อการเรียนรู้

9. หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อเป็นการประกันว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพในการสอนตามเกณฑ์ที่กำหนด อาจเป็น 90/90 สำหรับเนื้อหาที่เป็นความจำและไม่ต่ำกว่า 80/80 สำหรับวิชาที่เป็นทักษะ โดยคำนึงถึงหลักการที่ว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการเพื่อช่วยให้การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนบรรลุผล

10. การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นขั้นนำไปใช้ซึ่งจะต้องตรวจสอบปรับปรุงอยู่

ตลอดเวลา

ชม ภูมิภาค (2524 : 103 – 104) ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. วิเคราะห์และกำหนดความต้องการ
2. กำหนดจุดหมายและจุดมุ่งหมาย
3. ออกแบบองค์ประกอบของระบบ
4. วิเคราะห์แหล่งวิทยาการที่ต้องการแหล่งวิทยาการที่มีอยู่และข้อจำกัด

(Constraints)

5. การปฏิบัติเพื่อจัดหรือปรับปรุงข้อจำกัด
6. เลือกหรือพัฒนาวัสดุเพื่อการสอน
7. ออกแบบการประเมินผลการกระทำของนักเรียน
8. ทำการทดสอบทดลองประเมินผลเพื่อพัฒนาและฝึกอบรมครู
9. ปรับปรุงแก้ไขและประเมินผล
10. การสร้างเป็นชุดหรือติดตั้งเพื่อใช้

วาสนา ขาวหา (2525 : 132–137) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. ขั้่นวางแผนทางวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 กำหนดเนื้อหาเรื่องขอบข่ายของเรื่องและระดับชั้น เพื่อที่จะได้ดำเนินเรื่องให้เหมาะสมกับวัย ประสบการณ์ของผู้เรียนได้ถูกต้อง

1.2 การวางจุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นแนวทางในการเขียนบทเรียนให้เป็นตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1.2.1 จุดมุ่งหมายทั่วไป เป็นจุดมุ่งหมายกว้างๆ ของวิชา

1.2.2 จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญทำให้ครูสามารถดำเนินเรื่องได้ตามความมุ่งหมาย จุดมุ่งหมายชนิดนี้ชัดเจนที่สุด ซึ่งทุกคนสามารถเข้าใจได้ตรงกัน ผู้วัดสามารถทราบผลในสิ่งที่ต้องการวัดได้

1.3 การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการแจกแจงเนื้อหาให้ละเอียดและเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก โดยระมัดระวังการข้ามขั้นตอนที่ควรจะได้กล่าวถึงและความสับสนในการเรียงลำดับเนื้อหาสิ่งใดควรกล่าวก่อน สิ่งใดควรกล่าวหลังการกระทำนั้น เรียกว่า “การวิเคราะห์ภารกิจ” (Task Analysis) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เข้าใจได้อย่างต่อเนื่องตลอดบทเรียน

1.4 สร้างแบบทดสอบ การสร้างแบบทดสอบเพื่อนำมาใช้สอบก่อนเรียนและหลังจากได้เรียนบทเรียนแล้ว ซึ่งจะเป็นเครื่องชี้ว่าบทเรียนนี้ใช้ได้หรือไม่ แบบทดสอบที่ใช้ก่อนและหลังเรียนบทเรียนนี้ควรจะเป็นฉบับเดียวกันหากเป็นคนละฉบับ แบบทดสอบควรจะต้องจัดในเนื้อหาเดิม และตรงกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมเพียงแต่ข้อความและวิธีการอาจพลิกแพลงแตกต่างกันออกไป

2. ขั้่นดำเนินการเขียน ในการเขียนบทเรียนนั้นจะประกอบหน่วยย่อยๆ ที่เรียกว่ากรอบโดยเริ่มจากกรอบเริ่มต้น แล้วตามด้วยกรอบฝึกหัด ทั้งสองกรอบรวมกัน เรียกว่า กรอบสอน ในกรอบจะบอความรู้ให้ที่ละน้อยจนคาดว่าผู้เรียนเข้าใจดีในเรื่องที่เรียนแล้วหรือยัง จึงจะไปยังกรอบสอนและกรอบฝึกต่อไป

3. ขั้่นนำออกทดลอง แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การทดลองเป็นรายบุคคลและการแก้ไข ควรเลือกนักเรียนในการทดลองที่มีผลการเรียนอ่อนกว่าปานกลางเล็กน้อย โดยทำการสอบก่อนเรียนเสียก่อน จากนั้นให้เรียนบทเรียน ในขณะเดียวกันผู้สร้างต้องคอยสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนแล้วจดบันทึกไว้ เพื่อที่จะนำไปขัดเกลาบทเรียนให้ใช้ได้เหมาะสมต่อไป เมื่อนักเรียนเรียนจบแล้วก็จะทำการทดสอบหลังเรียนอีกครั้ง

ระยะที่ 2 การทดลองเป็นกลุ่มและปรับปรุงแก้ไข นักเรียนที่นำมาทดลองในระยะนี้ควรเป็นนักเรียนที่ผลการเรียนปานกลาง จำนวน 5 – 8 คน ก่อนทำการทดลองควรสร้างความเข้าใจให้แก่นักเรียนเสียก่อน เพื่อให้ นักเรียนเข้าใจว่าตนเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปรับปรุงบทเรียนให้ดีขึ้น จากนั้นก็ดำเนินการทดลองเหมือนกับการทดลองในระยะที่ 1

ระยะที่ 3 การทดลองภาคสนาม หรือการทดลองกับห้องเรียนจริงและการปรับปรุงแก้ไขดำเนินการเหมือนระยะแรก เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไข จนเป็นที่แน่ใจว่าเหมาะที่จะนำมาใช้

4. ขั้นการใช้ผลผลิต เป็นขั้นที่นำบทเรียนที่ผ่านการทดลองทั้ง 3 ครั้งไปใช้กับนักเรียนที่มีอยู่ในสภาพชั้นเรียนทั่วไป ซึ่งผู้เรียนจะต้องติดตามผลการใช้บทเรียนอยู่เสมอ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

วิชย วงษ์ใหญ่ (521 : 134-139) ได้เสนอขั้นตอนในการผลิตชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยแบ่งเป็น 10 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาเนื้อหาสาระของวิชาอย่างละเอียด
2. แบ่งหน่วยการเรียนรู้ เพื่อพิจารณาว่าเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบใด โดยคำนึงถึงว่าผู้เรียนคือใคร ผู้เรียนจะได้ความรู้อะไร จะทำกิจกรรมใด ผลที่ได้จะดีเพียงใด
3. กำหนดหน่วยการเรียนรู้เพื่อประมาณเนื้อหาสาระในการถ่ายทอดความให้กับผู้เรียนได้ตามกำหนดของชั่วโมงเรียน
4. กำหนดความคิดรวบยอด ให้สอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง โดยสรุปรวมแนวคิดสาระ และหลักเกณฑ์ที่สำคัญไว้ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเนื้อหาที่สอนให้สอดคล้องกัน
5. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความคิดรวบยอดโดยกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อให้เห็นความสามารถของผู้เรียนที่แสดงออกมาให้เห็นได้ในภายหลัง
6. วิเคราะห์งาน คือการนำจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละข้อมาวิเคราะห์เพื่อหา กิจกรรมการเรียนรู้แล้วจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมถูกต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด
7. เรียงลำดับกิจกรรมการเรียนรู้ นำกิจกรรมที่จัดเตรียมไว้มาหลอมรวมให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้สมบูรณ์ที่สุดเพื่อไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อนในการเรียนโดยคำนึงถึงพฤติกรรมพื้นฐานของผู้เรียน วิธีดำเนินการให้เกิดการเรียนรู้การสอน และการประเมินติดตามผลพฤติกรรมที่ผู้เรียนแสดงออกมาเมื่อมีการเรียนรู้แล้ว
8. สื่อการเรียนรู้ คือวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูและนักเรียนจะต้องกระทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียน ซึ่งครูจะเป็นผู้จัดเตรียมไว้ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เรียบร้อย
9. การประเมินผล สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนหลังจากได้รับการเรียนแล้วบรรลุผลตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่
10. การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อหาประสิทธิภาพ ด้วยการนำไปทดลองหาข้อบกพร่องและประสิทธิภาพกับเด็กกลุ่มเล็กๆ เพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม แล้วจึงนำไปทดลองใช้กับเด็กกลุ่มใหญ่ หรือเด็กทั้งชั้นเรียน

ปรียา ตรีศาสตร์ (2530 : 44) กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นสื่อประสมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง แต่ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้นจะมีประสิทธิภาพเชื่อถือได้หรือไม่จำเป็นต้อง

เอาวิธีวิเคราะห์ระบบซึ่งเป็นกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เรียกว่า Systems Approach มาใช้วิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นปัญหาที่ต้องการแก้ไขนั้นคืออะไร
2. ขั้นกำหนดเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหา โดยสามารถปฏิบัติหรือเห็นการกระทำได้
3. ขั้นการสร้างเครื่องมือ กระทำหลังจากตั้งเป้าหมายแล้วเพื่อให้วัดได้ทุกระยะ
4. ขั้นการกำหนดทางเลือกหรือวิธีแก้ปัญหามาให้ดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย
5. ขั้นทดลอง เพื่อเลือกวิธีที่ดีที่สุดไปใช้เป็นแนวทางไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้
6. ขั้นวัดและประเมินผล โดยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาประเมินว่าสามารถใช้ปฏิบัติงาน

ตามเป้าหมายได้หรือไม่เพียงใด เพื่อปรับปรุงแก้ไข

มหาลัทธิโซทียธรรมาธิราช (2533 : 495) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การกำหนดหน่วย หัวเรื่อง และมโนคติ

ขั้นที่ 2 การวางแผน เป็นการวางแผนไว้ล่วงหน้าโดยกำหนดรายละเอียดไว้

ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อการเรียนรู้ เป็นการผลิตสื่อประเภทต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

ขั้นที่ 4 หาประสิทธิภาพ เป็นการประเมินคุณภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอน โดยนำไปทดลองใช้ ปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ฮีทเทอร์ส (Heathers. 1977 : 324 – 344) ได้ให้ขั้นตอนสำคัญสำหรับครูผู้สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คือ

1. ศึกษาหลักสูตร ตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาแล้วจัดลำดับขั้นเนื้อหาให้ต่อเนื่องจากง่ายไปหายาก

2. ประเมินความรู้พื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

3. เลือกกิจกรรมการเรียนรู้ วิธีสอน และสื่อการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน โดยต้องคำนึงถึงความพร้อม และความต้องการของผู้เรียน

4. กำหนดรูปแบบของการเรียน

5. กำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงาน หรือจัดอำนาจความสะดวกในการเรียน

6. สร้างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนว่าบรรลุเป้าประสงค์ในการเรียนหรือไม่

จากกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองดังที่หลายท่านได้เสนอไว้ จะเห็นได้ว่าการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นงานที่จะต้องจัดวางแผนอย่างเป็นระบบ เริ่มตั้งแต่เป้าหมายของหลักสูตร การนำเป้าหมายนั้นมาวิเคราะห์ แล้วนำมาสร้างเป็นจุดมุ่งหมายของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากนั้นกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ แล้วลงมือสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้เรียนกลุ่มเล็ก นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วจึงนำไปทดลองใหม่กับทุกกลุ่มทดลอง นำผลที่ได้จาก

การทดลองมาปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้ ในระหว่างการใช้จะต้องมีการประเมินและนำมาปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ

2.5 แนวคิดทางจิตวิทยาในการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้

นิรมล ศตวุฒิ (2526 : 138–139) ได้กล่าวถึงแนวคิดทางจิตวิทยาในการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้ ดังนี้

1. ทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้

เพื่อเป็นแนวทางเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ได้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ต่างๆ ด้วยตนเอง ตามความพร้อมของผู้เรียนจนกระทั่งการเรียนรู้ประสบความสำเร็จในแต่ละกิจกรรมหรือประสบการณ์ที่ฝึก

2. ทฤษฎีทางจิตวิทยาของเพียเจต์

เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นลำดับสัมพันธ์กับพัฒนาการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและเวลาของพัฒนาการที่แตกต่างกันของผู้เรียนแต่ละคน การที่จะให้แนวคิดใหม่ ฝึกทักษะใหม่ หรือการที่จะตัดสินใจว่าจะใช้เทคนิคการเรียนการสอนอย่างไร ต้องคำนึงถึงส่วนประกอบเหล่านี้เป็นสำคัญ ครูไม่สามารถบังคับให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทั้งหมด แต่ครูสามารถเตรียมสิ่งแวดล้อมและวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น

โดยสรุป ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะยึดทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ และทฤษฎีทางจิตวิทยาของเพียเจต์ โดยคำนึงถึงนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถพร้อมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้

แนวคิดของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สันทัด ภีบาลสุข และพิมพ์ใจ ภีบาลสุข (2525 : 193–195) ได้ให้แนวคิดการนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมาใช้ในระบบการเรียนการสอนดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล

หลักจิตวิทยาว่าด้วยหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล ผู้เรียนมีความแตกต่างกันในด้านต่างๆ เช่น สติปัญญา (Intelligence) ความสามารถ (Ability) ความต้องการ (Need) ความสนใจ (Interest) ร่างกาย (Physical) อารมณ์ (Emotion) นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล วิธีการที่เหมาะสมที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอนรายบุคคล หรือการศึกษาตามเอกัตภาพ การศึกษาโดยเสรี และการศึกษาดำเนินการซึ่งล้วนแต่เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนตามสติปัญญาความสามารถและความเข้าใจ โดยมีครูคอยแนะนำช่วยเหลือตามความเหมาะสม

2. แนวความคิดที่พยายามจะเปลี่ยนการเรียนการสอนไปจากเดิม

การเรียนการสอนแต่เดิมที่เคยยึดครูเป็นแหล่งความรู้หลัก ในปัจจุบันได้เปลี่ยนมาเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนด้วยตนเอง โดยใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่างๆ ซึ่งประกอบด้วยวัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการการนำเสนอการสอนมาใช้จะต้องจัดให้ตรงเนื้อหาทั้งหมด ส่วนอีกสองในสามผู้เรียนจะศึกษาด้วยตนเองจากผู้ที่สอนเตรียมไว้ให้ในรูปของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และที่ผู้สอนชี้ทางให้

3. แนวคิดในเรื่องการใช้สื่อการสอนต่างๆ ได้เปลี่ยนและขยายตัวออกไป

จากในอดีตนั้นการผลิตสื่อการเรียนการสอนมักออกมาในรูปต่างคนต่างผลิตต่างคนต่างใช้เป็นสื่อเดี่ยวๆ มิได้มีการจัดระบบการใช้สื่อหลายอย่างมาผสมผสานกันให้เหมาะสม และใช้เป็นแหล่งความรู้สำหรับผู้เรียนแทนการใช้ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนตลอดเวลา แนวโน้มใหม่จึงเป็นการผลิตสื่อการสอนแบบประสมให้เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง อันจะมีผลต่อการใช้จากการใช้สื่อ “เพื่อช่วยครูสอน” คือ ครูเป็นผู้ใช้อุปกรณ์ต่างๆ มาเป็นการใช้สื่อการสอน “เพื่อช่วยผู้เรียนเรียน” คือ ให้ผู้เรียนหยิบและใช้สื่อการสอนต่างๆ ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยอยู่ในรูปของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสภาพแวดล้อม

จากในอดีตความสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียนในห้องเรียนมีลักษณะเป็นทางเดียว คือ ครูเป็นผู้นำและนักเรียนเป็นผู้ตามครู ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระเสรี นักเรียนจะมีโอกาสพูดก็ต่อเมื่อครูให้พูด การตัดสินใจของนักเรียนส่วนใหญ่มักจะตามครู นักเรียนเป็นฝ่ายเอาใจครรมากกว่าครูเอาใจนักเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนในห้องเรียนนั้นแทบจะไม่มีเลย เพราะครูส่วนใหญ่ไม่ชอบนักเรียนคุยกัน นักเรียนจึงไม่มีโอกาสฝึกฝนทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ และไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อเติบโตใหญ่จึงทำงานร่วมกันไม่ได้ นอกจากนี้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับสภาพแวดล้อมมักอยู่กับชอล์ก กระดานดำ และแบบเรียนในห้องเรียนแคบๆ ครูไม่เคยพานักเรียนออกไปสู่สภาพภายนอกโรงเรียนแนวโน้มในปัจจุบัน และอนาคตของกระบวนการเรียนรู้จึงต้องนำกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์มาใช้ในการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน ทฤษฎีกระบวนการกลุ่มจึงเป็นแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งนำมาสู่การจัดระบบการผลิตสื่อการสอนออกมาในรูปของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. แนวคิดในการนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ โดยได้มีการจัดสภาพออกมาเป็นการสอนแบบโปรแกรม ซึ่งหมายถึง ระบบการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียน

5.1 ได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเอง

5.2 มีทางทราบว่าการตัดสินใจหรือการทำงานของตนถูกหรือผิดอย่างไร

5.3 มีการเสริมแรงบวกที่ทำให้ผู้เรียนภาคภูมิใจที่ได้ทำถูกหรือคิดถูกอันจะทำให้กระทำพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต

5.4 ได้เรียนรู้ไปทีละขั้นตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนเอง โดยไม่ต้องมีผู้มาบังคับ

การจัดสภาพการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องมีการช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายปลายทาง โดยจัดการเรียนการสอนในรูปของกระบวนการและใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นเครื่องมือสำคัญโดยการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ จัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้เรียนด้วยการใช้แหล่งความรู้จากนวัตกรรมการเรียนการสอนแบบต่างๆ พร้อมทั้งการจัดสถานการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้นี้ จึงน่าจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพขึ้น

2.6 ปรัชญาของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

คาร์ดาเรลลี (Cardarelli. 1973 : 150) ได้กล่าวถึงปรัชญาในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า

1. ผู้เรียนจะได้รับการเรียนตามเอกัตภาพ โดยขึ้นอยู่กับความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของตนเอง
2. ให้บทบาทของครู คือ เป็นผู้วินิจฉัย วางเงื่อนไข ได้รับความสนใจ และให้ความสะดวกสบายแก่ผู้เรียน
3. บทบาทของนักเรียนจะเป็นผู้ให้ความคิดอิสระที่จะเลือกตัดสินใจยอมรับและตอบสนองสำหรับการศึกษาของตนเอง
4. การจัดบรรยากาศของห้องเรียนที่ใช้การเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นจะต้องสะดวกสบายเปิดเผย ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นคว้าสำรวจ การปฏิสัมพันธ์ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญงอกงามขึ้นในหลายๆ ด้าน

นิรมล ศตวุฒิ (2526 : 141) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ย่อมอยู่บนรากฐานปรัชญา ดังต่อไปนี้

1. ความเชื่อในเรื่องความจำเป็นที่ต้องการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบุคลิกภาพ ความสามารถและความต้องการ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล
2. ความเชื่อในสิทธิของผู้เรียนว่า จะต้องได้รับโอกาสหลายๆ ทางเพื่อเรียนรู้เนื้อหา และทักษะต่างๆ ได้มีโอกาสที่จะรู้ล่วงหน้าว่าเขาต้องการทำอะไร และได้รับการพิจารณาตัดสินผล การเรียนรู้ด้วยวิธีใด ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม การเรียน และการประเมินผลตนเอง ได้มีโอกาสใช้เวลาในการเรียนได้อย่างเพียงพอจนสามารถประสบความสำเร็จในการเรียน เพื่อว่าจะไม่พบกับความผิดหวัง และได้รับการสนับสนุนในด้านกำลังใจให้เรียนได้จนบรรลุความสำเร็จ
3. ความเชื่อในเรื่องความจำเป็นที่จะต้องค้นพบด้วยตนเอง และรู้จักตนเอง โดยจัดโปรแกรมการเรียน ให้มีทางเลือกหลากหลายจนกระทั่งผู้เรียนแต่ละคนตระหนักถึงความสนใจของตนเอง ความสามารถพิเศษของตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์

4. ความเชื่อในเรื่องคุณค่าของการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเรียนรู้เนื้อหาในสาขาวิชาใดก็ตาม นักเรียนจะต้องได้รับการสนับสนุน ให้เห็นความสำคัญของการนำเนื้อหาไปใช้ในกิจกรรมต่างๆ ของสังคม ให้ได้พัฒนาความคิด ความรู้สึก และความเป็นมนุษย์ ความเชื่อในเรื่องระเบียบวินัยในตนเอง ความรับผิดชอบการเรียนรู้และการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของสังคม

โดยสรุป การจัดการเรียนการสอนแบบชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมีความเชื่อในเรื่องความจำเป็นที่นักเรียนจะค้นพบด้วยตนเอง เรียนตามความสามารถ ความสนใจ ความต้องการของตนเอง เน้นการฝึกความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง

2.7 ลักษณะของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดี

นิพนธ์ สุขปรดี (2519 : 67 – 68) ได้กล่าวถึงลักษณะของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีว่า ควรมีลักษณะดังนี้

1. เป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ที่สุด
2. เหมาะสมกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
3. สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้ดี
4. มีคำแนะนำและวิธีการใช้อย่างละเอียดง่ายต่อการใช้
5. มีวัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอนทั้งหมดที่กำหนดไว้ในบทเรียนอย่างครบถ้วน
6. ได้ทดสอบและปรับปรุงให้ทันต่อเหตุการณ์อยู่เสมอ
7. มีความคงทนต่อการเก็บและการหยิบใช้

ดังนั้น ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ดีน่าจะช่วยส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีเจตคติที่ดีขึ้นในการเรียนวิชาภาษาไทย

2.8 วัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สมหญิง กลิ่นศรี (2523 : 59) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ ดังนี้

1. เพื่อใช้สอนเนื้อหา บทเรียน ตามหลักสูตรของการศึกษาในระบบ
2. เพื่อเป็นเครื่องช่วยอำนวยความสะดวกในการสอนของครู
3. เพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนครู เนื่องจากนักเรียนสามารถเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หรืออาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ทำให้ครูคนหนึ่งสอนนักเรียนได้จำนวนมาก
4. เพื่อช่วยในการศึกษาเพื่อมวลชนทั้งในระบบและนอกระบบเพราะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถใช้ได้ตลอดเวลาและสถานที่

สุนันท์ ปัทมาคม (2519 : 3 – 4) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการทำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้ คือ

1. เพื่อใช้สอนเนื้อหา บทเรียนตามหลักสูตร และวัตถุประสงค์ทางการศึกษา

2. เพื่อเป็นเครื่องมือสำเร็จรูปของครูที่สอนนักเรียน โดยที่ครูไม่จำเป็นต้องเตรียมอุปกรณ์การเรียน พร้อมทั้งให้ผู้เรียนหยิบใช้ได้ทันที ฉะนั้น ชุดการเรียนด้วยตนเองจึงไม่คำนึงถึงความแตกต่างในความหมายของการสอนของครู

3. เพื่อให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ชุดการเรียนด้วยตนเองสำหรับนักเรียนนั้นจะสร้างขึ้นให้นักเรียนใช้ นักเรียนจะทำตามคำแนะนำที่บอกไว้ในชุดการเรียนด้วยตนเองนั้นๆ ด้วยตนเอง ศึกษาและเรียนรู้ด้วยตนเอง

4. สร้างขึ้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ชุดการเรียนด้วยตนเองจะถูกสร้างขึ้นเป็นรายวิชาแต่ละวิชาถูกแบ่งออกเป็นหน่วยย่อยๆ ในแต่ละหน่วยสร้างชุดการเรียนขึ้น 1 ชุด แต่ละชุดจะเรียงจากง่ายไปหายากตามลำดับ ผู้เรียนจะเริ่มตั้งแต่ชุดแรกแล้วก็เรียนแต่ละชุดต่อไปเรื่อยๆ จนจบบทเรียน

จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว สรุปได้ว่า ชุดการเรียนด้วยตนเองการสอนด้วยตนเองเป็นนวัตกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนแก่ครูผู้สอนและนักเรียน โดยแสดงขั้นตอน วิธีการปฏิบัติไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง เป็นการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2.9 ประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเอง

การใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองนี้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเองไว้ดังนี้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 174) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู ลดบทบาทในการบอกของครู
2. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะสื่อประสม (Multi – Media) ที่ได้จัดไว้ในระบบเป็นการแปรเปลี่ยนกิจกรรม และช่วยรักษาระดับความสนใจของนักเรียนอยู่ตลอดเวลา
3. เปิดโอกาสให้นักเรียนศึกษาด้วยตนเอง ทำให้มีลักษณะในการแสวงหาความรู้ พิจารณาข้อมูล ผิดความรับผิดชอบและการตัดสินใจ
4. เป็นแหล่งความรู้ที่ทันสมัย และคำนึงถึงหลักจิตวิทยาการเรียนรู้
5. ช่วยจัดปัญหาการขาดครู เพราะนักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง
6. ส่งเสริมการศึกษานอกระบบ เพราะสามารถนำไปใช้ได้ทุกเวลา และไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในโรงเรียน

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2524 : 11) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเองเกี่ยวกับการช่วยแก้ปัญหาทางการศึกษาไว้ดังนี้

1. ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนของครู

2. ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลตามความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่นักเรียนที่มีความแตกต่างกัน

3. ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู ชดเชยการเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้ผู้เรียนเรียนได้โดยอาศัยความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ทั้งสามารถเรียนได้ด้วยตนเอง ครูคนหนึ่งจึงสามารถสอนนักเรียนได้เป็นจำนวนมากขึ้น

บุญเกื้อ คอระหาเวช (2530 : 84) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองสรุปได้ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้แบบรายบุคคล ผู้เรียนได้ตามความสามารถ เวลา สนใจ และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน และเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ฝึกให้รู้จักเคารพ นับถือความคิดเห็นของผู้อื่น ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถนำเอาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองการสอนไปใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา

2. ด้านครูผู้สอน ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครู เพราะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองรู้ด้วยตนเองช่วยให้ผู้เรียน เรียนได้ด้วยตนเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากผู้สอนเพียงเล็กน้อย จะเป็นการลดภาระพร้อมกับช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการเรียนรู้ผลิตได้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปใช้ได้ทันทีและเป็นประโยชน์ในการสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งยังช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามความมุ่งหมาย

วาสนา ชาวหา (2525 : 139 – 140) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่า

1. นักเรียนสามารถเรียนได้ตามลำพังเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล โดยไม่ต้องอาศัยครูผู้สอน และเป็นไปตามความสามารถของผู้เรียนในอัตราความเร็วของแต่ละคน โดยไม่ต้องกังวลว่าจะตามเพื่อนไม่ทัน หรือต้องเสียเวลาคอยเพื่อน

2. นักเรียนสามารถนำไปเรียนที่ใดก็ได้ตามความสะดวก

3. แก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้เป็นบางโอกาส อาจใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนี้กับนักเรียนเนื่องจากครูไม่เพียงพอ หรือมีความจำเป็นมาสอนแทนไม่ได้

4. ฝึกนักเรียนให้เรียนรู้ โดยการกระทำที่นอกเหนือไปจากสถานการณ์ในชั้นเรียนปกติ ที่ปฏิบัติอยู่เป็นประจำ เป็นการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างกว้างขวางและเป็นการเน้นกระบวนการเรียนรู้ (Process) มากกว่าเนื้อหาวิชา (Content)

วรภา โพธิ์สัทธิ (2532 : 17 – 18) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ว่า

1. เป็นรูปแบบของการเรียนที่สอดคล้องกับหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล นักเรียนแต่ละคนจะเป็นตามระดับความสามารถ ความสนใจ และความพร้อม อัตราความเร็วเข้าในการเรียนเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล

2. เนื่องจากนักเรียนต้องกระทำกิจกรรมทุกขั้นตอนด้วยตนเอง ตั้งแต่การทดสอบก่อนเรียน กิจกรรมการเรียน และการทดสอบหลังเรียน จึงทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง

3. เป็นเครื่องกระตุ้นและคงไว้ซึ่งความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีสิ่งเร้าที่นักเรียนจะต้องตอบสนอง และหลังจากการตอบสนองจะได้รวมผลของการกระทำทันที จึงทำให้นักเรียนน่าสนใจและน่าติดตาม นอกจากนี้ยังเป็นการลดความตึงเครียดในการเรียน เพราะเมื่อตอบผิดก็ไม่มีใครรู้ และไม่ถูกลงโทษ

4. ช่วยให้นักเรียนปลอดจากอารมณ์ของครู

5. เมื่อครูเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้ประสานงาน ผู้ชี้แนะ และให้คำปรึกษา ทำให้ครูมีเวลาสนใจใส่ให้นักเรียนแต่ละคนได้มากขึ้น และมีเวลาในการปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูบางสาขาวิชา

7. ช่วยให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ได้ดี เนื่องจากมีทิศทางในการเรียน และการวัดที่แน่นอน มีการเสริมแรงเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งนักเรียนมีโอกาสประยุกต์ใช้สิ่งที่ตนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่

วิภาภรณ์ เตชะชัยวุฒิ (2533 : 45) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเองว่า ชุดการเรียนด้วยตนเองช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จด้วยตนเอง ตามความสามารถของตนเอง อย่างเหมาะสม ไม่จำกัดเวลา สถานที่เรียน ผู้เรียนได้ฝึกทักษะต่างๆ ในการเรียนรู้ด้วยตนเองด้านการสอน ชุดการเรียนด้วยตนเองช่วยลดบทบาทของครูและแก้ปัญหาการเรียนการสอนได้ เช่น การขาดความรู้ ความแตกต่างระหว่างบุคคล

ลัดดา สุขปรีดี (2523 : 33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนด้วยตนเองว่า

1. ให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มที่ได้ชุดการเรียนด้วยตนเองสำหรับนักเรียนนั้นจะสร้างให้นักเรียนใช้ นักเรียนจะทำตามคำแนะนำที่บอกไว้ในชุดการเรียนนั้นๆ ด้วยตนเอง

2. สร้างขึ้นสำหรับหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง (Continuous progress Curriculum) ชุดการเรียนด้วยตนเองจะถูกสร้างขึ้นเป็นรายวิชา แต่ละวิชาถูกแบ่งเป็นหน่วยย่อย เป็นชุดการเรียนด้วยตนเองขึ้นชุดหนึ่ง ซึ่งเนื้อหาจะเรียงตามลำดับต่อเนื่องกันตั้งแต่ง่ายไปหายากและมีความสมบูรณ์ในตัวเอง

3. ผู้เรียนมีโอกาสเลือกเรียนได้แต่ละหน่วยที่ตนเองชอบได้ตามความสามารถและประสบการณ์เดิมจะเรียนอย่างไรก่อนและอย่างไรหลัง และจะเรียนให้ก้าวหน้าไปเท่าใดก็ได้ไม่มีขีดจำกัดชุดการเรียนด้วยตนเอง เมื่อจบแต่ละหน่วยแล้วมีโอกาสติดตามหน่วยต่อไปได้ตามความสามารถของผู้เรียนนั้น

แฮริสเบอร์เกอร์ (อุษา คำประกอบ. 2530 : 33 ; อ้างอิงจาก Harrisberger. 1973. *Personalized System of Instruction*. P. 201 – 205) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้ คือ

1. ผู้เรียนสามารถทดสอบตนเองก่อนว่ามีความสามารถอยู่ในระดับใด หลังจากนั้นก็เริ่มต้นเรียนในสิ่งที่ตนเองไม่ทราบ ทำให้ไม่ต้องเสียเวลากลับมาเรียนในสิ่งที่ผู้เรียนรู้อยู่แล้ว
2. ผู้เรียนสามารถนำบทเรียนไปที่ไหนก็ได้ตามความพอใจ โดยไม่จำกัดในเรื่องของเวลา สถานที่
3. เมื่อเรียนจบแล้วผู้เรียนสามารถทดสอบด้วยตัวเองได้ทันทีเวลาไหนก็ได้ และได้ทราบผลการเรียนของตนเองทันทีเช่นกัน
4. ผู้เรียนมีโอกาสได้พบปะหารือกับผู้สอนมากขึ้น เพราะผู้เรียนเรียนด้วยตนเอง ครูก็มีเวลาให้คำปรึกษากับผู้มีปัญหาในขณะที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่เรียนด้วยตนเอง
5. ผู้เรียนจะได้รับคะแนนอะไรนั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้เรียน หรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเอง ไม่มีคำว่าสอบตกสำหรับเรียนไม่สำเร็จแต่จะให้ผู้เรียนกลับไปศึกษาเรื่องเดิมซ้ำใหม่ จนผลการเรียนจะได้ตามมาตรฐานตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นสามารถช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู อีกทั้งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการรวบรวมสื่อสำเร็จรูป หลากรูปแบบเพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเอง ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การเรียนในลักษณะนี้จะยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ และผู้เรียนสามารถทราบผลของการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งจะเป็นการเสริมแรงภายในการเรียน ทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายหรือท้อถอยในการเรียนได้

2.10 การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ณรงค์ เทียนส่ง และคนอื่นๆ (2523 : 1 – 4) ได้ให้แนวคิดในการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองว่า การที่นักเรียนได้รับอนุญาตให้ตรวจงานของตนเอง เป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนลอกคำตอบจากเฉลย แต่นักเรียนจะได้เรียนรู้ควบคุมจิตใจตนเอง ถ้าหากเขาลอกเขายอมรับทราบดีถึงโทษความไม่สมควรเมื่อเขาเริ่มทำแบบทดสอบเนื้อหาวิชา เขาจะพบว่า การลอกงานไม่ได้ช่วยอะไรนักเรียนเลยถ้าเขาไม่รู้เรื่องในเนื้อหาวิชานั้นๆ การตรวจคำตอบเองและเมื่อทราบว่าคุณจะเป็นคำตอบ จะเป็นการให้กำลังใจโดยทันที และอะไรที่ผิดก็สามารถแก้ไขได้หากมีใครคนใดคนหนึ่งลอกคำตอบ ครูอาจรู้ได้จากการที่เพื่อนร่วมชั้นฟ้องหรือเห็นได้ชัดว่า เขาไม่มีความรู้เมื่อสอบเนื้อหาวิชา ครูอาจมีวิธีดำเนินการได้หลายวิธี เช่น ให้ผู้ที่ถูกสงสัยส่งชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองของเขาก่อนที่จะครูจะให้แผ่นเฉลย หรือเดินไปดูเขานานๆ ระหว่างทำงานหรือใช้การซักถามว่าทำถึงหน้าไหนแล้ว ซึ่งวิธีเหล่านี้สามารถใช้ความคุมทางวิสัยในการเรียนได้

การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มีประสิทธิภาพนอกจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะต้องสร้างอย่างมีขั้นตอนมีระบบแล้ว วิธีการนำมาใช้ในห้องเรียนโดยตัวครูที่เป็นผู้จัดการมีความสำคัญมาก และที่สำคัญ และเป็นเป้าหมายการเรียนรู้ คือ ต้องการให้ผู้เรียนลงมือกระทำกิจกรรมด้วยความเต็มใจด้วยตนเองโดยไม่ต้องอาศัยรางวัลจากภายนอก จึงนับได้ว่าการเรียนบรรลุจุดมุ่งหมาย

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2525 : 19) ได้กล่าวว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ใช้จะบรรลุผลสำเร็จต่อเมื่อมีการจัดสภาพแวดล้อมของนักเรียน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดังนี้

1. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างแท้จริง
2. ให้นักเรียนทราบผลการกระทำทันที
3. มีการเสริมกำลังใจนักเรียนจากประสบการณ์ที่เป็นความสำเร็จ
4. คอยชี้แนะแนวทางและการประมาณการในการเรียนรู้ตามทิศทางที่ครูได้วิเคราะห์ และกำหนดความสามารถของนักเรียนไว้

2.11 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นวิธีตรวจสอบว่านักเรียนมีพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ตั้งไว้เพียงใด การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จึงเป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมรรถภาพทางสมองและสติปัญญาของผู้เรียน หลังจากการได้เรียนไปแล้ว โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (นิภา เมธาวิชัย. 2536 : 65)

การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ที่เป็นมาตรฐาน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเที่ยงตรง คະแนนที่วัดมีความเชื่อมั่นสูง จะต้องมีการวางแผนอย่างดี แบบทดสอบที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. การวัดผลแบบอิงกลุ่ม การวัดแบบนี้ยึดหลักความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยถือว่าบุคคลมีความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติในเรื่องใดๆ นั้นไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้น แบบทดสอบนี้จึงยึดเอาคนส่วนใหญ่เป็นหลักในการเปรียบเทียบ โดยพิจารณาผลการสอบของบุคคลเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นๆ ในกลุ่มเดียวกัน การวัดผลแบบนี้ จะทำให้ทราบว่านักเรียนคนไหนอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม

2. การวัดผลแบบอิงเกณฑ์ การวัดผลแบบนี้ยึดหลักเรื่องการเรียนรู้เพื่อรอบรู้โดยพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนทั้งหมดหรือเกือบทั้งหมดให้ประสบความสำเร็จในการเรียน แม้ผู้เรียนจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคลก็ตาม ทุกคนควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขีดความสามารถสูงสุดของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจใช้เวลาต่างกัน การวัดผลจะเปรียบเทียบคะแนนของแต่ละบุคคลกับเกณฑ์มาตรฐานที่ได้วางไว้ ดังนั้น การวัดผลแบบนี้จะถือเกณฑ์ที่กำหนดเป็นสำคัญ การวัดผลแบบนี้จะทำให้ทราบความก้าวหน้าของนักเรียน (วิญญา วิศาลาภรณ์. 2533 : 12 – 14)

ในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักการศึกษาได้ให้หลักเกณฑ์สร้างแบบทดสอบไว้ ดังนี้

วิทยาลัย วิทยาลัย (2533 : 17) ได้เสนอแนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังนี้

1. การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดตามจุดมุ่งหมายในการสอน ทั้งจุดมุ่งหมายเฉพาะและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะวัดความเจริญงอกงามของนักเรียนที่เรียนว่าก้าวหน้าไปสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่
3. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรจะเน้นความสามารถที่จะใช้ความรู้นั้นให้เป็นประโยชน์ หรือนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ ได้
4. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรเน้นความรู้ ความจำ ความเข้าใจในสิ่งที่เรียน เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในระยะเวลาต่างๆ โดยเฉพาะโครงสร้างและแนวคิดควรเน้นความเข้าใจมากกว่าความจำ
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่จะวัด
6. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถวัดพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงทุกๆ อย่างของผู้เรียนได้ สิ่งที่วัดเป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมที่ต้องการวัดเท่านั้น จึงต้องระวังในการเลือกตัวแทนให้ดี

ฮอปกินส์ และแสตนลีย์ ได้ให้แนวทางในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

1. แบบทดสอบควรวัดจุดประสงค์ที่สำคัญของการสอนและจุดประสงค์ที่ควรวัด
2. แบบทดสอบควรสะท้อนถึงเนื้อหาสาระและกระบวนการโดยมีสัดส่วนสัมพันธ์กับความสำคัญและจุดมุ่งหมายของรายวิชา
3. ธรรมชาติของแบบทดสอบควรสะท้อนถึงวัตถุประสงค์ของการวัด เช่น วัดความแตกต่างระหว่างบุคคล หรือวัดการเรียนรู้
4. ข้อสอบควรมีความยาวที่พอเหมาะ และมีระดับความยาวของภาษาที่ใช้เหมาะ กับผู้เรียน (วิทยาลัย วิทยาลัย, 2533 : 16 – 17 ; อ้างอิงจาก Hopkins and Stanley, 1981 : 166)

สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพื่อใช้กับชุดการเรียนด้วยตนเอง ควรคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของการเรียน ครอบคลุมพฤติกรรมในการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย ความแตกต่างระหว่างบุคคล ภาษา และความยาวที่เหมาะสม

เพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการนำชุดการเรียนด้วยตนเอง ดังได้มีผู้วิจัยไว้ดังต่อไปนี้

2.11 งานวิจัยในประเทศ

วรภา โพธิ์สัทธา (2532 : 54) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและเจตคติต่อการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนด้วย

ตนเองและสอนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา เขตการศึกษาที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนที่เรียนจากการสอนโดยใช้ชุดการเรียน นักเรียนที่เรียนสอนตามแผนการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษาที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตคติต่อการสอนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

อัมพา อรุณพรหมณ์ (2539 : 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองกับการสอนตามคู่มือครู ผลการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความรับผิดชอบของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมไม่ต่างกัน

อุษาวรรณ ปาลียะ (2544 : 98) ได้ทำการพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์ และคำศัพท์สำหรับพระภิกษุและสภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์ และคำศัพท์สำหรับพระภิกษุและสภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ได้ชุดการเรียนด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ทั้ง 3 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 เรื่องตำราราชาศัพท์สำหรับพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์มีประสิทธิภาพเป็น 93/91 ชุดที่ 2 เรื่องศัพท์สำหรับพระภิกษุ มีประสิทธิภาพเป็น 91/90 ชุดที่ 3 เรื่องถ้อยคำสำหรับสภาพชน มีประสิทธิภาพเป็น 96/94

จากงานวิจัยในประเทศที่ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้า จะเห็นได้ว่า งานวิจัยที่ทำการพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเอง จะได้ชุดการเรียนด้วยตนเองที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่เรียนจากชุดการเรียนด้วยตนเองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนการเรียน

2.12 งานวิจัยต่างประเทศ

บรอว์เลย์ (Brawley. 1975 : 4280 – A) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของการใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองแบบสื่อประสม สอนเรื่องการบอกเวลากับเด็กเรียนช้า กลุ่มตัวอย่างได้จากการกลุ่มเด็กที่เรียนช้า โดยใช้แบบทดสอบ Time Appreciation Test, Stanford Achievement Test Primary Level มาใช้ Pre – test และ Post – test ผลปรากฏว่ากลุ่มทดลองที่ใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองบอกเวลาต่อเนื่องของบรอว์เลย์ (Brawley's Experimental Sequence on Time Telling) มีผลการเรียนดีกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้ใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง

คูดนี (Cudney. 1975 : 26) ได้ศึกษาผลของการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง เปรียบเทียบกับการสอนปกติ เพื่อฝึกทักษะการพยาบาลที่มหาวิทยาลัยเตลาแวร์ ผลปรากฏว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกับการสอนปกติ

มีค (Meek. 1972 : 4295 – 4296) ได้ทำการวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองกับวิธีการสอนแบบธรรมดา ผลการวิจัยพบว่า วิธีสอนโดยใช้ชุดการเรียน

ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพมากกว่าการสอนด้วยวิธีสอนธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้วิจัยได้สำรวจความคิดของผู้ที่อยู่ในกลุ่มทดลองทุกคน โดยทำการสำรวจทั้งก่อนและหลังการทดลอง ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า ทุกคนมีการพัฒนาทางเจตคติที่ดีต่อการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จึงสรุปได้ว่า การสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองจะดีกว่าการสอนแบบธรรมดา

เคลเลอร์ (Keller. 1974 : 107) ได้ศึกษาถึงการนำเอาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองไปใช้สอนวิชาบรรณารักษะในมหาวิทยาลัยเทกซัส โดยใช้กระบวนการสอนลักษณะแบ่งวัสดุและอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ หนังสืออ้างอิงและแบบทดสอบ นักศึกษาจะต้องเรียนแต่ละหน่วยไปตามลำดับชั้น หลังจากจบบทเรียน นักศึกษา 2 ห้องเรียน จำนวน 75 คน ได้ให้ข้อคิดเห็นดังนี้

1. เห็นว่าการเรียนแบบนี้ดีที่สุดที่สุตร้อยละ 64 ดีปานกลาง ร้อยละ 54 เหมือนกับแบบอื่นๆ ร้อยละ 7
2. เห็นว่าวิธีนี้ให้ความรู้ลึกที่สุดที่สุตร้อยละ 64 ดีปานกลาง ร้อยละ 26 พอๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 8.4 ต่ำกว่าวิธีอื่น ร้อยละ 2.6
3. เห็นว่าดีกว่าบรรยาย ร้อยละ 100
4. มีความต้องการที่จะเรียนโดยใช้วิธีนี้ในวิชาอื่นๆ ร้อยละ 100
5. เห็นว่ากิจกรรมในการเรียนวิธีนี้ดีที่สุดที่สุตร้อยละ 36 ดีกว่า ร้อยละ 49 พอๆ กับวิธีอื่น ร้อยละ 10 ต่ำกว่าวิธีอื่น ร้อยละ 5

เอ็ดเวิร์ด (Edward. 1975 : 43) ได้กล่าวถึงการวิจัยของมหาวิทยาลัยอิลลินอยส์ทำการเปรียบเทียบผลการเรียนในเรื่อง “ประสบการณ์ในการสอนแบบจุลภาพ” โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองและได้รับคำแนะนำจากครู กับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีผู้แนะนำ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 50 คน แบ่งเป็นกลุ่ม 25 คน ผลการทดลองปรากฏว่าทั้ง 2 กลุ่ม มีผลการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่าการเรียนด้วยตนเองไม่จำเป็นต้องอาศัยผู้นำถ้าชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองนั้นได้สร้างขึ้นอย่างถูกต้องตามกระบวนการแล้ว ผู้เรียนสามารถเรียนด้วยตนเองได้ผลดีเช่นกัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สรุปได้ว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ที่ได้มีการวิจัยและทดลองหาประสิทธิภาพของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันกับการสอนโดยใช้ครู โดยมีประสิทธิภาพได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด และมีแนวโน้มว่า ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนด้วยตนเอง สามารถนำมาใช้ได้กับการเรียนการสอนทุกระดับชั้น และทุกสาระวิชา สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเท่ากันหรือสูงกว่าการสอนปกติ ซึ่งหมายความว่าสามารถนำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองมาใช้สอนแทนเสริมและการสอนตามปกติได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน โดยมีรายละเอียดการศึกษาค้นคว้างดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ
4. การรวบรวมข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 15 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 750 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ
 - 1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
 - 1.2 ศึกษาทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
 - 1.3 เลือกเนื้อหาบทเรียน เรื่องชนิดของคำ และแบ่งเนื้อหาสำหรับสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการแบ่งเนื้อหาของ พระยาอุปทิศศิลปสาร (2535 : 70) ออกเป็น 7 ชนิด คือ

1. เนื้อหาคำนาม
2. เนื้อหาคำสรรพนาม
3. เนื้อหาคำกริยา
4. เนื้อหาคำวิเศษณ์
5. เนื้อหาคำบุพบท
6. เนื้อหาคำสันธาน
7. เนื้อหาคำอุทาน

1.4 นำเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแบ่งเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 7 ชุดดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำนาม	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
2. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำสรรพนาม	จำนวน 1 ชุด	3 คาบ
3. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำกริยา	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
4. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำวิเศษณ์	จำนวน 1 ชุด	3 คาบ
5. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำบุพบท	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
6. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำสันธาน	จำนวน 1 ชุด	1 คาบ
7. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำอุทาน	จำนวน 1 ชุด	1 คาบ

1.5 กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้โดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพที่นำไปสู่ความสำเร็จของจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ความสะดวกในการเก็บรักษา

1.6 ดำเนินการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เหมาะสมกับเนื้อหา ดังนี้

1. กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาในแต่ละชุด
2. กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้
3. สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้ดี
4. มีคำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
5. ทำกิจกรรม เผลยกิจกรรม ไปความรู้ แบบฝึกหัด เผลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ

ให้สอดคล้องกับชุดการเรียนรู้แต่ละชุด

6. สร้างแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.7 จัดทำบัตรคำสั่งเพื่อชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เรียนทราบว่า จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างไร

1.8 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพและนำไปปรับปรุงแก้ไข

1.9 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและสื่อ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.10 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยดำเนินการทดลองตามลำดับ ดังนี้

1.10.1. การทดลองครั้งที่ 1 เป็นการทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคล นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน จำนวน 3 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องในเรื่อง คำสั่ง การใช้ภาษา และสื่อการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.10.2. การทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ที่ทำการแก้ไขแล้วไปใช้ในการทดลองเรียนกับนักเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ห้องที่ 13 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องทั้งหมดของชุดการเรียนรู้ และหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

1.10.3. การทดลองครั้งที่ 3 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ห้องที่ 12 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 50 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ

โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้เพื่อสร้างแบบทดสอบ

2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

3. คัดเลือกเนื้อหา นำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple-Choice) 4 ตัวเลือก 40 ข้อ

4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 70 ข้อ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละหน่วยของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เนื้อหาคำนาม

จำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 2 เนื้อหาคำสรรพนาม

จำนวน 10 ข้อ

ชุดที่ 3 เนื้อหาคำกริยา	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 4 เนื้อหาคำวิเศษณ์	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 5 เนื้อหาคำบุพบท	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 6 เนื้อหาคำสันธาน	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 7 เนื้อหาคำอุทาน	จำนวน 10 ข้อ

5. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมในเนื้อหา สำนวน และภาษาที่ใช้เพื่อให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้จำนวนทั้งหมด 70 ข้อ

6. นำแบบทดสอบจำนวน 70 ข้อ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องเรียนที่ 13 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 50 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

7. นำกระดาษคำตอบของนักเรียนจำนวน 50 คน มาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ในแต่ละข้อคำถามให้ 0

นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและต่ำ ซึ่งได้ค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง .21 -.64 และได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21 - .93 จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพไว้จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

ชุดที่ 1 เนื้อหาคำนาม	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 2 เนื้อหาคำสรรพนาม	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 3 เนื้อหาคำกริยา	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 4 เนื้อหาคำวิเศษณ์	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 5 เนื้อหาคำบุพบท	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 6 เนื้อหาคำสันธาน	จำนวน 4 ข้อ
ชุดที่ 7 เนื้อหาคำอุทาน	จำนวน 3 ข้อ

8. นำแบบทดสอบที่ได้คัดเลือกไว้ จำนวน 40 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .96

9. จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเป็นแบบทดสอบฉบับจริงชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) มีกลุ่มทดลองจำนวน 1 กลุ่ม โดยผู้วิจัยใช้แบบแผนการพัฒนางานวิจัยแบบ One – Group Pretest – Protest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 248 – 249) ซึ่งมีแบบแผนการวิจัยตามตาราง

1. แบบแผนการทดลอง

ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

T_1	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
T_2	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
X	แทน	การทดลองโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองเพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ดังนี้

1. จัดปฐมนิเทศนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
2. ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ
3. ดำเนินการสอนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำ
4. ทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ
5. นำกระดาษคำตอบมาตรวจให้คะแนนและนำคะแนนมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ค่าสถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

1.1 ค่าคะแนนเฉลี่ย (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนนักเรียนจากกลุ่มที่ศึกษา

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียนของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

ใช้สูตร
$$S = \sqrt{\frac{N \sum x^2 - (\sum x)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนแต่ละคนยกกำลังกัน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

2.1 วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (r) โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 305)

$$P = \frac{P_H + P_L}{2n}$$
$$r = \frac{P_H - P_L}{n}$$

เมื่อ	P	แทน	ดัชนีความยากง่าย
	r	แทน	ค่าอำนาจจำแนก

P_H	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มสูง
P_L	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกในกลุ่มต่ำ
n	แทน	จำนวนผู้ตอบถูกต้องทั้งหมดในกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยคำนวณจากสูตร KR – 20 คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 197 - 199)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right]$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ คือ $1 - p$
	s_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือฉบับนั้น

3. สถิติใช้ในการวิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์. 2526 : 491)

80 จำนวนแรก หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ ของคะแนนเฉลี่ยจากการเรียน โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

$$E_1 = \frac{\sum \chi}{\frac{n}{a}} \times 100$$

เมื่อ	E_1	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	$\sum \chi$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกทักษะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	a	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทักษะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทุกชุด

รวมกัน

80 จำนวนหลัง หมายถึง ค่าประสิทธิภาพของพฤติกรรมที่เปลี่ยนในตัวผู้เรียน คิดเป็นร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบ

$$E_2 = \frac{\sum f}{\frac{n}{b}} \times 100$$

เมื่อ	E_2	แทน	ประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนจากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	$\sum f$	แทน	คะแนนรวมของแบบฝึกทักษะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด
	b	แทน	คะแนนเต็มของแบบฝึกทักษะชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทุกชุด
รวมกัน			

4. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ก่อนและหลังเรียนจากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ t – test แบบ Dependent Samples (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 100 - 106)

$$t = \frac{\sum D}{\frac{\sqrt{n \sum D^2 - (\sum D)^2}}{n - 1}}$$

$$df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าวิกฤตที่ใช้ในการพิจารณาการแจกแจงแบบที่
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของค่าความแตกต่างจากการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของค่าความแตกต่างจากการทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ละตัวยกกำลังสอง
	n	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนจากการทดสอบครั้งแรกและครั้งหลัง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่อง ชนิดของคำของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าดังนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลความหมายการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์
ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมายดังนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S.D	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน
E_1	แทน	ร้อยละของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนของ นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
E_2	แทน	ร้อยละของค่าเฉลี่ยที่ได้จากการทำแบบทดสอบหลังเรียนของ นักเรียนที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t-distribution

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80 / 80
2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการ
ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ 80 / 80 เมื่อผลการวิจัยสิ้นสุดลง ผู้วิจัยได้นำข้อมูล มาวิเคราะห์ E_1 / E_2 ได้ผลดังแสดงในตาราง

ตาราง 1 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ	เกณฑ์ 80 / 80	
	E_1	E_2
ชุดที่ 1 เรื่องคำนาม	84.00	90.00
ชุดที่ 2 เรื่องคำสรรพนาม	82.60	86.29
ชุดที่ 3 เรื่องกริยา	87.20	84.57
ชุดที่ 4 เรื่องคำวิเศษณ์	88.40	83.71
ชุดที่ 5 เรื่องคำบุพบท	90.60	85.67
ชุดที่ 6 เรื่องคำสันธาน	86.20	87.50
ชุดที่ 7 เรื่องคำอุทาน	92.60	87.33
เฉลี่ย	87.37	88.15

จากตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการทดลองครั้งที่ 2 กับกลุ่มที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 7 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.37 / 88.15

ตาราง 2 การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ	เกณฑ์ 80 / 80	
	E ₁	E ₂
ชุดที่ 1 เรื่องคำนาม	86.60	91.33
ชุดที่ 2 เรื่องคำสรรพนาม	86.40	87.71
ชุดที่ 3 เรื่องกริยา	88.60	88.57
ชุดที่ 4 เรื่องคำวิเศษณ์	82.60	88.57
ชุดที่ 5 เรื่องคำบุพบท	86.00	86.67
ชุดที่ 6 เรื่องคำสันธาน	86.80	87.50
ชุดที่ 7 เรื่องคำอุทาน	88.40	87.33
เฉลี่ย	87.91	88.35

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้ง 7 ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 87.91 / 88.35

ตาราง 3 แสดงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังได้รับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

ผลการทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	50	21.60	4.36	3.331**	.002
หลังเรียน	50	23.86	5.97		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า นักเรียนที่ได้รับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทยเรื่อง ชนิดของคำนามมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียนรู้

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 15 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 750 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 50 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองครั้งนี้ ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 ใช้เวลาทดลอง 18 คาบ คาบเรียนละ 50 นาที จำนวน 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

วิธีดำเนินการในการศึกษาค้นคว้า

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. สร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ชนิด คือ

1. เนื้อหาคำนาม
2. เนื้อหาคำสรรพนาม
3. เนื้อหาคำกริยา
4. เนื้อหาคำวิเศษณ์
5. เนื้อหาคำบุพบท
6. เนื้อหาคำสันธาน
7. เนื้อหาคำอุทาน

2. นำเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ศึกษามาแบ่งเป็นชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 7 ชุดดังนี้

1. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำนาม	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
2. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำสรรพนาม	จำนวน 1 ชุด	3 คาบ
3. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำกริยา	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
4. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำวิเศษณ์	จำนวน 1 ชุด	3 คาบ
5. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำบุพบท	จำนวน 1 ชุด	2 คาบ
6. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำสันธาน	จำนวน 1 ชุด	1 คาบ
7. ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องคำอุทาน	จำนวน 1 ชุด	1 คาบ

3. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ และสื่อที่ใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุดการเรียนรู้โดยพิจารณาถึงประสิทธิภาพที่นำไปสู่ความสำเร็จของจุดประสงค์ในการเรียนรู้ ซึ่งมีความสอดคล้องกับพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และความสนใจของผู้เรียน ความสะดวกในการเก็บรักษา

4. ดำเนินการสร้างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้เหมาะสมกับเนื้อหา ดังนี้

- 4.1 กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของเนื้อหาในแต่ละชุด
- 4.2 กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้
- 4.3 สื่อที่ใช้สามารถสร้างความสนใจของนักเรียนได้ดี
- 4.4 มีคำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
- 4.5 ทำกิจกรรม เผลยกิจกรรม ใบความรู้ แบบฝึกหัด เผลยแบบฝึกหัด แบบทดสอบ เผลยแบบทดสอบ ให้สอดคล้องกับชุดการเรียนรู้แต่ละชุด
- 4.6 สร้างแบบฝึกหัดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้ และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละเรื่องของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5. จัดทำคำสั่งเพื่อชี้แจงรายละเอียดให้ผู้เรียนทราบว่า จะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนอย่างไร

6. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบคุณภาพและนำไปปรับปรุงแก้ไข

7. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและสื่อ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ และอุปกรณ์ต่างๆ ในชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

8. นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยดำเนินการทดลองตามลำดับ ดังนี้

8.1 การทดลองครั้งที่ 1 เป็นการทดลองกับนักเรียนเป็นรายบุคคล นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่สร้างขึ้น ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ยังไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน จำนวน 3 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องในเรื่อง คำสั่ง การใช้ภาษา และสื่อการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

8.2 การทดลองครั้งที่ 2 ผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ที่ทำการแก้ไขแล้วไปใช้ในการทดลองเรียนกับนักเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ห้องที่ 13 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 50 คน ซึ่งไม่เคยเรียนบทเรียนนี้มาก่อน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องทั้งหมดของชุดการเรียนรู้ และหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ เพื่อนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

8.3 การทดลองครั้งที่ 3 นำชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับสมบูรณ์แล้วไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1 ห้องเรียน คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ห้องที่ 12 มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 50 คน เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การสร้างและหาคุณภาพแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ

โดยผู้วิจัยดำเนินการสร้างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้เพื่อสร้างแบบทดสอบ

2. ศึกษาทฤษฎี หลักการ และวิธีการสร้าง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

3. คัดเลือกเนื้อหา นำมาสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ เป็นแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) และแบบทดสอบหลังเรียน (Post-test) เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ (Multiple-Choice) 4 ตัวเลือก 40 ข้อ

4. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องชนิดของคำ แบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 70 ข้อ ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และครอบคลุมเนื้อหาในแต่ละหน่วยของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 เนื้อหาคำนาม	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 2 เนื้อหาคำสรรพนาม	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 3 เนื้อหาคำกริยา	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 4 เนื้อหาคำวิเศษณ์	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 5 เนื้อหาคำบุพบท	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 6 เนื้อหาคำสันธาน	จำนวน 10 ข้อ
ชุดที่ 7 เนื้อหาคำอุทาน	จำนวน 10 ข้อ

5. นำแบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ ไปเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมในเนื้อหา สำนวน และภาษาที่ใช้เพื่อให้มีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ได้จำนวนทั้งหมด 70 ข้อ

6. นำแบบทดสอบจำนวน 70 ข้อ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ห้องเรียนที่ 13 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จำนวน 50 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ

7. นำกระดาษคำตอบของนักเรียนจำนวน 50 คน มาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่ตอบถูกให้ 1 คะแนน ข้อที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ตัวเลือก ในแต่ละข้อคำถามให้ 0

นำผลการทดสอบมาวิเคราะห์เป็นรายข้อ เพื่อหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ ของกลุ่มสูงและต่ำ ซึ่งได้ค่าความยากง่าย (P) ระหว่าง .21 -.64 และได้ค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง .21 - .93 จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพไว้จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

ชุดที่ 1 เนื้อหาคำนาม	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 2 เนื้อหาคำสรรพนาม	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 3 เนื้อหาคำกริยา	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 4 เนื้อหาคำวิเศษณ์	จำนวน 7 ข้อ
ชุดที่ 5 เนื้อหาคำบุพบท	จำนวน 6 ข้อ
ชุดที่ 6 เนื้อหาคำสันธาน	จำนวน 4 ข้อ
ชุดที่ 7 เนื้อหาคำอุทาน	จำนวน 3 ข้อ

8. นำแบบทดสอบที่ได้คัดเลือกไว้ จำนวน 40 ข้อ ไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson 20) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบเท่ากับ .96

9. จัดพิมพ์ข้อสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วเป็นแบบทดสอบฉบับจริงชนิดเลือกตอบ (Multiple Choice) 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยการหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง E_1 / E_2 ถือเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ คือ 80 / 80 ซึ่งได้มาจาก

1. การหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จากการทดลองครั้งที่ 3 โดยใช้ร้อยละ
2. คุณภาพของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยคำนวณจากสูตร $KR - 20$ คูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ก่อนและหลัง เรียน จากการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยใช้ $t - test$ แบบ Dependent Samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ทั้ง 7 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการประเมินผลระหว่างเรียน และหลังเรียน (E_1 / E_2) กับกลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเป็น 87.91 / 88.35
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้เรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการ พัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี ผลการวิจัยมีดังนี้

1. จากการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80 / 80 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ ทั้ง 7 ชุด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแล้วจากการประเมินผลระหว่างเรียนและหลังเรียน (E_1 / E_2) กับกลุ่มตัวอย่าง มีประสิทธิภาพเป็น 87.91 / 88.35 จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญญา นาคหอม (2545 : 64 - 65) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำให้ถูกต้อง ผลการศึกษาพบว่า ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ชุดที่ 1 เรื่องการใช้รูปวรรณยุกต์ มีประสิทธิภาพ 94.78 / 94.11 ชุดที่ 2 เรื่องการเขียนคำที่ออกเสียงอะ มีประสิทธิภาพ 90.83 / 93.22 และชุดที่ 3 เรื่องการเขียนคำพ้องเสียง มีประสิทธิภาพ 96.25 / 95.15 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นวลสกุล พวงบุษบา (2545 : บทคัดย่อ) การพัฒนาบทเรียน

คอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย วิชาภาษาไทย ซึ่งพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย วิชาภาษาไทย ที่มีประสิทธิภาพ 91.22 / 88.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุดการเรียนด้วยตนเอง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย และการฝึกทักษะทางภาษา โดยครูมีบทบาทในการจัดสื่อการเรียน ใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างความสนใจ เพิ่มแรงจูงใจในการเรียน และครูสามารถเลือกสื่อการเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหา มีเกมประกอบกับกิจกรรมการเรียน ซึ่งไม่เห็นเนื้อหาแต่เพียงอย่างเดียว มีวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนทั้งหมดบรรจุไว้ในบทเรียนอย่างครบถ้วน ช่วยประหยัดเวลาทั้งผู้เรียนและผู้สอน อีกทั้งผู้เรียนก็มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ฝึกให้เกิดการพัฒนาทักษะทางภาษาไทยด้วยตนเอง

2. นักเรียนที่ได้เรียนโดยการใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่าก่อนการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิमित มั่นเถา (2539 : 33-36) ได้สร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีระดับผลการเรียนต่ำกว่า 2 จากการวิจัยพบว่า หลังจากที่เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องคำวิเศษณ์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพา อรุณพราหมณ์ (2539 : 76) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเองกับการสอนตามคู่มือครู ผลการเรียนพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้รับการพัฒนาอย่างมีระบบตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้อง มีการทดลองหาข้อบกพร่องและทำการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างสมบูรณ์ จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนโดยใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ มีความตั้งใจเป็นกันเองกับเพื่อน ๆ และให้ความร่วมมือกันเป็นอย่างดี โดยที่นักเรียนสามารถเรียนรู้จากชุดการเรียนชุดใดก่อนก็ได้ และหากเกิดความผิดพลาดก็สามารถที่จะเรียนซ้ำได้อีกจนกว่าจะเกิดความเข้าใจ จึงทำให้นักเรียนเรียนในแต่ละเนื้อหาด้วยความพร้อมของตนเองอย่างแท้จริง ดังนั้นการใช้ชุดการเรียนด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ จึงเป็นวิธีที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา ผลการเรียนรู้ก็จะสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ควรมีการฝึกอบรมการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ เพื่อให้เข้าใจจุดมุ่งหมายและวิธีการดำเนินการ ให้ถูกต้องชัดเจน จนเกิดความเข้าใจ ความชำนาญให้กับ ครู ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

1.2 ครูควรจะศึกษารายละเอียดต่างๆ ในชุดการเรียนรู้ เพื่อจะได้ให้คำแนะนำกับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ในสาระอื่นๆ ของวิชาภาษาไทย เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการนำไปประกอบการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาผลของพฤติกรรมผู้เรียน หลังจากที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ในด้านความรับผิดชอบ ความสนใจ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ.(2524). *วิธีการสอนทั่วไปและทักษะการสอน*. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2531). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโสตทัศนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2535). *หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กฤติกา ไชยธีรานุวัณศิริ. (2529). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลักภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนซ่อมเสริมโดยทำแบบฝึกหัด เรียนด้วยตนเอง ใช้เพื่อนช่วยสอน และครูเป็นผู้สอน*. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- กมลวรรณ หัตถา. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่ใช้วิธีเสนอเนื้อหาแบบอุปนัยและนิรนัย*. วิทยานิพนธ์ ค.ม.(โสตทัศนศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อัดสำเนา.
- กำชัย ทองหล่อ.(2533). *หลักภาษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพฯ : บริษัทรวมสาส์น (1997) จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ; สำนักงาน.(2535). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ринดิงกรุ๊ป.
- คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2543). *การใช้ภาษาไทย 1*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จันทิมา พรหมโชติกุล. (2529). *การเขียนข้อสอบวิชาภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชม ภูมิภาค. (ม.ป.ป.). *เทคโนโลยีการสอนและการศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ประสานมิตร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2521). *ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2523). *นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษากับการสอนระดับอนุบาล*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชาญชัย อินทรประวัติ. (2522). *วิธีสอนทั่วไปแล้วการสอนแบบจุลภาค*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง. (2524). *การผลิตชุดการสอนระดับประถมศึกษากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้น ป.3 เรื่องเสียง*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.

- ไชยยศ เรืองสุวรรณ. (2526). เทคโนโลยีการศึกษา : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ณรงค์ เทียนส่ง . (2523). การเรียนการสอนแบบชุดการเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณรงค์เดช ศักดาณรงค์. (2545,กุมภาพันธ์). “พยางค์” วิทยจารย์. 100(11) : 41
- ดวงใจ ไทยอุบุญ. (2543). ทักษะการเขียนภาษาไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญญา นาคหอม. (2544) .การพัฒนาชุดการเรียนด้วยตนเองวิชาภาษาไทย เรื่องการสะกดคำให้ถูกต้อง. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- นวลสกุล พวงบุษบา. (2545). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์มัลติมีเดีย เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทย วิชาภาษาไทย. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- นิพนธ์ สุขปรีดี. (2519). นวัตกรรมเทคโนโลยีการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต.
- นิมิตร มั่นเถา. (2539). การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปวิชาภาษาไทย เรื่องคำวิเศษณ์ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (ภาษาไทย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- นิรมล ศตวุฒิ. (2526,พฤษภาคม). “ชุดการเรียนเอกัตบุคลจะมีบทบาทในมหาวิทยาลัยตลาดวิชา,” รามคำแหง. กรุงเทพฯ : 138(1) – 145.
- บุญเกื้อ คอราเวช. (2530). นวัตกรรมการศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางเขน.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2537). การพัฒนาการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, ม.ล. (2514). หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย ในวรรณไวทยาภรณ์ : วรรณคดี. พระนคร ; โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, สมาคมสังคมสงเคราะห์ศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- บรรจง แก้ววิเศษกุล. (2533). การพัฒนาการประเมินผลชุดการเรียนการสอนช่วยเสริมทักษะการหาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 3. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (คณิตศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- ปรียา ตรีศาสตร์. (2530). การสร้างชุดการสอนวิชาภาษาไทย (ท 402) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาภาษาไทย และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อุดมศึกษา.
- พนม พงษ์ไพบูลย์.(2537,เมษายน-มิถุนายน). สถาบันภาษาไทยเพื่อคนไทย, สารสถาบันภาษาไทย. 1(1) : 10.

- พนิดา พ่วงชูศักดิ์. (2531). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนด้วยบทเรียนโมดูล. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
ยุพิน พิพิธกุล. (2523). การเรียนการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2539). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
ลออ การุณยะวนิช และคนอื่นๆ. (ม.ป.ป.) วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม.
- ลัดดา ศุขปรีดี. (2523). เทคโนโลยีทางการเรียนการสอน. ชลบุรี : ภาคเทคโนโลยีทางการศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน.
- วิญญา วิศาลาภรณ์. (2530). การสร้างแบบทดสอบ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วันเพ็ญ เทพโสภา. (2546). หลักภาษาไทยฉบับนักเรียนนักศึกษา. กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.
- วาสนา ชาวหา. (2522). เทคโนโลยีทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : อักษรศาสตร์การพิมพ์กราฟิอาร์ต
วิชัย วงษ์ใหญ่. (2525). พัฒนาสื่อการเรียนการสอนมิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
โอเดียนสโตร์.
- _____. (2527). ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง. เอกสารอัดสำเนา.
- วิชาการ, กรม. (2545). คู่มือการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ :
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- _____. (2533). สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. การปฏิรูปการศึกษา
ศูนย์ปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2540). ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นปีการศึกษา
2538. กรุงเทพฯ : สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ.
- วิภาภรณ์ เจโซชัยวุฒิ. (2533). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการ
ทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนด้วยชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
แบบสืบเสาะหาความรู้กับการเรียนตามปกติ. ปรินญานิพนธ์. กศ.ม. (วิทยาศาสตร์
การศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วีระ ไทยพานิช. (2529). 57 วิธีสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วราภา โพธิ์สัธา. (2532). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและเจตคติต่อ
การสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สอนโดยใช้ชุดการเรียนการสอนตามแผนการ
สอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 1. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- ศิริพงศ์ พยอมแย้ม. (2533). การเลือกและใช้สื่อการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สันทัต ภิบาลสุข และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข. (2525). *การใช้สื่อการสอน*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พีระพัฒนา.
- สนม ครุฑเมือง. (2523). *การสอนทักษะการใช้ภาษาไทย การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมคิด อิศรวัฒน์. (2538). *รายงานการวิจัยเรื่องลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของคนไทย*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. (2525). *วิธีการสอนภาษาไทยมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิตการพิมพ์
- สมบัติ สุวรรณพิทักษ์. (2524). *แบบเรียนด้วยตนเอง*. สงขลา : โรงพิมพ์ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนภาคใต้แปลจาก M.S.Knowles. Self-Directed Learning : A Guide for Learners and Teacher. New York : Association Press.
- สมบูรณ์ ศาลายาชีวิน. (2526). *จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่*. เชียงใหม่. ลานนาการพิมพ์
- สมพร มั่นตะสูตร. (2526). *การสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมหญิง กลั่นศรี. (2523). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. นครปฐม : สำนักงานอธิการบดี พระราชวังสนามจันทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุโขทัยธรรมาราช, มหาวิทยาลัย. (2533). *สื่อการสอนระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช.
- สุจริต เพียรชอบ. (2538). *วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม. (2538). *วิธีการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทรี หิมารัตน์. (2533). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองกับการสอนตามคู่มือครู 1. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.*
- สุนันท์ ปัทมาคม. (2519). *ลำดับขั้นตอนในการทำงานและวางแผนการทำงานชุดการสอน*. กรุงเทพฯ : แผนกโสตทัศนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพัตรา ชื่นเจริญ. (2546). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชา ภาษาไทย เรื่อง การเขียนบทร้อยกรองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. สารนิพนธ์ กศ.ม (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- เสาวณีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). *เทคโนโลยีทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- อัจฉรา ชีวพันธ์. (2526). *คู่มือการสอนภาษาไทยกิจกรรมการเล่นประกอบการสอน*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- อรพรรณ พรสีมา. (2530). *เทคโนโลยีทางการสอน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์โอเอสพรี้นต้งเข้าส์.
- อัมพา อรุณพราหมณ์. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยและความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ตามคู่มือครู*. ปรินญาณินพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- อ้อยทิพย์ ชาดิมาลากร. (2532). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาหลักภาษาไทย และความคงทนในการเรียนรู้เรื่องการจำแนกคำในภาษาไทยออกเป็น 7 ชนิด โดยใช้บทเพลงทำนองไทยสากล เกมประกอบการสอน และการสอนปกติ ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตาพระยา จังหวัดปราจีนบุรี*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (การสอนภาษาไทย) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2535). *หลักภาษาไทย : อักษรวิธี วจิวิภาค วากยสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อุษารวรรณ์ ปาลียะ. (2543). *การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องราชาศัพท์ และ คำศัพท์สำหรับพระภิกษุและสุภาพชน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา) กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- Brawley, Oletha Daniels. (1975,January) "A-study of evaluate the effects of Using Multi Media Instructional Modules to Teacher Time-Telling to retarded Learner," *Dissertation Abstracts*. 35(3) : 4280-A.
- Cardarelli, Sally M. (1973). *Individualized Instruction Programmed and Meterials*. New York : McGrew – Hill.
- Cudney, Shirley A. (1975, November.). "Mediated Self – Instruction of Basic Nursing Skill," *In Audio Instruction*. 20(9) : 26 – 2.
- Duane,janes E. (1973). *Individualized Instruction Programmed and Materials*. Englewood Cliffs. New Jersey : Education Technology Publication.
- Edward, Clefford H. (1975, February). "Changing Teacher Behavior through Self - Instruction and Supervised Micro Teaching in Competency Based Program," *The Journal of Educationa Reaearchl*. 3(2) : 46.
- Heathers, Glen. (1977,February). "A Working Definition of Individualized Instructional," In Education Leadership. *The Journal of Educational Leadership*. 34(8) : 342-344.
- Howell.B. (1973:127). *Learning Packages in American Education*. Englewood Cliffs, N.J. : Education Technology Publication.
- Harrisberger, Lee. (1973). "Self – Pace Individually Presexibed Instruction," *PSI Personalized System of Instruction*. Philippines : W.A. Benjamin Inc.

Kapfer, Phillip G. & Kapfer, Mirian. (1972). *Learning Package in American Education*.

Englewood Cliffs, N.T. : Education Technology Publication.

Keller, Pred S, (1974). "Self-pack Instruction for Library Science Student," *In Personalized System of Instruction Phillippines* : W.A. Benjain.

Meek E.B. (1972, February). "Learning Packages Versus conventional Method of Instruction," *Dissertation Abstracts International*. 33(2) : 4295-4296.

Moore, Kenneth D. & Blankenship., J.W. (1974,November). "Teaching Basic Science Skills Thorough Realistic Science Experience in the Elementary School," *Science Education*. 14(11) : 337-345.

Smith, James E. (1973). "The learning activity Packages," *in Learning package in America Education*. PP.22-29, Englewood cliffs New Jersey : Educational Technology Publications.

Webber, George. (1997, February). "the Culture of Individualized Instruction." *In Education Leadership*. 34 (5) : 329.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

เรื่อง ชนิดของคำ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

จำนวน 40 ข้อ

เวลา 50 นาที

คะแนนเต็ม 40 คะแนน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องเพียงข้อเดียว

1. ขอเชิญเด็กไทย

นึกถึงต้นไม้ ในด้านคุณค่า
ปลูกเพื่อประดับ ตกแต่งเคหา
กันแสงสุริยา ด้วยเงาร่มเย็น

จากคำประพันธ์มีข้อใดเป็นคำนามทุกคำ

- ก. ต้นไม้ คุณค่า เคหา สุริยา ร่มเย็น ค. ต้นไม้ เคหา ประดับ สุริยา เงา
ข. เด็กไทย ต้นไม้ เคหา สุริยา เงา ง. เด็กไทย ต้นไม้ คุณค่า เงา ร่มเย็น

2. ข้อใดใช้ลักษณนามไม่ถูกต้อง

- ก. นกฝูงหนึ่งบินเต็มท้องฟ้า ค. คุณแม่ซื้อไข่เป็ดมาโหลหนึ่ง
ข. ผมซื้อดินสอมา 3 แท่งครับ ง. ถนนเส้นนี้ไปสิ้นสุดที่ไหน

3. “อันความคิดวิทยาเหมือนอาวุธ ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสียในฝัก
สงวนคมสมนึกใครอีกอัก จึงค่อยชักเชือดฟันให้บรลัย”

จากคำประพันธ์มีคำนามกี่คำ

- ก. 1 คำ ค. 3 คำ
ข. 2 คำ ง. 4 คำ

4. ข้อใดใช้ลักษณนามไม่ถูกต้อง

- ก. แหวนสองวงนี้สวยจัง ค. เครื่องบินเครื่องนี้จะออกเมื่อไหร่
ข. ต้นไม้ต้นนี้มีลูกตก ง. รูปดอกนั้นก็กลิ่นหอมประหลาด

5. คำในข้อใดเป็นคำนามทั้งหมด

- ก. บ้าน ขนม สะพาน ต่อย ค. ปลาทุ ต่างหู สบู่ ลำไย
ข. ลิง ถนน เหาะ แก้ว ง. วิเคราะห์ พายุ รถยนต์ กระโปรง

6. คำว่า ชั้น ในข้อใดทำหน้าที่เป็นคำนาม

- ก. ชั้นอยู่ในห้องน้ำ ค. ครูชั้นนอตให้หลวม
ข. ไก่อชั้นแต่เข้าตุ๋น ง. เขาหัวเราะชั้นเมื่อดูตลก

7. ข้อใดมีคำสรรพนามบุรุษที่ 3

1. อันพระราชนิพนธ์รามเกียรติ์	ทรงเพียรตามเรื่องนิยายไสย
2. ใช้จะเป็นแก่นสารสิ่งใด	ตั้งพระทัยสมโภชบูชา
3. ใครพึงอย่าได้ไหลหลง	จงปลงอนิจจังสังขาร
4. ซึ่งอักษรกลอนกล่าวลำดับมา	โดยปราชปริตาก็บริบูรณ์

ก. ข้อ 1

ค. ข้อ 3

ข. ข้อ 2

ง. ข้อ 4

8. “ใครมาเป็นเจ้าเข้าครอง คงจะต้องบังคับขับไล่
 เคียวเขี้ยวเย็นคำรำไป ตามวิสัยเชิงเช่นผู้เป็นนาย”
 “ใคร” เป็นคำประเภทใด

ก. สรรพนามแทนผู้พูด

ค. สรรพนามแทนผู้ฟัง

ข. สรรพนามใช้ถาม

ง. สรรพนามบอกความไม่เจาะจง

9. ข้อใดมีคำสรรพนามบุรุษที่ 2

ก. เธอจะไปไหนไม่ได้ทั้งสิ้น

ค. บ้านเขาอยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน

ข. จะไปกับใครกัน

ง. ฉันไม่ไปกับเขาหรอก

10. ข้อใดไม่มีประพันธสรรพนาม (คำสรรพนามที่ใช้แทนนาม)

ก. ดินสอแท่งนั้นเป็นของฉัน

ค. เวลาที่ผ่านไปจะไม่หวนคืนมา

ข. คนที่ฉันรักไม่ใช่เธอ

ง. ขนมนั้นที่ฉันทานหมดไปอร่อยมาก

11. ข้อใดมีคำสรรพนามบ่งความไม่ชี้เฉพาะ

ก. เธอจะไปกับใคร

ค. ใครมาโรงเรียนสาย

ข. ใครๆ ก็ชอบวันหยุด

ง. วันไหนเธอจะเดินทาง

12. ข้อใดไม่มีคำสรรพนามบอกความแบ่งแยก (วิภาคสรรพนาม)

ก. นักเรียนต่างก็มาโรงเรียนแต่เช้าตรู่

ข. นักกีฬาซ้อมก็พากันอย่างขะมักเขม้น

ค. ชาวบ้านต่างมาชุมนุมกันที่ศาลากลางจังหวัด

ง. เด็กๆ ทำการบ้านบ้าง เล่นดนตรีบ้าง

13. คำที่พิมพ์ตัวหนาในข้อใดไม่ใช่คำสรรพนาม

ก. ใครเก็บหนังสือไว้ในลิ้นชัก

ข. นี่เป็นรางวัลสำหรับนักเรียนที่มีความประพฤติดี

ค. บ้านหลังนี้เป็นของคุณปู่

ง. นั่นไงโรงพยาบาลประจำจังหวัด

14. คำที่พิมพ์ตัวหนาในข้อใดเป็นคำกริยา
- เขา**คง**มาตามนัด
 - ชาว**นา**ได้รับความเดือดร้อน
 - การเกิด**การตายเป็นธรรมดาโลก
 - ฝนตกหนักทำให้การจราจรเป็น**อัมพาต**ทั่วกรุงเทพฯ
15. “ฉันคงจะทำคะแนนวิชาภาษาไทยได้ดีกว่านี้ ถ้ามีเวลาทำแบบฝึกหัด” ข้อความนี้คำใดเป็นคำกริยานุเคราะห์
- คง
 - ทำ
 - ได้ดี
 - กว่านี้
16. “กัน” ข้อใดเป็นคำกริยา
- นักเรียน**คุยกัน**จริงจัง
 - กัน**ไปกับแกไม่ได้จริงๆ
 - เข**ากัน**ฉันไว้มิให้เข้าไป
 - เขา**คุยกัน**ถูกข้อจริงๆ
17. กริยาในข้อใดไม่ต้องการกรรม
- ยาย**ป้อน**ข้าวหลาน
 - สุนัข**อ้วนขึ้นทุกวัน
 - สุนัข**ถูกรถชน
 - เธอ**ทำ**การบ้านเสร็จหรือยัง
18. ข้อใดมีคำกริยาทำหน้าที่เหมือนนาม
- คน**แต่ง**ตัวสวยเป็นคนน่าดู
 - ฉัน**ชอบ**ทำอาหารกลางวันรับประทานเอง
 - กิน**อาหาร**ตามเวลาช่วยให้สุขภาพดี
 - อากาศ**เย็น**ลงแล้ว
19. ประโยคใดมีคำกริยาที่ต้องอาศัยส่วนเติมเต็ม
- ความจริง**เป็น**สิ่งไม่ตาย
 - ที่**ได้**มีรักที่นั่นมีทุกข์
 - รัก**เรียน**จนเพียรเกิด
 - เปิด**ว่า**ยน้ำได้
20. ประโยคใดในข้อใดไม่มีการเพิ่มคำกริยา
- ราชสีห์**ไล่จับ**หนู
 - พ่อ**นอน**ดูโทรทัศน์
 - แก้ว**เดิน**ในสวน
 - นิด**ตกใจ**ร้องกรี๊ด
21. ข้อใดมีคำวิเศษณ์ขยายคำนาม
- ตึก**ใหญ่**อยู่ปลายเนิน
 - เขา**บอก**กับ**ฉัน**เอง
 - พี่**เดิน**หน้า**น้อง**เดิน**หลัง**
 - นก**เขา**ขันเพราะ
22. ข้อใดมีคำวิเศษณ์ขยายคำกริยา
- คุณ**แม่**ซื้อ**เสื้อ**สีแดง
 - เธอ**คน**นั้น**พูด**เก่ง
 - เขา**เตะ**ฟุตบอล
 - ฉัน**ชอบ**สุนัข**ขน**ปุย

34. คำที่พิมพ์ตัวหนาข้อใดไม่ใช่สำนวน

- ก. **ขณะที่**เขาถึงโรงเรียนเป็นเวลาเคารพธงชาติพอดี
- ข. เขามาถึง**ขณะที่**ฝนกำลังตกหนัก
- ค. ฉันคิดถึงเธอทุก**ขณะ**จิต
- ง. **ขณะที่**เขาวิ่งมาถึงปลายทางถนน พวกโจรก็โยนอาวุธลงมาพอดี

35. คำสำนวนในข้อใดใช้เชื่อมคำ

- ก. เพราะเขาประมาทเขาจึงขับรถชนเด็ก
- ข. ธงไตรรงค์มีสามสี คือ สีขาว สีแดง และสีน้ำเงิน
- ค. เมื่อรถเราไปถึงชะอำฝนก็ตกลงมาทันที
- ง. ทั้งสุธาสนี่และสุพรรณิณีเป็นไขหัวดีใหญ่

36. คำสำนวนในข้อใดเชื่อมคำต่างชนิดกันกับข้ออื่น

- ก. หล่อนชื่นชอบทั้งดูหนังและฟังเพลง
- ข. สมศักดิ์บาดเจ็บแต่ยังฝืนสังขาร
- ค. เธอต้องเข้าใจมิเช่นนั้นคงไม่ทำอย่างนี้
- ง. ดำรงและมนัสเปิดบริษัทร่วมกับ

37. คำสำนวนในข้อใดทำให้เนื้อความในประโยคคล้อยตามกัน

- ก. ถึงแม้พี่จะขี้นิดก็ไม่เคยใจร้ายกับน้องเสียที
- ข. หญิงสาวอย่างเธอควรขี้นิดเสียบ้างหรืออย่างน้อยอย่าทำหน้าตาบูดบึ้ง
- ค. เมื่อพระอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปสัตว์กลางคืนก็เริ่มออกหาเหยื่ออีกหนึ่ง
- ง. ตาแก่คนนี้ถ้าไม่เป็นคนบ้าก็ต้องเป็นคนเมาแน่

38. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของคำอุทาน

- ก. คำที่เปล่งออกมาเพื่อแสดงอารมณ์หรือความรู้สึกของผู้พูด
- ข. คำอุทานส่วนมากจะไม่มี ความหมายตรงตามถ้อยคำ
- ค. คำอุทานจะมีความหมายทางเน้นความรู้สึกและอารมณ์ของผู้พูดเป็นสำคัญ
- ง. คำอุทานต้องมีความหมายทุกคำเพราะมุ่งจะแสดงอารมณ์ของผู้พูด

39. คำอุทานในข้อใดมีที่มาจากความเชื่อตามปรัชญาในพระพุทธศาสนา

- ก. ไร้อัย ! เวรกรรมแท้
- ค. อนิจจา ! น่าสงสาร
- ข. พุทไร ! น่าสงสาร
- ง. เจ้าประคุณเอ๋ย ! ทำไมเป็นอย่างนี้ไปได้

40. ข้อใดเป็นคำอุทานแสดงความสงสัย

- ก. อ๊ะ !
- ค. เอ !
- ข. อื้อ !
- ง. โอ้ !

เฉลยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาภาษาไทย

1. ข	11. ข	21. ก	31. ค
2. ง	12. ง	22. ข	32. ค
3. ง	13. ค	23. ข	33. ก
4. ค	14. ข	24. ก	34. ค
5. ค	15. ก	25. ค	35. ข
6. ก	16. ค	26. ก	36. ง
7. ค	17. ข	27. ก	37. ค
8. ง	18. ค	28. ก	38. ง
9. ก	19. ก	29. ง	39. ก
10. ก	20. ค	30. ง	40. ค

ภาคผนวก ข
คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ค่าความยากง่ายและค่าความเชื่อมั่น

ตาราง 4 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลังได้รับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของคำ

คนที่	คะแนนก่อนการ ทดลอง	คะแนนหลังการ ทดลอง	ผลต่าง (D)	ผลต่างยกกำลังสอง (D ²)
1	25	22	-3	9
2	12	14	2	4
3	23	26	3	9
4	26	33	7	49
5	18	10	-8	64
6	27	29	2	4
7	29	28	-1	1
8	27	21	-6	36
9	19	27	8	64
10	18	25	7	49
11	20	26	6	36
12	20	17	-3	9
13	25	32	7	49
14	18	17	-1	1
15	18	15	-3	9
16	19	8	-11	121
17	23	22	-1	1
18	19	15	-4	16
19	22	19	-3	9
20	12	19	7	49
21	14	15	1	1
22	23	24	1	1
23	17	17	0	0
24	24	29	5	25
25	22	28	6	36
26	10	22	12	144
27	19	27	8	64
28	27	31	4	16
29	17	23	6	36

ตาราง 4 (ต่อ)

คนที่	คะแนนก่อนการ ทดลอง	คะแนนหลังการ ทดลอง	ผลต่าง (D)	ผลต่างยกกำลังสอง (D ²)
30	25	24	-1	1
31	21	24	3	9
32	28	32	4	16
33	26	31	5	25
34	27	33	6	36
35	26	30	4	16
36	22	21	-1	1
37	22	23	1	1
38	22	23	1	1
39	25	31	6	36
40	24	23	-1	1
41	27	22	-5	25
42	24	24	0	0
43	15	24	9	81
44	22	31	9	81
45	20	21	1	1
46	20	23	3	9
47	24	28	4	16
48	22	25	3	9
49	24	29	5	25
50	21	30	9	81
รวม	1080	1193	113	1383

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย

เรื่อง

ชนิดของคำ

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

เรื่อง

ชนิดของคำ

นางสาวรัตนาวลี คำชมพู

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกการมัธยมศึกษา

(การสอนภาษาไทย)

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ชื่อชุดการเรียนรู้

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรื่อง ชนิดของคำ
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เนื้อหา

ชุดการเรียนรู้นี้จะประกอบไปด้วยเนื้อหา
เรื่อง ชนิดของคำ จำนวน 7 เนื้อหา
และแบ่งย่อยเป็น 7 ชุดการเรียนรู้ ดังนี้

ชุดที่ 1

“เรื่อง คำนาม”

- ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดของคำ
- ตอนที่ 2 คำนามทั่วไป (سامานยนาม)
 - คำนามเฉพาะ (วิสามานยนาม)
- ตอนที่ 3 คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)
 - คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)
 - คำนามบอกอาการ (อาการรวม)

ชุดที่ 2

“เรื่อง สรรพนาม”

ตอนที่ 1 บุรุษสรรพนาม, ประพันธ์สรรพนาม,
วิภาคสรรพนาม

ตอนที่ 2 นิยมสรรพนาม, อนิยมสรรพนาม,
ปฤจฉาสรรพนาม

ชุดที่ 3

“เรื่อง คำกริยา”

ตอนที่ 1 สกรรมกริยา (กริยาที่ต้องมีกรรมมารับ)
อกรรมกริยา (กริยาที่ไม่ต้องมีกรรมมารับ)

ตอนที่ 2 วิกตรรกกริยา (กริยาต้องอาศัยส่วนเติมเต็ม)
กริยานุเคราะห์ (กริยาช่วย)

ชุดที่ 4

“เรื่อง คำวิเศษณ์”

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับคำวิเศษณ์,
ชนิดของคำวิเศษณ์

ตอนที่ 2 กาลวิเศษณ์, ลักษณะวิเศษณ์, สถานวิเศษณ์

ตอนที่ 3 ประमाणวิเศษณ์, นิยมวิเศษณ์,
อนิยมวิเศษณ์

ตอนที่ 4 ปฤจฉาวิเศษณ์, ประดิษญาวิเศษณ์,
ประติเสธวิเศษณ์, ประพันธ์วิเศษณ์

ชุดที่ 5

“เรื่อง คำบุพบท”

- ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับคำบุพบท
คำบุพบทที่ไม่เชื่อมกับคำอื่น
คำบุพบทที่ต้องเชื่อมกับคำอื่น
- ตอนที่ 2 บุพบทนำหน้าคำที่เป็นกรรม
บุพบทนำหน้าคำที่เป็นเจ้าของ
บุพบทนำหน้าคำบอกลักษณะ
- ตอนที่ 3 บุพบทนำหน้าคำบอกเวลา
บุพบทนำหน้าคำบอกสถานที่
บุพบทนำหน้าคำบอกประมาณ
หรือคาดคะเน

ชุดที่ 6

“เรื่อง คำสันธาน”

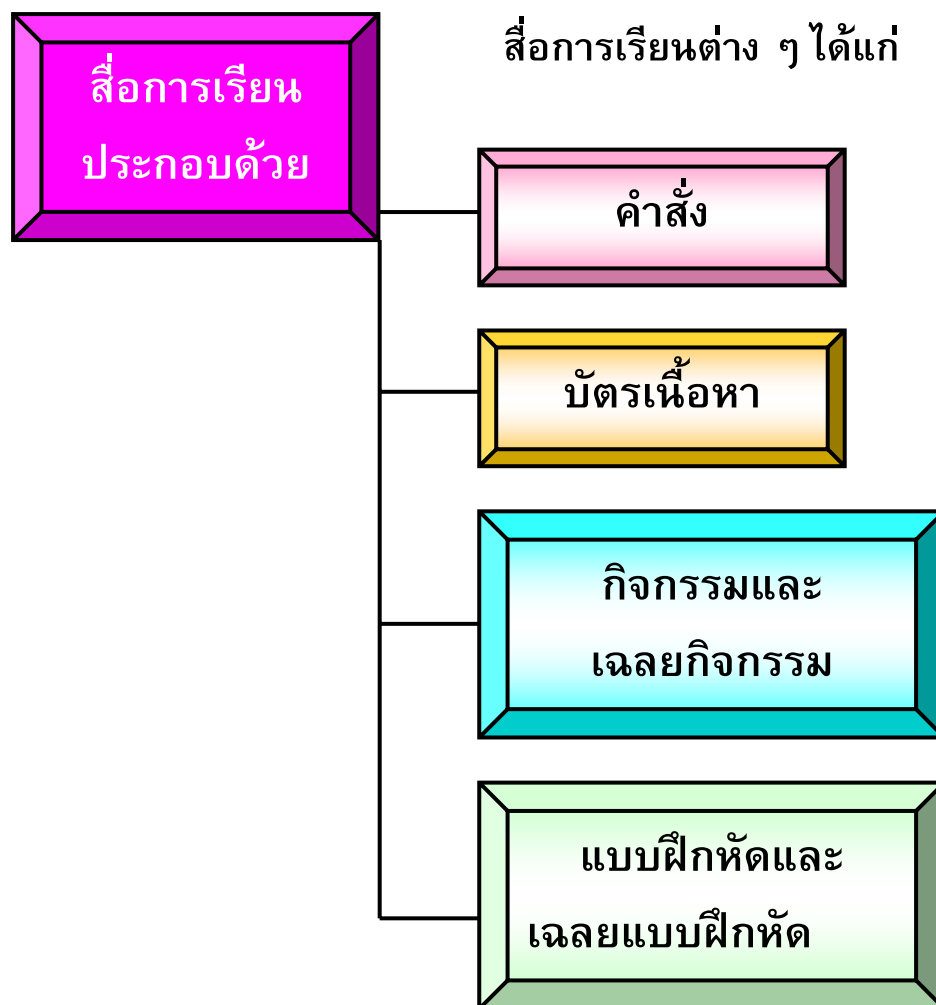
- ตอนที่ 1 ชนิดของคำสันธาน
คำสันธานเชื่อมคำกับคำ
- ตอนที่ 2 คำสันธานเชื่อมประโยคกับประโยค
คำสันธานเชื่อมข้อความกับข้อความ

ชุดที่ 6

“เรื่อง คำอุทาน”

- ตอนที่ 1 คำอุทานบอกอาการ
- ตอนที่ 2 คำอุทานเสริมบท

การใช้ชุดการเรียน

1. ให้นักเรียนรับชุดการเรียนจากครู
2. ให้นักเรียนปฏิบัติงานตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 2.1 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
- 2.2 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 1 คำนาม
- 2.3 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 2 คำสรรพนาม
- 2.4 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 3 คำกริยา
- 2.5 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 4 คำวิเศษณ์
- 2.6 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 5 คำบุพบท
- 2.7 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 6 คำสันธาน
- 2.8 เรียนจากชุดการเรียนชุดที่ 7 คำอุทาน

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดที่ 1
เรื่อง
ตำนาน

ชื่อ นามสกุล.....

ชั้น ม. 1/ เลขที่

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย ชุดที่ 1
เรื่อง คำห้าม

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนศึกษาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาอย่างละเอียด พร้อมทั้งทำกิจกรรม และแบบฝึกหัดระหว่างเรียน ใช้เวลา 50 นาที
2. เมื่อทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในชุดการเรียนรู้ที่ 1 จบแล้ว นักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้จากเฉลยซึ่งอยู่ด้านหลังชุดการเรียนรู้
3. ถ้านักเรียนสงสัยหรือมีปัญหาที่ไม่เข้าใจ สามารถขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้ตลอดเวลา
4. เมื่อนักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมจากชุดการเรียนรู้ที่ 1 จบแล้ว นักเรียนแต่ละคนต้องทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ ใช้เวลา 10 นาที

นักเรียนควรจะมี ความซื่อสัตย์ต่อ
ตนเอง ไม่เปิดดูเฉลยก่อนเรียน
นะคะ

ชุดการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง คำนาม

ตอนที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดของคำ

ตอนที่ 2

คำนามทั่วไป (سامานยนาม)

คำนามเฉพาะ (วิสามานยนาม)

ตอนที่ 3

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

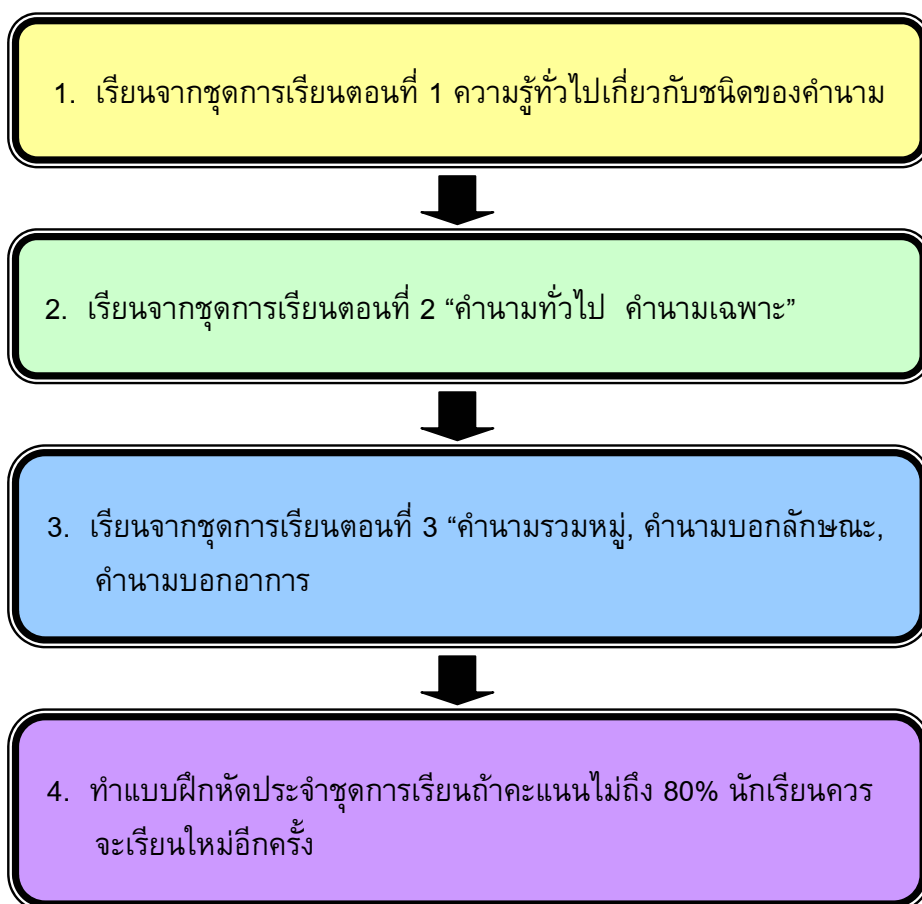
คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

คำนามบอกอาการ (อาการรวม)

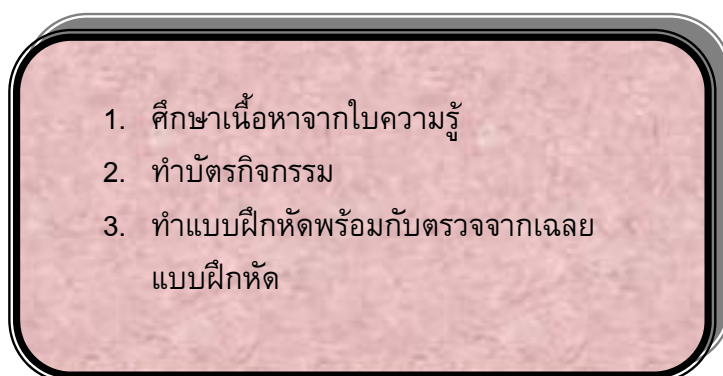

ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งต่อไปนี้

😊 ในชุดการเรียนรู้แต่ละชุดจะมีขั้นตอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ดังนี้ 😊

ตอนที่ 1
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดของคำนาม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
นักเรียนสามารถจำแนกชนิด
ของคำนามได้อย่างถูกต้อง

ใบความรู้

เรื่องของคำนาม

คำที่เราใช้เรียกชื่อกันไ้คะ
คือ ชื่อคน ชื่อสัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ

ตัวอย่าง เช่น ม้า นักเรียน ศาลาการเปรียญ ต้นไม้
แม่น้ำเจ้าพระยา กรอบรูป เจ้าแกละ ฯลฯ

เรายังแบ่งชนิดของ
คำนามด้วยละ

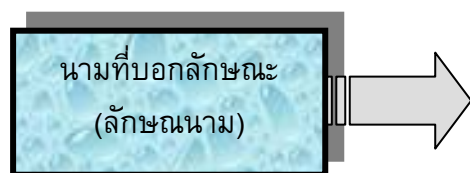
ดูและทำความเข้าใจ

นามทั่วไป
(سامานยนาม)

ใช้เรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของโดยทั่วไป
เช่น นก สัตว์ ต้นไม้ บ้าน ฯลฯ

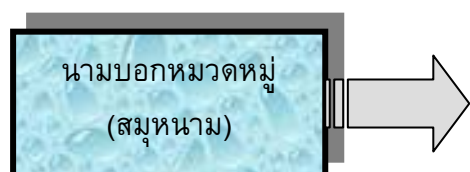
นามเฉพาะ
(วิสามานยนาม)

ใช้เรียกชื่อเฉพาะ
เช่น ประเทศไทย เขาทราย ถนนเพชรเกษม
วัดพระแก้ว ฯลฯ

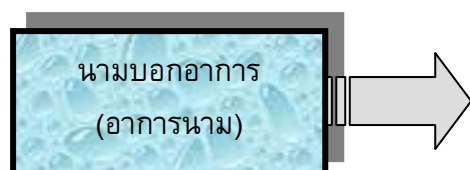
ใช้เรียกชื่อนามทั่วไป (ตามหลังนามทั่วไป)

เช่น ขลุ่ย 1 เลา กำไล 2 วง
 แสตมป์ 1 ดวง สวิง 1 ปาก
 ฯลฯ

ใช้บอกกลุ่ม หมู่ คณะ ของคำนาม

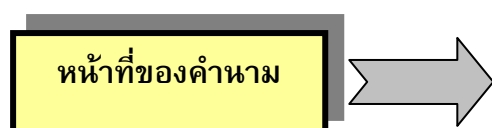
เช่น กองลูกเสือ คณะนักเรียน บริษัท
 รัฐบาล ฯลฯ

ใช้บอกอาการเป็น นามธรรม ใช้คำการ
ความ นำหน้า เช่น

ใช้การ นำหน้าคำกริยา เช่น การเดิน
 การนอน การนั่ง ฯลฯ

ใช้ความ นำหน้าคำวิเศษณ์ เช่น ความดี
 ความตาย ความหายนะ ฯลฯ

ทำหน้าที่เป็น ประธานของประโยค
 ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยค

ตัวอย่าง

ดวงอาทิตย์ขึ้นตอนเช้า

ดวงอาทิตย์เป็นประธานของประโยค

ฉันไปเที่ยวจังหวัด ภูเก็ต

ภูเก็ต เป็นกรรมของประโยค

เพลง คำนาม

คำร้อง รัตนาวลี คำชมภู
ทำนอง หล่อตีอะไรก็ดี

จำดี อะไรก็ดี เสียดายไม่ดี ถ้ายังลืมนเลือน
อันคำนาม คำนามรู้ใหม่ ที่เรามากใช้กันอยู่ทั่วไป
เป็นคำเรียกชื่อจำมัน ชื่อคนทั้งนั้น ชื่อสัตว์ สิ่งของ
แบ่งเอาไว้ ให้เป็นห้าอย่าง อย่าระคางนะแม่หลวงน้อง
นามทั่วไปและอย่างที่สอง รู้เกิดนะน้องนามเฉพาะก็มี
สิ่งที่สามนามบอกหมวดหมู่ สี่ก็รู้นามลักษณะดี
นามสุดท้ายการและความนำชี้ เรียกนามอย่างนี้ว่าอาการนามเอ๋ย
โปรดจงรู้ และดูให้ดี ว่าคำนามนี้นั้นมีมากมาย
ลา ลา ลั่น ลา ลา ลั่น ลา ลา ลั่น ลา ลั่น ลา

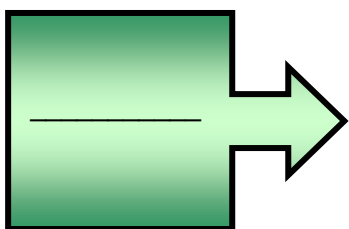
เรามาสรุปรักด้วยเพลง ลองอ่านพร้อม ๆ กันซิคะ
ร้องได้ไหมเอ๋ย ถ้าร้องได้ลองพร้อมกัน
เข้าใจดีแล้ว ลองทำกิจกรรมกันเลยนะ

กิจกรรม

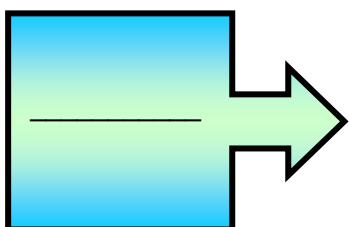
ตอนที่ 1 ชนิดของคำ

ให้นักเรียนอ่านข้อความในกรอบสี่เหลี่ยม แล้วเติมคำนามในช่องว่างให้ถูกต้อง

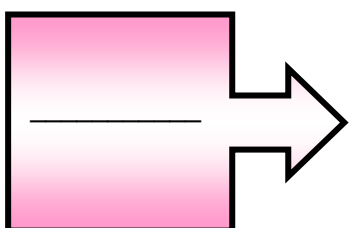
มาทนายปรีศนา.....กันดีกว่า

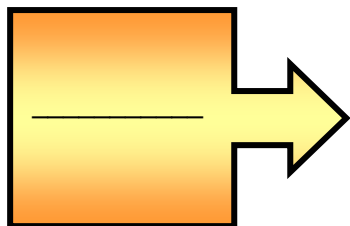
คำนี้ใช้ เป็นนาม โดยทั่วไป
ผู้เป็นใหญ่ ที่เราเทิด ไว้เหนือเกล้า
คอยช่วยเหลือ ผู้ยากไร้ มานานเนา
คนไทยเรา ซึ่งใจ ในพระคุณ

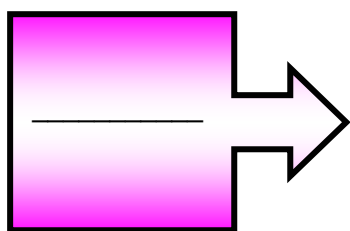
นามเฉพาะ เจาะจง คงนึกได้
อยู่ทางใต้ เป็นจังหวัด แหล่งท่องเที่ยว
มีหาดทราย น้ำใส สวยจริงเจียว
มีวีรสตรี เด็ดเดี่ยว สองคนไทย

เป็นสมุหนาม นามหมวดหมู่
พวกเรา รู้ทั่วไทย สยามไชรั
บริหาร แผ่นดิน เพื่อคนไทย
มีสองฝ่าย ทำงาน เพื่อบ้านเมือง

ชี้ว่าความ แสดง อาการนาม
ลองคิดตาม และวิเคราะห์ ให้ถูกต้อง
อันคำนี้ ทุกคนพบ ไม่ต้องลอง
ต้องหมั่นหมอง เสร้าใจ ร้องให้กัน

คำคำนี้ มีใช้ กันทั่วไป
เมื่อเราส่ง สารไป ให้คนอื่น
ใช้ว่าดวง ลักษณะนาม นะทราบขึ้น
หากไม่มี เขาส่งคืน หรือรับกัน

เฉลยกิจกรรม

ตอนที่ 1 ชนิดของคำ

ให้นักเรียนอ่านข้อความในกรอบสี่เหลี่ยม แล้วเติมคำนามในช่องว่างให้ถูกต้อง

มาทนายปรีศนา.....กันดีกว่า

พระมหากษัตริย์

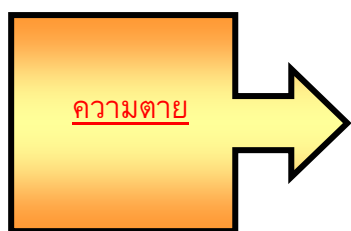
คำนี้ใช้ เป็นนาม โดยทั่วไป
ผู้เป็นใหญ่ ที่เราเทิด ไว้เหนือเกล้า
คอยช่วยเหลือ ผู้ยากไร้ มานานเนา
คนไทยเรา ซึ่งใจ ในพระคุณ

จังหวัดภูเก็ต

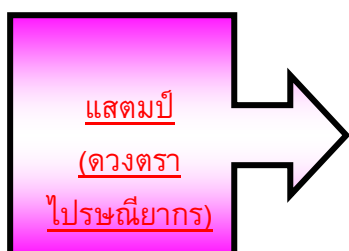
นามเฉพาะ เจาะจง คงนึกได้
อยู่ทางใต้ เป็นจังหวัด แหล่งท่องเที่ยว
มีหาดทราย น้ำใส สวยจริงเจียว
มีวีรสตรี เด็ดเดี่ยว สองคนไทย

สภา
ผู้แทนราษฎร

เป็นสมุหนาม นามหมวดหมู่
พวกเรา รู้ทั่วไทย สยามไชรั
บริหาร แผ่นดิน เพื่อคนไทย
มีสองฝ่าย ทำงาน เพื่อบ้านเมือง

ชี้ว่าความ แสดง อาการนาม
ลองคิดตาม และวิเคราะห์ ให้ถูกต้อง
อันคำนี้ ทุกคนพบ ไม่ต้องลอง
ต้องหมั่นหมอง เสร้าใจ ร้องให้กัน

คำคำนี้ มีใช้ กันทั่วไป
เมื่อเราส่ง สารไป ให้คนอื่น
ใช้ว่าดวง ลักษณะนาม นะทรามขึ้น
หากไม่มี เขาส่งคืน หรือปรับกัน

ตอนที่ 2
คำนามทั่วไป (สามัญนาม)
คำนามชี้เฉพาะ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม
นักเรียนสามารถยกตัวอย่าง
คำนามทั่วไปและคำนาม
เฉพาะได้อย่างถูกต้อง

ใบความรู้

ตอนที่ 2

คำนามทั่วไป (सामान्यนาม) คือ คำนามที่ใช้เป็นชื่อทั่วไป โดยไม่เฉพาะ เช่น แม่ นก โต๊ะ

ตัวอย่าง

แม่ชื่อของที่ตลาด

ช้างชอบกินกล้วย

ฉันชอบฟังเพลงจากวิทยุ

คำนามเฉพาะ (วิสามานยนาม) คือ คำนามที่กำหนดตั้งขึ้นสำหรับเป็นชื่อเฉพาะของสิ่งนั้น เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสถานที่

ตัวอย่าง

ครูสมศรีชื่อหนังสือสามก๊ก

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย

พระแก้วมรกตประดิษฐานอยู่ที่วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

กิจกรรม

ตอนที่ 2

คำนามทั่วไป (सामान्यนาม)

คำนามเฉพาะ (วิสามานยนาม)

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนแยกคำนามทั่วไป และคำนามเฉพาะจากคำที่กำหนดให้ ลงใน
ช่องว่างให้ถูกต้อง

นายอำเภอ ดวงอาทิตย์ นิตาน สถานี เพลงชาติไทย พระอภัยมณี โรงพยาบาล สวนสัตว์ดุสิต พิษณุโลก ปราสาท

คำนามทั่วไป _____

คำนามเฉพาะ _____

เจलगิกรรม

ตอนที่ 2

คำนามทั่วไป (สามัญนาม)

คำนามเฉพาะ (วิสามัญนาม)

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนแยกคำนามทั่วไป และคำนามเฉพาะจากคำที่กำหนดให้ ลงใน
ช่องว่างให้ถูกต้อง

นายอำเภอ	ดวงอาทิตย์	นิทาน	สถานี	เพลงชาติไทย
พระอภัยมณี	โรงพยาบาล	สวนสัตว์ดุสิต	พิษณุโลก	ปราสาท

คำนามทั่วไป นายอำเภอ นิทาน สถานี
โรงพยาบาล ปราสาท

คำนามเฉพาะ ดวงอาทิตย์ เพลงชาติไทย พระอภัยมณี
สวนสัตว์ดุสิต พิษณุโลก

ตอนที่ 3

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)
 คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)
 คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถเลือกคำนามรวมหมู่ที่กำหนดให้ เต็มลงในประโยคให้สมบูรณ์
2. นักเรียนเขียนบอกลักษณนามของคำนามที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง
3. นักเรียนนำคำนามบอกอาการไปใช้กับข้อความให้เหมาะสม

ใบความรู้

ตอนที่ 3

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม) คือ คำนามที่ใช้เรียกชื่อคน สัตว์ สิ่งของที่อยู่เป็นหมวดหมู่รวมกัน เช่น ไชโย (ช่างหลายเชื้อก) ผู่งปลา (ปลาหลายตัว) กลุ่ม หมู่ เหล่า กอง พวก คณะ สมาคม บริษัท ผู่ง

ตัวอย่าง

ไชโยช่างเดินเข้าไปในป่าลึก

กองทหารเตรียมพร้อมในการรบ

คณะนักเรียนชมการแสดงกายกรรม

ข้อสังเกต

คำนามรวมหมู่ จะอยู่หน้าคำนามที่ประกอบอยู่ เช่น ผู่งนก คณะนักเรียน

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม) คือ คำนามที่ใช้บอกลักษณะของคำนั้น เพื่อต้องการให้ทราบว่า คำนามนั้นมีลักษณะอย่างไร คำลักษณนามจะอยู่หลังคำวิเศษณ์ใช้บอกจำนวนนับเสมอ เช่น คน 1 คน , ดินสอ 9 แท่ง, ชลุ่ม 1 เล้า

ตัวอย่าง

ฉันได้รับจดหมาย 3 ฉบับ

ตำรวจจับผู้ร้ายได้ 2 คน พร้อมของกลางคือ งาม้าง 2 กิ่ง

คุณแม่ซื้อกล้วย 1 หวี และมะม่วง 5 ผล

ใบความรู้

คำนามบอกอาการ (อาการนาม) คือ คำนามที่เป็นชื่อกริยาอาการของคน สัตว์ และสิ่งของต่าง ๆ อาการนาม หมายถึง คำกริยาหรือคำวิเศษณ์ จะมีคำว่า การหรือความ นำหน้าอยู่เสมอ ซึ่งการใช้คำว่า การและความ มีหลักดังนี้

การ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่แสดงในด้านทางกายและวาจา เช่น การนั่ง การนอน

ความ จะใช้นำหน้าคำกริยาที่เกี่ยวกับจิตใจ เช่น ความคิด ความโกรธ ความโลภ

และยังใช้นำหน้าคำวิเศษณ์เพื่อบอกลักษณะต่าง ๆ เช่น ความเร็ว ความดี ความสุข

หมายเหตุ

ถ้า การ และความ ไม่ได้นำคำกริยาหรือคำวิเศษณ์จะถือว่าเป็น सामान्यนาม เช่น การบ้าน การคลัง การเมือง ความอาญา ความเพ่ง

กิจกรรม

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

ให้นักเรียนเลือกคำนามรวมหมู่ที่กำหนดให้ เติมลงในช่องว่าง

เหล่า หมู่ คณะ ไชลอง ผุ่ง

1. _____ ช้างกำลังเล่นน้ำอยู่ริมน้ำ
2. _____ ครูทหารกำลังฝึกซ้อมรบกันอย่างเข้มแข็ง
3. _____ ลิเกเริ่มเปิดการแสดง
4. _____ นักพิราบบินย้ายถิ่น
5. _____ ลูกเสือออกเดินทางไกล

ให้นักเรียนเขียน ✓ หน้าประโยคที่มีคำนามรวมหมู่

- _____ 1. ลิงผุ่งหนึ่งอยู่บนต้นไม้
- _____ 2. กลุ่มคนเริ่มทยอยกันกลับบ้าน
- _____ 3. สมาคมสตรีไทยเปิดการอบรมวิชาชีพระยะสั้น
- _____ 4. พวกผู้ก่อการร้ายเริ่มไหวตัว
- _____ 5. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ เพื่อทำกิจกรรม

เจलयกิจกรรม

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

คำนามรวมหมู่ (สมุหนาม)

ให้นักเรียนเลือกคำนามรวมหมู่ที่กำหนดให้ เติมลงในช่องว่าง

เหล่า หมู่ คณะ ไชยลง ผู่

1. (ไชยลง) ช้างกำลังเล่นน้ำอยู่ริมน้ำ
2. (เหล่า) ทหารกำลังฝึกซ้อมรบกันอย่างเข้มแข็ง
3. (คณะ) ลิเกเริ่มเปิดการแสดง
4. (ผู่) นักพิราบบินย้ายถิ่น
5. (หมู่) ลูกเสือออกเดินทางไกล

ให้นักเรียนเขียน ✓ หน้าประโยคที่มีคำนามรวมหมู่

1. ลิงผู่หนึ่งอยู่บนต้นไม้
- ✓ 2. กลุ่มคนเริ่มทยอยกันกลับบ้าน
- ✓ 3. สมาคมสตรีไทยเปิดการอบรมวิชาชีพระยะสั้น
- ✓ 4. พวกผู้ก่อการร้ายเริ่มไหวตัว
5. ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นหมู่ เพื่อทำกิจกรรม

กิจกรรม

ตอนที่ 3

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

จงบอกลักษณะของคำนามที่กำหนดให้

1. ปิ่น _____
2. ร่ม, ช้อน _____
3. หนังสือ _____
4. เรือ, เครื่องบิน _____
5. เสื้อ, กางเกง _____

คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

จงเขียนคำว่า “การ” หรือ “ความ” หน้าคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้

_____ ฝัน

_____ เจริญ

_____ สู้รบ

_____ ลงทุน

_____ พิจาร

_____ ประชุม

_____ สะดวก

_____ สวยงาม

_____ เลี้ยงสัตว์

_____ ปกครอง

_____ เคารพ

_____ เจริญ

เจลกกิจกรรม

ตอนที่ 3

คำนามบอกลักษณะ (ลักษณนาม)

จงบอกลักษณะของคำนามที่กำหนดให้

1. ปิ่น	(กระบอก)
2. ร่ม, ช้อน	(คัน)
3. หนังสือ	(เล่ม)
4. เรือ, เครื่องบิน	(ลำ)
5. เสื้อ, กางเกง	(ตัว)

คำนามบอกอาการ (อาการนาม)

จงเขียนคำว่า “การ” หรือ “ความ” หน้าคำที่กำหนดให้ต่อไปนี้

(ความ) ฝัน

(ความ) เจริญ

(การ) สู้รบ

(การ) ลงทุน

(ความ) พิจาร

(การ) ประชุม

(ความ) สะดวก

(ความ) สวยงาม

(การ) เลี้ยงสัตว์

(การ) ปกครอง

(ความ) เคารพ

(การ) เจริญ

แบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1

ตอนที่ 1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชนิดของคำนาม

คำสั่ง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

- ข้อใดให้ความหมายของคำนามได้ถูกต้องที่สุด
 - เรียกชื่อสิ่งต่าง ๆ ทุกอย่าง
 - คำนามที่เกี่ยวกับจิตใจ
 - ใช้เรียกชื่อ ทัว ๆ ไป
 - ใช้เรียกชื่อ คน สัตว์ สิ่งของ ทั้งนามธรรม และรูปธรรม
- “.....ทหารตั้งค่ายอยู่ชายแดน” จะต้องใช้สมุหนามข้อใด
 - หมู่
 - พวก
 - กอง
 - คณะ
- ข้อใดเป็นวิสามานยนาม
 - ครูท
 - ต้นสัก
 - พระอภัยมณี
 - พระเจ้าแผ่นดิน
- ข้อใดเป็นอาการนาม
 - กรุงเทพมหานครเจริญมากขึ้น
 - การนอนเป็นสิ่งที่ดี
 - เขาเป็นคนมีความคิดที่หลักแหลม
 - การเคารพเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ
- ลักษณะนามข้อใด ไม่ใช่ชื่อวงศ์
 - พระมหากษัตริย์
 - พระ
 - พระพุทธรูป
 - พระที่นั่ง
- “เด็ก ๆ ขอบรับประทาน ไอศกรีม แต่ตุ๊ดตู่ชอบดื่มหม เขาจะดื่มตอนเช้าทุกวัน ตอนเย็นเขาไปเล่นกีฬาในวัดระฆัง ซึ่งอยู่ใกล้ริมแม่น้ำเจ้าพระยา”
 - จากข้อความข้างบนนี้ มีวิสามานยนาม กี่คำ
 - 3 คำ
 - 4 คำ
 - 5 คำ
 - 6 คำ
 - จากข้อความข้างบนนี้มี วิสามานยนาม กี่คำ
 - 3 คำ
 - 4 คำ
 - 5 คำ
 - 6 คำ
 - คำว่า “ฉัตร” ใช้ลักษณนามในข้อใด
 - อัน
 - คัน
 - เล่ม
 - ลำ
 - ข้อใดเป็นข้อสังเกตว่าเป็นสมุหนาม
 - อยู่หน้าคำนาม
 - อยู่หลังคำนาม
 - อยู่ตรงไหนก็ได้
 - อยู่หน้าบ้างหลังบ้าง
 - ข้อใดเป็นข้อสังเกตว่าเป็นลักษณนาม
 - หีนสองกอง
 - กองลูกเสือ
 - คณะนักเรียน
 - ฝูงนก

เฉลยแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 1

ข้อ 1 ง.

ข้อ 2 ค.

ข้อ 3 ค.

ข้อ 4 ข.

ข้อ 5 ข.

ข้อ 6 ง.

ข้อ 7 ข.

ข้อ 8 ข.

ข้อ 9 ก.

ข้อ 10 ก.

ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาไทย ชุดที่ 2

เรื่อง สรรพนาม

คำชี้แจง

1. ให้นักเรียนศึกษาจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาอย่างละเอียด พร้อมทั้งทำกิจกรรม และแบบฝึกหัดระหว่างเรียน ใช้เวลา 50 นาที
2. เมื่อทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนในชุดการเรียนรู้ที่ 2 จบแล้ว นักเรียนสามารถตรวจคำตอบได้จากเฉลยซึ่งอยู่ด้านหลังชุดการเรียนรู้
3. ถ้านักเรียนสงสัยหรือมีปัญหาก็ไม่เข้าใจ สามารถขอคำแนะนำจากครูผู้สอนได้ตลอดเวลา
4. เมื่อนักเรียนศึกษาและทำกิจกรรมจากชุดการเรียนรู้ที่ 2 จบแล้ว นักเรียนแต่ละคนต้องทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ ใช้เวลา 10 นาที

นักเรียนควรจะมี ความซื่อสัตย์ต่อ
ตนเอง ไม่เปิดดูเฉลยก่อนเรียน
นะคะ

ชุดการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง คำสรรพนาม

ตอนที่ 1

บุรุษสรรพนาม
 ประพันธสรรพนาม
 วิภาคสรรพนาม

ตอนที่ 2

นิยมสรรพนาม
 อนิยมสรรพนาม
 ปฤจฉาสรรพนาม

บัตรคำสั่ง

ให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสั่งต่อไปนี้

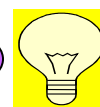
1. เรียนจากชุดการเรียนรู้ตอนที่ 1 บุรุษสรรพนาม , ประพันธสรรพนาม, วิภาคสรรพนาม

2. เรียนจากชุดการเรียนรู้ตอนที่ 2 นิยมสรรพนาม, อนิยมสรรพนาม, ปฤจฉาสรรพนาม

3. ทำแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ถ้าคะแนนไม่ถึง 80% นักเรียนควรจะเรียนใหม่อีกครั้ง

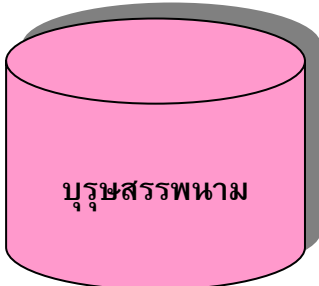

ในชุดการเรียนรู้แต่ละชุดจะมีขั้นตอนให้นักเรียนได้ปฏิบัติ

1. ศึกษาเนื้อหาจากใบความรู้
2. ทำกิจกรรม
3. ทำแบบฝึกหัดพร้อมกับตรวจเนื้อหาจากเฉลย

ตอนที่ 1

บุรุษสรรพนาม

ประพันธสรรพนาม

วิภาคสรรพนาม

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. นักเรียนสามารถอธิบายความหมาย และจำแนกชนิดของคำสรรพนามได้
2. ยกตัวอย่างคำสรรพนามตามที่กำหนดให้ได้ถูกต้อง

เพลงคำสรรพนาม

คำร้อง รัตนาวลี คำชมภู
ทำนอง หลงเสียงนาง

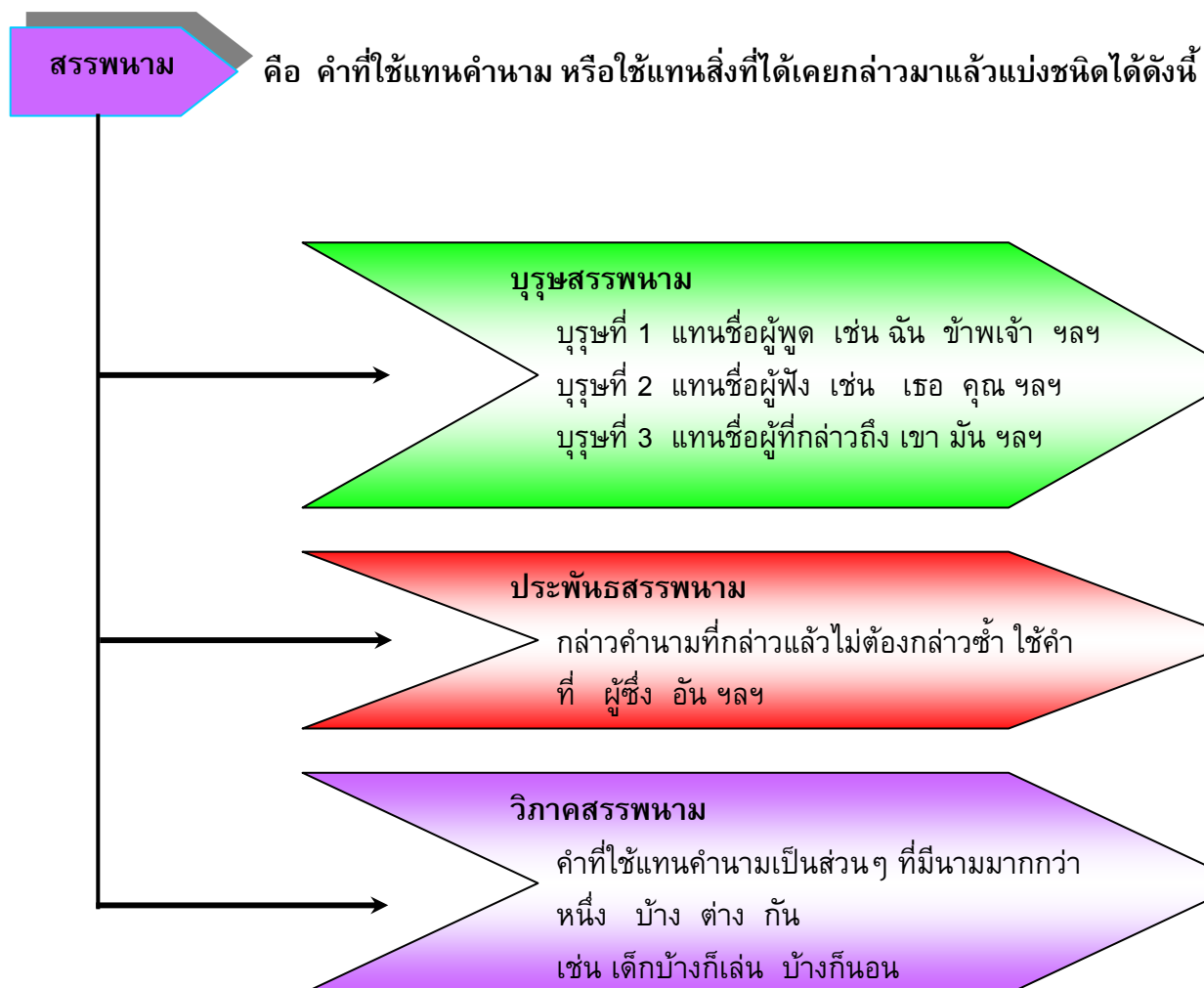
ลั่น ลั่น ลา ลั่น ลั่น ลั่น ลั่น ล้า ลั่น ลั่น ล้า ลั่น ลั่น ลั่น ลั่น ลา (ซ้ำ)

มาพวกเราฟังเพลงคำสรรพนาม	แล้วจะถามว่ามีชนิดใด
ที่มีใช้กันในภาษาไทย	จงจำไว้ที่เราทุก ทุกคน
อันสรรพนามเป็นคำไว้แทนชื่อ	ฉัน เขา หรือมัน มีมากมายลั่น
เรียกบุรุษสรรพนามอย่าจงน	อีกไม่ปนเรียกประพันธสรรพนาม
มี ที่ ซึ่ง อัน เป็นข้อให้สังเกต	แบ่งส่วนเสร็จนั้นมี กัน บ้าง ต่าง
เรียกวิภาค (วิ-พา-คะ) ส่วนนิยม (นิ-ยะ-มะ) ชี้ชัดความ	
มี ที่ นั้น โน่น เป็นคำถาม เรียกปฤจฉา (ปริด-ฉา)	
ว่าใครทำอะไร ที่ไหน หรือนั้น อีกต่างกันใช้ใด ใคร มากมาย	
ไม่มีกำหนด เราเรียกอนิยม (อะ-นิ-ยะ-มะ) เอย	
ล่า ลา ลา ลา ลา ลา ลา ฯลฯ	

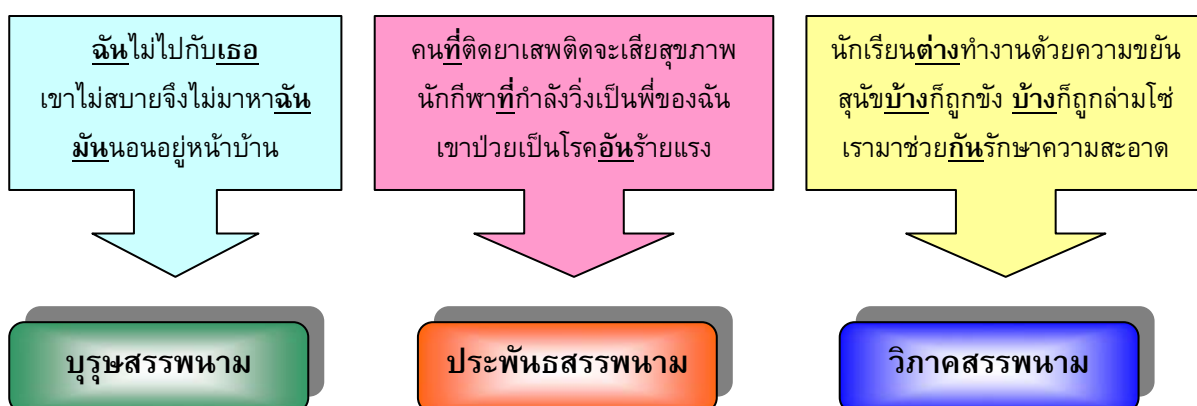
ร้องไม่คล่องก็ไม่ใช่ไรนะจ๊ะ ลองมาทำ
กิจกรรมกันดีกว่า

ใบความรู้

ชนิดของสรพพนาม ยังมีต่อเนื่อง

ตัวอย่างจะ

แบบฝึกหัด

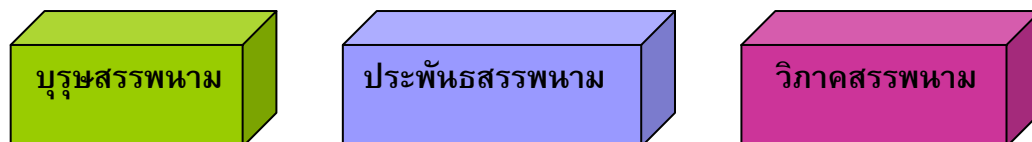
จงเติมคำสรรพนามลงใน ของแต่ละประโยคให้ได้ใจความ

1. เราทุกคนควรช่วย สร้างความดี
2. ผู้คน มองดูนางสาวไทย
3. นักเรียน ก็เดิน ก็วิ่งไปเข้าแถวเคารพธงชาติ
4. กรรมกร ไม่พอใจที่ไม่ได้รับค่าแรงเพิ่ม
5. เด็ก ๆ ส่งเสียง ลั่นห้อง

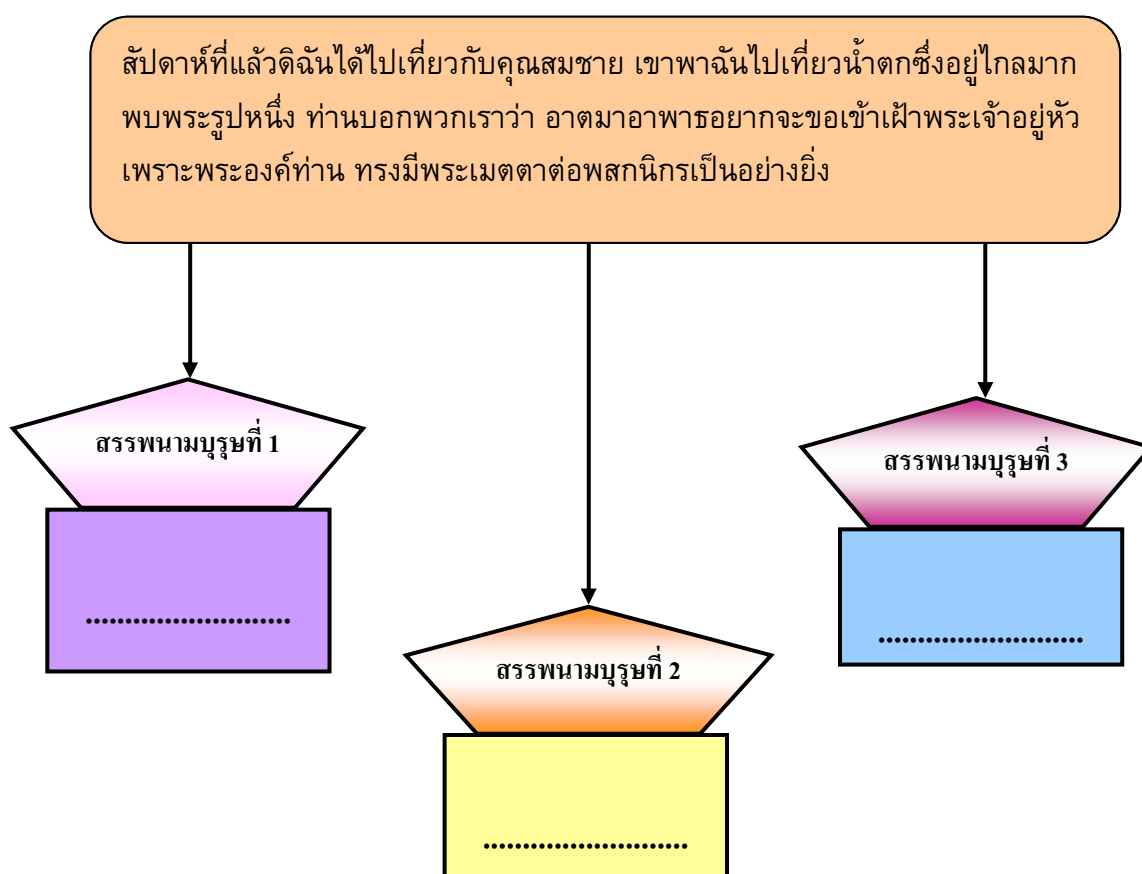

ตอบได้บ้างไหม ลองทำต่อไปนะ

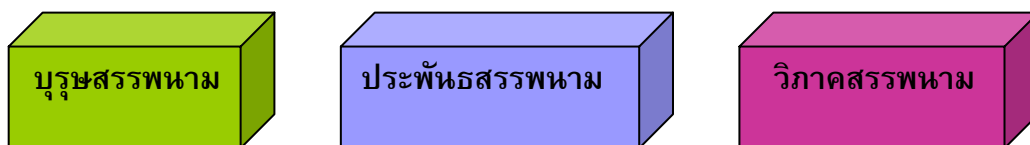
ตอนที่ 1

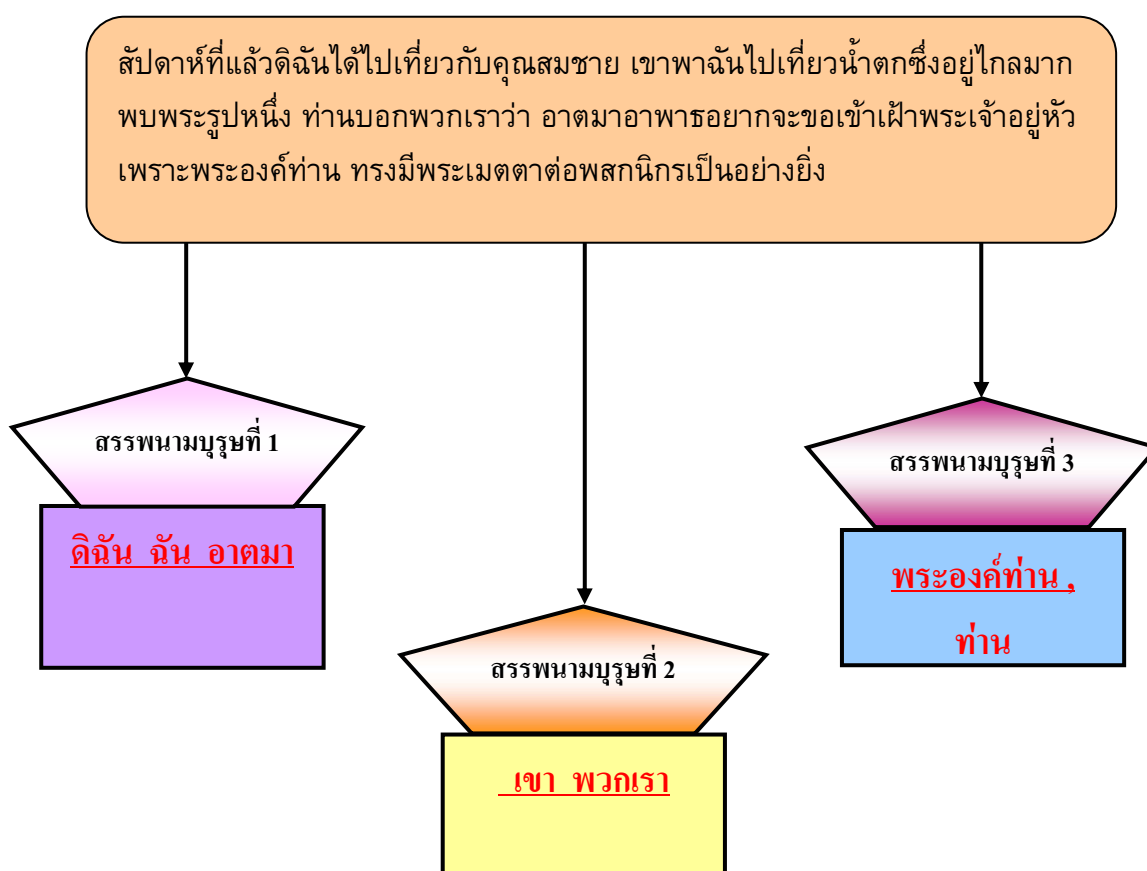
คำสั่ง ให้นักเรียนหาคำบรูษสรพนาม จากข้อความแล้วใส่ลงในช่องตารางให้ถูกต้องแล้ว
แต่งประโยคจากคำสรพนามเสียใหม่

ตอนที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนหาคำบรูษสรพนาม จากข้อความแล้วใส่ลงในช่องตารางให้ถูกต้อง

กิจกรรม

คำสั่ง จงใช้คำสรรพนามเชื่อมประโยคที่กำหนดให้ถูกต้อง

1. นกเขาส่งเสียงขัน นกเขาเกาะบนยอดไม้

2. เขาบูชาความรัก ความรักทำให้เขาตาบอด

3. คุณนำให้ผ้าปักแก่ฉัน ผ้าปักทำด้วยฝีมือประณีต

4. ประธานมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียน นักเรียนเข้ารับ
การฝึกอบรมมารยาท

เฉลยกิจกรรม

คำสั่ง จงใช้คำสรรพนามเชื่อมประโยคที่กำหนดให้ถูกต้อง

1. นกเขาส่งเสียงขัน นกเขาเกาะบนยอดไม้
..... นกเขาที่เกาะบนยอดไม้ส่งเสียงขัน.....

2. เขาบูชาความรัก ความรักทำให้เขาตาบอด
.....เขาบูชาความรักซึ่งทำให้เขาตาบอด.....

3. คุณนำให้ผ้าปักแก่ฉัน ผ้าปักทำด้วยฝีมือประณีต
.....คุณนำให้ผ้าปักแก่ฉันอันทำด้วยฝีมือประณีต.....

4. ประธานมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียน นักเรียนเข้ารับ
การฝึกอบรมมารยาท
.ประธานมอบประกาศนียบัตรแก่นักเรียนผู้เข้ารับการฝึกอบรม
มารยาท...

ตอนที่ 2

นิยมสรรพนาม

อนิยมสรรพนาม

ปฏิเสธสรรพนาม

นักเรียนสามารถแต่งประโยคโดยใช้คำสรรพนามตามที่
กำหนดให้ได้ถูกต้อง

ใบความรู้

ตอนที่ 2

นิยมสรรพนาม

คำที่กล่าวขึ้นแทนคำนามที่ชี้เฉพาะ มีคำ นี้ นั่น โน่น เช่น สมุดฉันอยู่นี้ โน่นคือบ้านฉัน ฯลฯ

อนิยมสรรพนาม

ใช้แทนคำนามทั่วไป ไม่ชี้เฉพาะ จะใช้คำเหมือนคำถาม แต่ไม่ใช่คำถาม เช่น อะไรก็ไมสำคัญเท่าเธอ ฯลฯ

ปฏิเสธสรรพนาม

คำสรรพนามที่ใช้แทนนามซึ่งไม่ได้กำหนดชัดเจน แนนอน มักมีคำว่า ใคร อะไร ไหน ไต เช่น ไม่มีใครรังเกียจเธอ ที่ใดมีรักที่นั่นมีทุกข์

ตัวอย่าง

นิยมสรรพนาม

โน่น คือ บ้านที่คุณปู่ให้คุณพ่อ
นี้ คือ เสื้อของฉัน
นั่น เป็นยาอันตราย

อนิยมสรรพนาม

ใด ใด ในโลกล้วนอนิจจัง!
ใครก็ทำอย่างเธอได้
อะไร อะไร ฉันก็รับประทานได้

ปฏิเสธสรรพนาม

เธอ อยู่ไหน?
ใคร มาหาฉัน?

กิจกรรม

ตอนที่ 2 นิยมสรรพนาม อนิยมสรรพนาม ปฤจฉาสรรพนาม

ให้นักเรียนแต่งประโยคโดยใช้สรรพนามต่อไปนี้

ไหน

สิ่งใด

ไหนๆ

นี่

อะไรๆ

นั่น

ไชโย ทำเสร็จแล้ว
ตรวจคำตอบจากบัตรเฉลยครับ

เฉลยกิจกรรม

ตอนที่ 2 นิยมสรพนาม อนิยมสรพนาม ปฤจฉาสรพนาม

ให้นักเรียนแต่งประโยคโดยใช้สรพนามต่อไปนี้

ไหน

.....ไหนคือบ้านของเธอ.....

สิ่งใด

.....สิ่งใดที่ทำให้เขาเปลี่ยนใจ.....

ไหน ๆ

.....ไหน ๆ เธอก็ทำลงไปแล้ว.....

นี่

.....นี่คือหนังสือของฉัน.....

อะไร ๆ

.....อะไร ๆ ก็ไม่ถูกใจเธอทั้งนั้น.....

นั่น

.....นั่นเป็นโรงพยาบาล.....

ยังมีประโยคอีกมากมายลองแต่งดูนะ

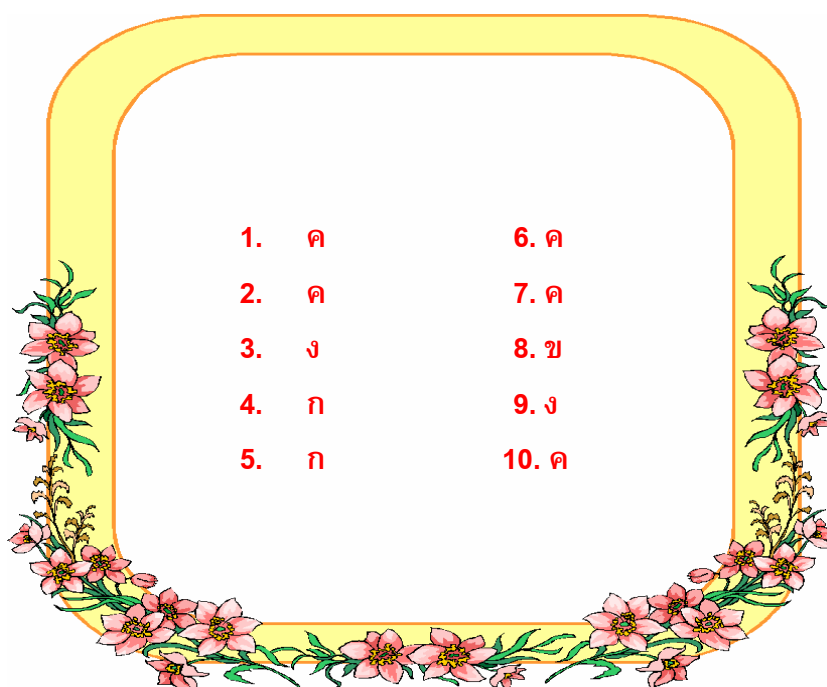

แบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 2

ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด

1. สรรพนาม คำตอบข้อใดสมบูรณ์ที่สุด
 - ก. แทนชื่อ
 - ข. แทนทุกสิ่งทุกอย่าง
 - ค. แทนชื่อคน สัตว์ สิ่งของ
 - ง. แทนคำนามที่เป็นรูปธรรม
2. สรรพนามที่แสดงเป็นส่วนๆ ซึ่งมีมากกว่าหนึ่ง คือข้อใด
 - ก. นิยมสรรพนาม
 - ข. อนิยมสรรพนาม
 - ค. วิภาคสรรพนาม
 - ง. ประพันธสรรพนาม
3. ข้อความใดเป็นสรรพนามบุรุษที่ 3
 - ก. ท่านจะไปไหนคะ
 - ข. เธอไม่พบคุณนานแล้ว
 - ค. ได้เท่ากรุณาต่อกระผมเถิด
 - ง. พระองค์ ทรงเมตตาต่อพวกเรา
4. ข้อใดคือ ปฤจฉาสรรพนาม
 - ก. ไครมาหาฉันเมื่อวานนี้
 - ข. ไคร ไคร ก็ไม่สำคัญสำหรับเธอ
 - ค. ไครที่เป็นคนชั่วจะถูกลงโทษ
 - ง. ฉันจะเรียนกับไครก็ไม่สำคัญ
5. ข้อความที่มี นี่ นั้น โน่น ที่ทำหน้าที่แทนคำนามคือ สรรพนามชนิดใด
 - ก. นิยมสรรพนาม
 - ข. อนิยมสรรพนาม
 - ค. ปฤจฉาสรรพนาม
 - ง. วิภาคสรรพนาม
6. กัน ข้อใดเป็นสรรพนาม
 - ก. เราเป็นเพื่อนกัน
 - ข. เขากันคิ้วให้เพื่อน
 - ค. กันจะพาไปหาพรุ่งนี้
 - ง. เด็กกันไม่ให้ไก่จิกข้าว
7. ประโยคใดไม่ได้ใช้สรรพนามเชื่อมประโยคให้รวมกัน
 - ก. ปลากินอาหารซึ่งทำจากปลาป่น
 - ข. แมวที่อยู่บนต้นไม้กัดหนู
 - ค. ปากกาฉันอยู่ที่เธอ
 - ง. อาหารที่เรากินมีประโยชน์
8. บ้างในข้อใดเป็นสรรพนาม (วิภาคสรรพนาม)
 - ก. มาช่วยกันบ้างเถิด
 - ข. ครูบ้างก็สอนบ้างก็ตรวจสอบ
 - ค. ไปเที่ยวกันบ้างเถิด
 - ง. อยู่กับแม่บ้างในบางครั้ง
9. ข้อใดที่ไม่ใช่สรรพนามชี้เฉพาะ
 - ก. นั่นเป็นบ้านของใคร
 - ข. นี่คือเจ้าตูบของพี่
 - ค. โน่นเป็นห้องทุ่งกว้าง
 - ง. คนไทยนี้รักชาติทุกคน
10. นักเรียนชายควรใช้สรรพนามแทนตัวเองกับเพื่อนหญิงอย่างไร
 - ก. เรา
 - ข. ฉัน
 - ค. ผม
 - ง. กัน

เฉลยแบบฝึกหัดประจำชุดการเรียนรู้ที่ 2

ภาคผนวก ง
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม อาจารย์ประจำภาควิชาการมัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขจรศรี ชาทิกานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาการมัธยมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์กนกรัตน์ บัวทรัพย์ อาจารย์ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ - สกุล	นางสาวรัตนาวลี คำชมภู
วันเดือนปีเกิด	22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2517
สถานที่เกิด	จ.บุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	165/166 หมู่บ้านสินบดี ซอยสินบดี 33 ถ.บางกรวย-ไทรน้อย ต.พิมลราช อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาตอนปลาย จากโรงเรียนชัยภูมิภักดีชุมพล จ.ชัยภูมิ
พ.ศ. 2542	ครุศาสตรบัณฑิต (เอกวิชาภาษาไทย โทนาฏศิลป์) จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จ.นครราชสีมา
พ.ศ. 2548	การศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา การสอนภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร